

מי אסר את הכותים

הכותים הם גויים שהביא מלך אשור מכותה ומאוצות אחרות, והושיבם בערי שומרון אחרי הגלותו את עשרת השבטים. ד' שלח בהם אריות שהיו הורגים בהם, ובגלל כך הם התגיירו (אבל המשיכו לעבוד עבודה זרה, ו"א שאח"כ נתגיירו לגמרי, אמנם בהמשך קלקלו מעשיהם), ונחלקו תנאים ואמוראים האם גירותם חלה או לא, ונ"מ גם אם מותר לאכול משחיטתם, אמנם גם לסוברים שגירותם חלה, בהמשך הדורות אסרו חכמים לאכול משחיטתם, וכדלהלן.

רבן גמליאל ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה, והיינו אף כשישראל עומד על גביו (דאי לאו הכי מה החידוש), **דס"ל כר"מ דחייש למיעוטא ואסר את יין הכותים משום שמצא דמות יונה בראש הר גריזים שהיו עובדים אותה** ונעשו מומרים לעבודת כוכבים אף שרוב הכותים לא היו מהר גריזים. ר"מ חייש למיעוטא גבי קטן וקטנה לא חולצים ולא מייבמים, אמרו לו לר"מ יפה אמרת לא חולצין - איש כתיב בפרשה, מפני מה לא מייבמין, אמר להן קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעים בערוה, ולא אמר רוב קטנים אינם סריסים. וכתבו התוס' (ד"ה בראש) דאיתא במדרש שהיונה היתה מהע"ז שהטמין יעקב תחת האלה בהר בשכם.

מיהו רבן גמליאל שאסר שחיטת כותי- לרש"י הכונה לרבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא, וזה היה לאחר חתימת המשנה. ולתוס' (ד"ה ר"ג) הכונה לרבן גמליאל דיבנה, שאף שהיה לפני ר"מ, כיון שר"מ אמר כך להדיא תלו בו את הדבר, ולפ"ז ר"י דיבנה סובר שכותים גירי אמת הם, דלפני התקנה שחיטתם היתה מותרת, ודלא כרש"י (עירובין ס"א:): שכתב שר"ג דיבנה סובר שכותים גירי אריות הם.

רבי יוחנן ורב אסי אכלו משחיטת כותי כשישראל עמד על גביו או ע"י שחתך כזית ונתן לו לאכול, ומסתבר ששמעו על תקנת רבן גמליאל ולא קיבלוהו, דאם נאמר שלא שמעו אבל אם היו שומעים היו מקבלים, הרי אפילו לבהמתם של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה שתאכל הבהמה דבר האסור לה, כמבואר לקמן לגבי חמורו של רבי פנחס בן יאיר, וכ"ש לצדיקים עצמם שלא יגרום השטן לצדיקים שום דבר עוון בשוגג. רש"י. והתוס' (ד"ה צדיקים) כתבו שדווקא במילי דאכלה אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, דגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר אסור, (שהרי לגבי שאר איסורים מצינו שר' יהודה בן טבאי הרג עד זומם (מכות ה:), ורבי שמעאל קרא בשבת והטה (שבת ז"ב:)). ולענין לגרום לאחריים לאכול איסור, יש גירסא בכתובות (כ"ח:): שגם בזה אין הקב"ה מביא תקלה על ידם (לענין שהעלו עבד לכהונה על פי של רבי אליעזר ברבי יוסי, ובהכרח שרק רצו לעשות זאת), אמנם ברוב ספרים לא גורסים שם את השאלה שאין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים.

1. רבי יצחק שמע שאין בין הכותים שומרי תורה, וסיפר זאת לרבי אבהו, ורבי אבהו סיפר זאת לרבי אמי ורבי אסי, ולא זזו משם עד שעשאו כעובדי כוכבים גמורים לשחיטה ויין נסך, ואף שכבר ר"מ ור"ג גזרו על זה ר"מ על היין ור"ג אחריו על השחיטה, אז לא קיבלו כיון שהיו רגילים עם הכותים, ועששו שהיו יכולים לפרוש קיבלו, וכן דינם כעכו"ם גמורים שאינם יכולים לבטל רשות ולתת רשות אם הם דרים במבוי, ואפילו נתן להם במתנה אין רשותו מבטלת, אלא צריך לשכור מהם רשות, וכדמצינו שישראל מומר המשמר שבתו בשוק בפרהסיא, אע"פ שהוא מומר לחללו בצינעא, הרי הוא כישראל, ואם לא עירב עם שכניו בחצר או במבוי מבטל ונותן רשות, באמירת רשותי קנויה לך או רשותי מבטלת לך, בלא לזכות בקנין הליפין, משא"כ אם אינו משמר שבתו בשוק, וכן בעכו"ם.

תלמיד היודע שאין רבו יודע לענות לו, יבין מעצמו ולא ישאל שלא לביישו, ואם הוא בעל נפש ומתאוה לשאול תקנתו שיפרוש ממנו.

דין תערובת דמאי

אין הקב"ה מביא תקלה לידי צדיקים. ומעשה ברב אסי שאכל ביצים המצומקות (-צלויית הרבה, מלשון מצטמק ויפה לו) שטרפום ביין דמאי, ולא שם לב שיש כאן תערובת דמאי, ונתברר שאף שאין לקחת יין דמאי ולתתו לתוך המזרייס או האלונתית, וכן בכרשינים או בעדשים המעורבים בתבלין, מ"מ אם כבר נתערבו מותרים.

הנותן לאשת עם הארץ עיסה לאפות או קדירה לבשל ונתן לה את השאור או התבלין, א"צ לחשוש לשאור והתבלין שבה משום שביעית ומשום טבל שמא החליפה ונתנה משלה, מפני שאין חשודים על גזל, (וכתבו התוס' (ד"ה אינו) דטבל לא קאי אתבלין, דתבלין אינו חייב במעשר, אמנם שביעית נוהגת אף בתבלין, שהרי שביעית נוהגת גם במאכל בהמה), אבל אם אמר לה שתעשה לו השאור והתבלין משלה, חושש שהשאור והתבלין שבה הם שביעית או טבל.

הגמ' שואלת שכאן מבואר שגם כשהדמאי מעורב אסור, ולעיל נתבאר שמוותר. והגמ' מתרצת שלהביא לה הוי כמו לערב מתחילה דהא על פיו עשתה ונעשית שלוחו. ורפרם מתרץ ששאור ותבלין כיון שעשויים לטעמא אינם בטלים כיון שהם מתקנים הכל. והוא עיקר.

עוד שואלת הגמ' שכאן מבואר שלא חוששים שתחליף לעיסה שלה, ומאיידך מצינו שהנותן לחמותו או לפונדקית צריך לעשר את מה שהוא ונתן לה שמא תאכלנו ונמצא נותן לפניה מכשול, ואת מה שהוא לוקח ממנה, מפני שהיא חשודה להחליף את מה שמתקלקל. והגמ' מתרצת שרק מפני שהיא רוצה בתקנת בתה ובושה מחנתה חוששים שתחליף, שכוונתה לטובה, ובפונדקית חוששים שהיא מורה התר ואומרת 'בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קריא', והיינו שמחליפה לטובת הבר בי רב כדי שיאכל חמימא, אבל על הגזל, כגון לאדם נכרי, אינה חשודה להחליף, ובשכנתו שאינה חוששת בתקנתו אינה חשודה על גזל. רש"י. והתוס' (ד"ה התם) מבארים שכוונתה לרעה שהוא יאכל קריא והיא תאכל חמימא, ומורה היתר מפני שהיא טורחת בשבילו, אבל בשכנתו אין לחוש אע"פ שטורחת בשבילו, דדרך שכנים לטרוח זה בשביל זה.

1: ומה שמצינו שאסור לאשת חבר לטחון עם אשת עם הארץ תבואה של עם הארץ, בזמן שהיא טהורה זכיון שהיא נוגעת חוששים שמא תשכח ותאכל, ואם היא טמאה שזוהרת מליגוע, לת"ק מותר, ולרבי שמעון בן אלעזר אסור מפני שאשת עם הארץ נותנת לה לאכול, ומבואר שהיא חשודה לגזול משל בעלה ולהאכיל את חברתה, ואשת חבר אע"פ שאינה רגילה לאכול גזל או דבר שאינו מעושר, חיישין לשכחה, דעביד אינש דמינשי ואכיל מאי דיהבי ליה, אבל לתת לאחרים אי לאו דחשודה ורגילה בגזל לא תשכח. הגמ' מבארת ששם היא חושבת שמוותר לתת כמו ששור אוכל ממה שהוא דש וכיון שהיא מסייעת לה היא חושבת שזה לא גזל. רש"י. והתוס' (ד"ה אשת) הקשו שמשנה זו נשנית בטוהרות ולא בדמאי, ולא משמע שהגדון משום תבואת עם הארץ, ועוד דמותר לקבל מן הנשים דבר מועט (לא רק לענין צדקה) מפני שהבעל לא מקפיד, ואין זה משום גזל, ועוד אין מותר לאשת חבר לטחון עם אשת עם הארץ, והרי היא מסייעת בידי עובדי עבירה [שתאכל בלי לעשר]. ולכן ביארו ר"ח ור"ת דמייירי בתבואה של חבר ומשום חשש טמאה, דבזמן שאשת עם הארץ מחזקת עצמה כטמאה מותר מפני שהיא נזהרת לא ליגוע, אבל בזמן שהיא מחזקת עצמה לטהורה אסור, ולרבי שמעון בן אלעזר אסור גם בזמן שמחזקת עצמה לטמאה, מפני שחברתה שמחזיקה עצמה לטהורה נוגעת ונותנת לה.

פינת הריבית

נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד' בימים אלו, לפני 3338 שנה בדיוק, שהה משה רבינו ע"ה בהר סיני, לקבל את התורה. קבלת התורה - חשוב לשים לב - לא היתה רק של התורה שבכתב, אלא גם של התורה שבעל פה, 'מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני' (רש"י ריש פרשת בהר).

התורה שבעל פה עברה ועוברת איש מפי איש, בלי להכתב, במשך 1500 שנה, משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים (זו תקופה ארוכה מאד של 7000 שנה שבה התורה עברה דרך הנביאים, ומדגישה הרמב"ם בהקדמה לסדר זרעים שאין הכונה שהתורה עברה בנבואה, אלא במסורת, ואכמ"ל), ונביאים מסרוה וכו', וכך היה עד זמן כתיבת המשנה.

המשנה היא תמצית התורה שבעל פה, וכמו שכתב הגר"ח מוולוז'ין (בהקדמתו לספר שנות אליהו) 'רבי סידר לנו שיתא סדרי משנה, וברוח ד' אשר דיבר בו כלל בה כל התורה הקדושה, סדרי משנה ששנו דורות הראשונים, וכל הברייתות והתוספתות ליכא מידי מינייהו דלא רמיזו במתני', וכו', האמוראים עקרו וטחנו עד אשר דק, דקדקו ועמדו על רמזיות המשנה, וכו', נגנו האור בתורה החתומה אשר בידינו, שם בללו וגזנו כל המאורות להתגלות לצדיקים הזוכים בכל דור ודור להנות מאורם'.

גם אחרי המשנה, ואפילו אחרי הגמרא המבארת ומרחיבה את המשניות, וגם היא תורה שבעל פה, וגם דבור שלנו שכבר יצאו רבבות רבבות ספרים, עדיין התורה היא 'תורה שבעל פה' ומוכרחים ללומדה מפי רב, וכמ"ש מרן האגרות משה' 'וגם אמרתי שאף כשאכא המפרשים הרבים שחברו גדולי עולם מכל הדורות שלפנינו, צריך לרב גדול מובהק שילמד איך להבין ולהשיכל דברי רבותינו המפרשים והפוסקים... בלא חכמי התורה המרביצין תורה לתלמידיהם בישיבות לא היו יודעין איך להבין תורה שבע"פ, אף שכבר הן כתובין. לא רק דברי הפוסקים שהם סתומים, אלא אף דברי רבותינו המפרשים צריך רב גדול, וגם שאותו הרב קבל מרבו. ונמצא שגם עתה אחר שנכתבו תורה שבע"פ בספרים הרבה, הוא תורה שבעל פה ממש וצריך לחכמי התורה וחכמי הישיבות'.

עד כדי כך הדבר הזה של קבלה מרב יסודי וחשוב, שהתבטא עליו מרן החזון איש (קו"א א קפב) בזה הלשון: 'שאלת איך הדרך לאמונת חכמים, אמונת החכמים תלויה באמונת החכמה בכלל, אין חכמה בעולמינו בלתי אם עברה לנו דרך נשמת חכם ח'.

אמור מעתה: הלומד משנה - לומד את עיקרי התורה שבעל פה, הלומד גמרא - לומד את הפירוש והעומק שיש במשנה. כל ההלכות מקורם בתורה שבעל פה שנסדרו תחילה במשנה ובגמרא, ובהעמקה בדברי הגמרא או מתמסרים להבין כראוי את התורה שבעל פה שנגמרה ע"י הקב"ה למשה מסיני ועברה דור אחר דור. וכאשר אנו לומדים את התורה מפי רב אנו מצטרפים בזה להיות חלק ממסירת התורה, שהרי כל רב קיבל מרבו עד משה שקיבל מפי הגבורה. אשרינו זוכינו להיות חלק מאותה מסירת התורה, אותה עלינו ללבן ולהעבירה בהטרתה לדור הבא.

ונעבור כדרכינו ללבן את השאלות המתחדשות בעניני ריבית. לאחרונה התפרסם עסק ביש, כאשר בנק של גויים בחו"ל, שנתן הלוואות בריבית ליהודים רבים, מכר את רוב מניותיו ליהודי. כמובן ברכישו זה זכה הקונה גם בכל ההלוואות שוהציא הבנק, ונמצא מעתה שהלווים חייבים לאותו קונה הן את הקרן והריביות שהתרבו עד ביצוע העסקה, והן את הריביות שיתרבו משעת המכירה ואילך.

פינת הריבית

ידועה תשובת ריב"ש (סי' שה) בה נקט בפשיטות דכה"ג:
הוי ריבית מן התורה שכן כל חוב ממזון המתרבה מישראל לישראל מחמת עימוב פרעונו לו הוי ר"ק [אם כי ריטב"א דף עב נקט דאיסורו דרבנן].

עקב כך פנו עסקנים אל הקונה טרם ביצוע הרכישה בפועל ובקשו ממזנו לסדר את חובות היהודים בהיתר עסיקה, אך דא עקא שקוניה זה - שלמענער עדיין רחוק מן הדת - סירב לשתף פעולה, כנראה מחשש לסיכוני הפסד בגין תנאי ההית'עבלית ברירה הורו לציבור, שהרוצה להנצל מאיסור ריבית יקדים - לפני ביצוע הרכישה הנ"ל - וישלח כתב התחייבות לבעלי הבנק הגויים בו הוא מתחייב את כל הריביות העתידות להתרבות בגין ההלוואה, כך שאפילו אם יפרע את ההלוואה טרם זמנה יצטרך לשלם את כל הריביות המתוכננות שכן התחייב אותם מחדש ללא כל תלות במנשך ההלוואה. ובהו יצילו מריבית כי לא מתרבה שום חוב בין הלויים ליהודי הקונה שהרי הכל כבר חל לפני רכישת החוב ע"י הקונה.

יש להתבונן שהתחייבות זו לכאורה איננה התחייבות לשלם את עצם הריביות המוזכרות, דאין אפשר לשטת את גדרי החוב שכבר חל, וע"כ שחוב הריביות לא השתנה ולא בטל אלא שמלבדו התחייב גם לשלם את אותו הסכום בדיוק בלי תלות במנשך ההלוואה, ואמנם ודאי שהיא מותנית בכך שכאשר ישלם את החוב החדש ישתלם גם חוב הריביות הישן בגין ההלוואה עצמה וגם להיפך, אם ישלם את חוב הריביות בגין ההלוואה ישתלם בזה גם חוב מכח ההתחייבות החדשה.

ונצטרך לומר שעל על אף שמנצא משלם את הריבית, מ"מ הואיל ובזאת משלם חוב אחר לא אכפת לי במה שמשלם בזה גם חוב הריבית דאין כאן לא נשך ולא תרבית שהרי בין כך היה צריך להתחסר וחבירו להתרבות בסכום זה מחמת החוב האחר. ודומיא דהכי אשכחן בריטב"א (ס"פ איזהו נשך) שמותר להלוות בתנאי שהלוח יפרע חוב ישן.

[והא דאסר הטור (ז"י קע) שהלוח ישלם ריבית לערב ולא הסכים עם הרי" קרקוזא שהיקל משום שמשלם לו הוצאותיו ששילם הערב עבור הלוח ריבית לגוי, אי"ז משום שחולק על הנחה דלעיל דכל שיש סיבה אחרת המחייבת את סכום הריבית לא אסור משום ריבית, אלא דהתם אי לאו איסור ריבית היה הלוח חייב לערב דחשיב שלוח ממזנו בריבית, וא"כ לא הפסיד הערב כלום בשלמו לגוי, דאיהו חשיב לוח מהגוי הלוח חשיב לוח ממזנו, אבל כיון שאסרינן ליה לערב לגבות מהלוח מצד ריבית נמצא שמופסדי בשלמו לגוי, וכיון שאיסור הריבית הוא המוליד את חיוב הנזק זאת אסר הטור לגבות, דא"כ איסורא לא קאי ומחוי כתשלום הריבית עצמה].

הן אמת דצל"ד האם אכן זה כך, שהרי הם ב' חובות נפרדים - בשונה ממקרים בהם הדין רצה מז"ג רצה מזו"ג שהוא אותו חוב מחמת שתי סיבות חיוב - כדאן אינם שתי סיבות חיוב בלבד אלא הם חובות שונים ביסודם, זה בתמורה להלוואה וזה תשלום התחייבות חיצונית (יעו"ב בזה באבי עזרי גזילה ז).

ואין לומר שנגדיר התחייבות חיצונית זו כתמורה להלוואה, דבב"ק ע: - גבי אתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו - נקטה הגמ' בפשיטות דהא דהוי אתנן הוא רק מפני שאף דמשום קלב"מ פטור מחיוב ממזון לתת לה את האתנן מ"מ חייב לצאת ידי"ש, דאי פטור לגמרי לאו שם אתנן עלה אלא מתנה בעלמא כמבואר בתוס' שם, הרי דלא חשיב תמורת הביאה אלא אם היא מחייבת תמורה.

[ולפ"ז על כרחנו מה שדן הב"י (קס ס"ו) דאם לאחר שהלווה נתן לו הלוח מתנה בתורת ריבית שמוא יתא ריבית קצוצה, ע"כ לא משום שתיתשב תמורת ההלוואה אלא שמוא איסור אלא תקח מאיתו נשך ותרבית הוא כל תוספת מחמת ההלוואה גם אינה מוגדרת תמורה. ובאמת הב"י עצמנו מסיק לא כן].

נמצא א"כ שחוב הריבית עצמנו והחוב שמתחייבים הלויים מחדש הם ב' חובות נפרדים לחלוטין, ופרעון חוב החדש לא יפרע את הישן וכן להיפך, ואמנם ברור לכל שלא התכוונו לשלם פעמיים אלא כוונתם שפרעון אחד החובות יחל ממילא פטור לחוב האחר. אך לא פרעון אלא פטור.

ומושך צע"ג אם פתרון זה יעיל, שהרי הבנק מקבל פרעון עבור הריביות המחוייבות בהסכם הראשון, וכך ההלכה הדבנ"ח יכול להחליט עבור איזה חוב הוא נוטל את הפרעון (סטראי ינתנה), ואמנם בזה נפטר מהחוב החדש אבל עבר על אל תקח מאיתו נשך ותרבית.

ואמנם במל"מ מלוזה ה - ו גבי גוי שהלוח ריבית לישראל ונתגייך - מצדד בדעת הרא"ש דיקיפה במלוזה מועילה להיתר גם ריבית המתרבה לאחמ"כ, אבל שם יסיכם לקבל את הסכום כפרעון ההלוואה שנוקפה ומחישנה יפטרנו כך שלא גבה ריבית אבל בדין צע"ג.

אולי באופן אחר היה אפשר להציע שהקונה יסכם מראש עם שותפיו הגויים העתידיים שהלוואות היהודים יהיו שייכים למוכרים לגמרי, ולמול זה הוא יוכה לגמרי בהלוואות שוות ערך של גויים, דבזה נמצא כי מראש לא קונה כלל את חוב היהודים ושפיר דמי.

קדושת בית שאן

רבי יהושע בן ברוז בן חמיו של ר"מ העיד שר"מ אכל ירק בלי לעשר בבית שאן, ומכח זה התיר רבי את בית שאן כולה. חברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו, מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו התר, דרש להם מקרא זה שנאמר על חזקיהו המלך "וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה, כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו" והרי אסא ויהושפט ביערו כל ע"ז שבעולם ולמה לא ביערוהו, אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר (-להתגדל) בו, (והם סברו שכיון שנחש הנחושת נעשה על פי הדיבור אסור לבערו, אבל על ביעור ע"ז גמורה לא אומרים שהניחו לו מקום להתגדר. תוד"ה אלא), אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו.

חיוב תרומות ומעשרות בחו"ל - לרש"י אכלו בבית שאן ירק ופירות האילן בלי מעשר. וקס"ד דקסבר ר"מ שבית שאן אינה מארץ ישראל, ודווקא מעשר דגן נוהג מדרבנן בחו"ל כיון שבארץ הוא דאורייתא, אבל מעשר ירק דבארץ גופיה דרבנן לא גזור מידי בחוצה לארץ, דאם בית שאן היא מא"ז, אע"פ שרבי מאיר ורבי היו אחר חורבן הא קיימא לן מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן, דקדושה אחרונה דעורא קדשה אף לעתירי לבא, כדקתני התיר רבי את בית שאן מכלל דשאר מקומות נוהג בהן. והתוס' (ד"ה והתיר) כתבו בשם ר"ת שמעשר נוהג בחו"ל בכל המינים, אבל דמאי אינו נוהג בחו"ל, והכא מיירי בדמאי. ומהירושלמי הביאו שבירק אין נוהג בחו"ל לא מעשר ולא תרומה, ובשאר פירות נוהגת רק תרומה גדולה, ובדגן תירוש ויצהר נוהג גם מעשר. וכתבו התוס' שעכשיו לא מפרשים תרומות ומעשרות בחו"ל וסומכים על דברי הירושלמי 'אמר ר' יוחנן רבותינו שבגולה היו מפרשין תרומות ומעשרות עד שבאו הרובים ובטלים.' ולר"ת אין השדות נחשבות שלנו להתחייב במעשר מפני שנותנים מהם מס. וי"מ דהא דאיתא בירושלמי דמכזיב ולהלן פטור מן הדמאי, לאו דוקא דמאי אלא אף מן הודאי, ועל זה אנו סומכים.

ז. מכאן לת"ח שאמרו דבר הלכה, שאין מזיחין (-מבדילים) אותו משמועותו לומר חזור בך (כמו "ולא יזח החושן מעל האפוד"), וי"א שאין מזניחים אותו (-אין משקצים את דבריו), (כמו "כי לא יזנח לעולם ד'"), וי"א שאין מזחיחים אותו לומר גאוותך גרמה לך, שלא היטית אוזן לשמוע דבר כהלכתו מפי רבך, לישנא אחרינא אין מגביהין ומסלקין אותו מדבריו, (כדתניא 'משרבו זחוחי (-גבוהי) הלב שלא דקדקו לשמוע מפי רבם כפי הצורך אלא סמכו על ליבם, רבו מחלוקות בישראל').

ואף דכתיב "ולא הוריש מנשה את בית שאן" וכו' אלא הניחו למס עובד ויושבים ביניהם, ורואים מזה שהוא מארץ ישראל, מ"מ הרבה כרכים כבשום עולי מצרים וקדשום בקדושת הארץ, ולא כבשום עולי בבל לקדשם בשניה, וסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא לעתיד לבוא כשגלו בימי נבוכדנצר, והניחום מלקדשם כד' שיהיה מותר לחרוש ולזרוע שם בשביעית שאינה נוהגת בחו"ל, ויסמכו עליהם עניים בשביעית ליטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני, ומה שקידשו בבית שני לא בטלה קדושתם בחורבן הבית, דכתיב "והביאך אל ארץ אבותיך וירשתה" - ירושה ראשונה ושניה יש להם שבטלה ירושה ראשונה ונקראת שניה ירושה אבל ירושה שלישית אין להם שהשניה לא פסקה הלכך בימי רבי נהגו איסור בארץ.

ואף שר"מ אכל רק עלה שזה אכילת עראי המותרת גם בארץ, מ"מ אכלו מאגודה, והאגידה קובעת למעשר ואסור באכילת עראי. ואין לומר דלאו אדעתיה, דאם לבהמתם של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה, כ"ש לצדיקים עצמם. ואין לומר שעיער עליהם ממקום אחר, דלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף - מחובר, ואסור לחבר להפריש ממה שאינו לפניו, דשמוא אותו שהוא סומך עליו אינו בעין, שנאבד או נרקב, ונמצא אוכל טבלים. ואין לומר שנתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, שהרי גברא רבה רבי יהושע קמסוהיד עליה וודאי דקדק בדבר. וכתבו התוס' (ד"ה ודילמא) שדווקא במדומע שכבר נתקן מועיל ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר, אבל בטבל רגיל לא.

מעשה דרבי פנחס בן יאיר

רבי פנחס בן יאיר הלך לפדות שבויים, והגיע לנהר גינאי ואמר לו שיחלוק מימיו, אמרו לו (שמוא הכונה לשר של ים, או שרפכ"י היה מחשב בליבו שבגלל זה אינו חולק לו מימיו. תוד"ה אמר) אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני שכל הנחלים הולכים אל הים מזיזת המלך, אתה ספק עושה אני ודאי עושה, אמר לו רפכ"י שאם לא יחלוק הוא יגזור שלא יעברו בו מים לעולם, וחלק לו מימיו, ואח"כ אמר לו רפכ"י שיחלוק גם לאדם שהיה נושא חיטים למצות משום המצוה דכתיב "ושמרתם את המצות" דמתחילת שחינה והרקדה בעי שימור לשם מצוה, וגם לההוא טייעא משום שהיה בן לויתם. ואמר רב יוסף שרפכ"י כוחו גדול כמשה וס' רבוא, שחלק לו הנהר מימיו.

ז: כשהגיע לאכסניא נתנו לחמורו שעורים ולא אכל אף שניפו אותם וניקו אותם בידיהם, עד שעשירם, ואף שהלוקח לבהמה (או לזרע או קמח לעורות או שמן לנר או לסוך כלים) פטור מדמאי, מ"מ היכא שלקחום מתחילה לאדם, אין לתתם לבהמתו או לבהמת חבירו בלי לעשר. אבל לא היו בקליפתם, דא"כ לא נתחייבו במעשר עד שיתמרחו בכרי, ומאכיל לבהמה חיה ועוף עד שימרח, דכל אכילת בהמה חשיב אכילת עראי.

ובדרכו שאל אותו רבי אם רצונו לסעוד אצלו ואמרו הן, ושמוח רבי כיון שלא היה רפכ"י רגיל להנות משל אחרים, ואמר לו רפכ"י שאינו מודר הנאה מישראל, אלא שישראל קדושים הם, יש שרוצה ואין לו ואינו רוצה להכביד עליו, ויש שיש לו ואינו רוצה אע"פ שאמר בא וסעוד, וכתיב "אל תלחם (-תסעוד) לחם רע עין", (ומ"מ נקראים קדושים מפני שמזמן את חברו לאכול אצלו מפני הבושה. תוד"ה ויש), ואתה יש לך ואתה רוצה, (ומימיו לא בצע ברכת המוציא על פרוסה שאינה שלו, ומיזם עמדו על דעתו לא נהנה מסעודת אביו), אמנם כיון שהוא ממהר למצוה יבוא לאכול אצלו בחזרתו מהמצוה.

כשחזר רפכ"י בא לרבי וראה אצלו פרדות לבנות, ואמר לו שאין יסעד כשיש אצלו מלאך המות, (שהרי נקרא שמן י"מ"ם מפני שאימתם מוטלת על הבריות, ואין רפואה למכתם, והיינו באלו שראשי רגליהם לבנות), אך אמר לו שאין למזכרם משום "לפני עיור", וגם לענ"ם אסור למכור בהמה גסה, ואין להפקירם משום שיזיקו יותר ע"י שלא יהיו נשמרות, ואין לעקור פרסותיהם משום צער בעלי חיים, ואין להורגם משום בל תשחית.

והרבה רבי להפציר בו וגבה טורא ביניהו. בכה רבי ואמר שאם בחייהם כך שדאג הקב"ה שיכנס בפתח של הפרדות ויפרוש ולא יעבור על דעתו הראשונה שאין דרכו לסעוד משל אחרים, במיתתם על אחת כמה וכמה, שהרי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, כדכתיב "וישליכו את האיש -רשע היה ולא ניתן להקבר אצל צדיק) בקבר אלישע וכו' ויחי ויקם על רגליו" (ואילו בחייו הוצרך אלישע לשים פיו על פיו ועיניו על עיניו לבקש רחמים כדי להחיות את בן השונמית. רש"י. ולתוס' (ד"ה גדולים) לומדים ממה שבחייהם נוגעים בצדיקים כמה רשעים ויושבים אצלם, ובמיתתו לא היה לו רשות להתעכב אצלו). ואין לומר שזה מכח ברכת אליהו שיהיה פי שניים ממנו, שהרי "על רגליו עמד ולביתו לא הלך" וכדי לקיים את ברכת אליהו היה צריך להחיותו ממש כמו שעשה אותו שהחיה אליהו, וברכת אליהו כבר התקיימה במה שריפא את צרעת נעמן, דמצורע חשוב כמות, שנאמר בצרעת מרים "אל נא תהי כמות".

"אין עוד מלבדו" - אפי" כשפים אם אין גזירה מלפניו אינם מריעים לאדם, ומכח זה אמר רבי חנינא לאשה שרצתה לעשות לו כשפים שאינו חושש מכך, והיינו ברבי חנינא דנפיש זכותיה, אבל בעלמא אמר רבי יוחנן למה נקרא שמם כשפים, מפני שמכחישים פמליא של מעלה.

אין אדם נוקף -נוגף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזים עליו מלמעלה. ודם ניקוף מרצה כדם עולה, והיינו בגודל ימין מפני שמצטער הרבה ובניקוף שני, ובהולך לדבר מצוה.

שחיטה ונגעים בסכין או שפוד מלובן

ת. ליבן סכין באור ושחט בה כשרה, ולא אמרינן שזה שריפה ולא שחיטה, מפני שהחוד חותך לפני שהבהמה נכזית מן החום, ואין הסכין נוגעת בצדדים (דנימא שהסכין שרפה שם לפני שנשחטו רוב סימנים, ושריפה הוי כנקב ונעשית טריפה. וכתבו התוס' ד"ה והא) שמשמע מכאן שאם בשעת שחיטה ניקב הושט כנגד מה ששחט הבהמה טריפה), מפני שבית השחיטה (-החתך מצידי הסכין מכאן ומכאן) מתרחב, ורק חוד הסכין נוגע בסימנים.

המכה אדם בשפוד מלובן ועלה שם נגע, מגמ' מוסתפקת אם הנגע נדון משום שחין, כמו כל מכה בכח אפילו בלא חבורה, דבכל מכה הבשר מתחמם מיד בגלל ההכאה וזה גורם לשחין, מעץ או אבן, או שהטמין ידו בגפת (-פסולת של זיתים) והוא חם מאד מאיליו וכוונה, או מחמי טבריה (שמוא גם רבי יוסי שמחשיב את חמי טבריה לתולדות האור לענין שבת משום דחליף אפתחא דגהינום, מודה דנדון משום שחין ולא משום מכוח כיון שזה אור בידי שמים. תוד"ה בחמי טבריה), או מכל דבר שאינו מחמת האור (לאתווי עופרת ממקום שמביאים אותה שהיא חמה), או שהנגע נדון משום מכוח כמו חבורה מחמת גחלת (-פחם שלא כבה) או רמץ (-אפר

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:
info@osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

חם) או סיד רותח או גיפסית רותח או כל דבר הבא מחמת האור (לאתווי חמי האור).

ואף ששחין ומכוה שניהם מטמאים ע"י שיער לבן (ולא כנתק שסימן טומאתו בשיער צהוב), ופס"יין -אם הנגע פשה, (דבסוף שבוע ראשון מטמא או בשיער לבן או אם פשה, וכן בתחילה מטמא בשיער לבן. תוד"ה מטמאים), **בשבוע אחד**, ואין בהם הסגר שני (כמו שיש בשאת ובספחת שמא יפשה ויחליטו), אלא אם עמד בעיניו בשבוע הראשון פוטרו והולך, מ"מ יש חילוק ביניהם לענין שאין מצטרפים זה עם זה לשיעור נגע. ואם השחין קדם למכוה או איפכא, ביטל האחרון את הראשון.

והנ"מ לענייננו היא אם היה חצי גריס שחין וליבן שפוד והכה בו ויצא עוד חצי גריס, אם אומרים שהחבטה קודמת להרע לו לאדם לפני החום וממילא החום מבטלו והוי מכוה, ואינם מצטרפים, או שהחום קודם והמכה מבטלת את החום, והוי שחין ומצטרף לחצי גריס השני.

ואין להוכיח ממה ששחיטה בסכין מלובנת כשרה, דחיודו שאני שמתוך שהוא חד אין הבל האור שבו חזק וחתכיכו קודמת להבל.

וכן דתני ליבן שפוד והכה ב נדון משום מכות אש, מייירי דברז"יה מ'ברז -שלא הכהו בכח אלא דקרו, ואין כאן חבטה אלא הבל, אבל היכא דאיכא חבטה י"ל שהיא מגיעה אחרי ההבל ומבטלת את ההבל.

דיני סכין השחיטה

סכין של עבודת כוכבים שמשתמשים בה לקרבנות של עבודת כוכבים, והיא אסורה בהנאה דכתיב "אבד תאבדון", מותר לשחוט בה, מפני שהשחיטה מקלקלת את הבהמה, שהרי בחייה היא שוה יותר שהיא עומדת לג' דברים: לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה, ואינו נהנה מהסכין, (אמנם השוחט בשבת בחוץ לעבודת כוכבים חייב משום תיקון כל דהו שתיקן להוציא משום מאיסור אבר מן החי, אע"פ שקלקולו יותר מתיקונו, דמלאכת מחשבת אסרה תורה, ולכן נתמיון, אבל בע"ז כל שקלקולו יותר מתיקונו זה לא נחשב שנהנה. תוד"ה מותר), אבל אם היא מסוכנת שהוא נהנה, דאם לא ישחטנה תמות, אסור לשחוט בסכין זה. ואסור לחתוך בה בשר, משום דהוי תיקון דאחר ששחטה לכך היא עומדת, אא"כ חותך חתיכות טובות כגון ירך ותתף וזוזה העומדות למתנה לאדם חשוב, והחיתוך מפסידם.

ואיירי בסכין שחתך בה עצים לע"ז, או סכין ישנה שליבנה באור, אבל חדשה שלא תחמו בה מעולם אינה נאסרת עד שיעבוד בה, (שאף שנחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא לגבי עבודת כוכבים עצמה אם היא אסורה מיד או כשיעבדו אותה, בכלים לכי"ע אינם אסורים עד שישתמשו בהם לעבודת כוכבים), וישנה שלא ליבנה אוסרת מחמת שמנונית האיסור של נבילה שנבלעו בסכין.

דיני הגעלה בסכין - כתבו התוס' (ד"ה שלבנה) דהא דתנן בע"ז (ע"ה): שאפשר להכשיר סכין ע"י נעיצה עשר פעמים, היינו לחתוך בה צונן, אבל הכא דבעי ליבון היינו לרותח, והא דמשמע בפסחים (ל'): דסגי בהגעלה, אמר ר"ת דשאני חמוץ דהתירא בלע, והא דקאמר רב אשי (שם) שהיה עושה סכינים חדשים, הוא החמיר על עצמו. ועוד אמר ר"ת דהכא מייירי בסכינים גדולים שצולים בהם בשר, וכיון שתשמישם על ידי האור בעי ליבון, ובפסחים מייירי בסכינים קטנים. וסכינים ישנים לקוניו מהעכו"ם, דעת ריב"ם שצריכים ליבון, מפני שדרך העכו"ם לתקן בהן גז שדולק בו חלב, וגם מהפסחים בהן בעי גביל גחלים וחותכים, ולר"ת כיון שאין עיקר תשמישם לכך לא חיישינן דלמא ארתמי ועבד הכי, ועוד אפילו ארתמי סגי בהגעלה, דכל מה שסופו לפלוט על ידי רותחין פולט בהגעלה ראשונה, והתוס' כתבו שלא הכל נפלט בהגעלה הראשונה, אלא הוא פולט תמיד בכל הגעלותיו, ככלי חרס דלא סגי ליה בהגעלה, ולא אמר כל מה שעתיד לפלוט פולט בהגעלה ראשונה.

ח: השוחט בסכין של עכו"ם לרב צריך לקלוף את מקום השחיטה מפני שנבלע משמנונית האיסור (לתוס') (ד"ה השוחט) הטעם הוא משום הבלוע בסכין, ומייירי שיוצעים שהסכין בת יומה, דאי לאו הכי סתם כלי עכו"ם אינם בני יומם), ולרבה בר בר חנה מספיק להדיח במים. הגמ' אומרת שאין הכרח שנחלקו אם בית השחיטה רותח ובלע או שהוא צונן והיינו שאין החום של בית השחיטה חזק בשביל לבלוע, ומ"מ בעינן הדחה כיון שנתקנה שם שמנונית אע"פ שלא נבלע בבשר, שא"א לדופני הסכין בלא שמנונית. ד"ל שלכו"ע בית השחיטה רותח, ורבב"ח סובר דאידי דטרידי סימנים לאפיקי דם לא בלעי. וי"א שלכו"ע בית השחיטה צונן, ורב סובר שאגב דוחקא דסכינא שמשפשו בבשר בדוחק בלע. וכיון שלא נפסקה ההלכה בזה, וזה איסור דאורייתא, עבדינן לחומרא, דבשל תורה הולכים אחר המחמיר, ומ"מ לתחילה לא יסחוט.

כתבו התוס' (ד"ה אגב) שריב"ם היה מצריך לאחר שניקרו את החלב מוהבהמה, לחזור ולקלוף בכל המקומות שחתך בסכין, מפני שהסכין בוצר מן החלב אגב דוחקא דסכינא, וכן כשמביאים בשר מטבחי עכו"ם הצריך לקלוף בכל מקום שחתך העכו"ם בקופי"ע שלו או בסכיניו. ויש למצוא טעם על הנהגה שלנו שנהגו להקל, ושמא לא אמרינן אגב דוחקא דסכינא בלע'

אלא בבית השחיטה שהוא רותח קצת, אבל בלאו הכי לא, וכן מוכח מהגמרא לקמן.

סכין ששחט בה טריפה נחלקו בזה רב אחא ורבינא, אחד מוהם סובר שהסכין צריכה הגעלה ברותחין מפני שבלעה שמנונית הטריפה, (לרש"י דווקא שמנונית נבלעת בסכין למרות שהוא קשה, אבל דם אינו נבלע בסכין קשה. ולתוס' מה שבכשרה לכי"ע מספיק הדחה בצונן הוא רק לענין לשחוט בה פעם נוספת, ואע"פ שהסכין מלוכלך בהרבה דם, בלאו הכי יש הרבה דם בבית השחיטה ואינו נבלע משום דאידי דטריד למיפלט לא בלע, אבל החוץ בה רותח אסור אפילו אם שחט בה בהמה כשרה), (ואפילו הכי בשחט בהמה כשרה לא אומרים שבלעה אבר מן החי לפני גמר השחיטה, כיון שהמקום נעשה חם רק בסוף השחיטה, ואז זה מותר), והשני סובר שמשפיק הדחה בצונן דבית השחיטה צונן והסכין לא נתחמם ולא בלע. ולהלכה מספיק הדחה בצונן, או לקנח בבד ישן וקשה. ודווקא בסכין של היתר נפסקה ההלכה להתירא שלא נאסר בבלעי זו, דקשה הוא לבלוע, אבל בסכין דאיסורא לא נפסקה הלכה להתירא, מפני שהסכין אסורה והבשר רך לבלוע.

כתבו התוס' (ד"ה הולכת) דהא דמבואר בע"ז (עו): שסכין של עכו"ם צריך נעיצה י' פעמים בקרקע כדי לחתוך בו צונן, שאני הכא ששחט בה טריפה באקראי בעלמא, אבל בשל עכו"ם שחותכים בו איסור תמיד, נדבקת בו השמנונית ואינה יוצאת ממנו בלא נעיצה. ולר"ת שם מדובר בסכין שחתך בה רותח, והכא קסבר בית השחיטה צונן. ולדבריו הא דאינא לקמן (ק"א:*) אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח, ומבואר שם דלא מהני הדחה, ומבואר ששמואל סובר שבית השחיטה רותח, י"ל דשאני התם שהאיסור הוא מחמת הדם, ושאני דם דמישרק שריק, ומ"מ אסור לחתוך בה רותח או אפילו צונן בלא הדחה או קינוח מפני רוב הדם שעל הסכין, דבהרבה דם לא אמרינן דם מישרק שריק.

טבח צריך שיהיו לו ג' סכינים, אחת לשחיטה ולא יעשה בה דבר אחר שמא תיפגם ויבוא לשחוט בלי בדיקה, ואחת לחיתוך בשר, ואחת לחיתוך חלבים למכור בשוק, ולא יחתוך בסכין אחת בשר ואח"כ חלבים (וכשירצה לחזור ולחתוך בה בשר יזכור להכשריה. תוד"ה וליתקן), גזירה שמא יחתוך חלבים ואח"כ בשר, אבל כיון שהצריכו שני סכינים, יהיה לו היכר ביניהם ע"י שעושה בה סימן. וכן צריך שיהיו לו שני כלים של מים, אחד להדחת בשר ואחד להדחת חלבים, ולא ידיח בכלי אחד בשר ואח"כ חלבים, שמא ידיח חלבים ואח"כ בשר, ויהיו המים מפוטמות מן השמנונית ע"י שפשוף הידים, ואע"פ שצונן אינו נבלע, מ"מ הוא ידבק בבשר מבחוץ, אבל כיון שהצריכו שני כלים יהיה לו הכר ביניהם.

אין להניח כסלים שחלב הכליות דבוק בהם על הבשר, מפני שהח"לב מתחמם וזב על הבשר ונבלע בבשר, (והיינו דווקא מיד לאחר ניתוח קודם שהבשר הצטנן, אבל אחר שנוצטנן אין לחוש, כדכתיב "וינחו את החלבים על החזות". תוד"ה לא), אבל בכסלים עצמם אין לחוש לזה, מפני שיש קרום המפסיק בין הח"לב לבשר הכסלים, והוא אותו קרום שאנו נוטלים מן הכסלים, והוא עב וחזק, והחלב נבלע בו אבל אינו נבלע כ"כ שיהא עובר לבשר שחתתיו, אמנם הקרום שמעל הבשר אינו מועיל לזה, כיון שהוא מתפורר מחמת משמוש ידי הטבח.

טו. תלמיד חכם צריך ללמוד כתיבה שמא יצטרך לחתום שמו אם ישב בדין או בעדות, ושחיטה -לאמן ידו לכך אע"פ שהוא בקי בהלכותיה, ומילה, וי"א אף קשר של תפילין שיש בזה אומנות שעשוי כמו את ד', כדי שיהיה נראה בתפילין אותיות ש-ד-י, הש' חקוקה בקמטי התפר, ורצועה קטנה כפולה ותלויה כעין י', והקשר עשוי כעין ד', וברכת התנים ויציצית, ולמ"ד הראשון או צ"צ לדעת דברים אלו מפני שהם מצויים וממילא כולם בקיאים בהם או צ"צ לימוד דמעצמו יהיה בקי בהם.

כתבו התוס' (ד"ה ואידך) שרבינו אליהו הצריך לקשור את התפילין בכל יום, ור"ת דקדק מכאן שאין צריך, וכן מבואר בעירובין (צ"ז).

טבח שאינו יודע הלכות שחיטה, והיינו שהייה באמצע השחיטה כדי שחיתת בהמה, דרסח -הנתות הראש בבת אחת בלא להולין ולהביא את הסכין, חלדה -שחבח הסכין לתוך הצואר לפני ששחט הסימנים, הגרמה -שהסכין יצאה מחוץ למקום הכשר לשחיטה, ועיקרו שעקר וחתך את אחד הסימנים בלי שחיטה, אסור לאכול משחיטתו. ואף שכל הלכות אלו שנויות במשניות וממילא פשוט שמי שלא בקי בהם אסור לאכול משחיטתו, קמ"ל שמואל שאף אם שחט לפנינו פעמיים או שלש, מ"מ יש לחוש שתيفסל שחיטתו ולא ידע ויאכילה לנו.

לתוס' (ד"ה כולוה) עיקור הכונה ששחט בסכין פגומה או במגל, דפסול משום דאין הם שוחטים אלא חונקים. ובה"ג פירש שנעקר הסימן ונשחט מחוץ למקומו, ולדבריו מה שנעקרו הסימן לא מטרפין את הבהמה, אלא שכן הלכה ומלשה מסיני שאין שחיטה מועלת בסימן שמוט השנשט חוץ למקום חיבורו בין בושש בין בקנה, ואפילו עוף שהכשירו בסימן אחד אם נשמת האחד אין שחיטה מועלת בשני.

שיעור שהיה לר"ש הוא בכדי שיבדוק השוחט את הסכין (אם הוא חכם ואין בעיר חכם ממנו, דצריך השוחט להראות את הסכין לחכם העיר מפני כבוד החכם). וכתבו התוס' (ד"ה כדי) שאע"פ שיש סכין גדולה וסכין קטנה משערים לכל בהמה בסכין שיש בה כמלוא צואר וחוץ לצואר כמלוא צואר.

חזקת איסור או התר בבהמה

בהמה שיש ספק בשחיטתה- השוחט בהמה צריך שיבדוק הסימנים אחר השחיטה לראות אם נשחטו כראוי, ואם לא בדק הרי הבהמה בחזקת איסור, דאמר רב הונא בהמה בחייה בחזקת איסור אבר מן החי עומדת, וממילא א"א להוציאה מידי איסור מכח שחיטה מסופקת, עד שיודע לך במה נשחטה. ולענין טומאת נבילה (שטריפה שחוטת אינה מטמאה), לר"א אינה מטמאה כיון שלא היתה בחזקת טומאה דבשר מן החי אינו מטמא, (וכיון שברוב הפעמים שוחט כדין והיא מותרת מדאורייתא, לא החמירו לעשותה כנבילה. תוד"ה ואסורה), ולתנא דברייתא מטמאה.

בהמה שיש חשש שהיא טריפה- עוד אומר רב הונא שבהמה שנשחטה הרי היא בחזקת התר עד שיודע לך במה נטרפה, ואע"ג שיש ריעותא בחזקת התר, כגון שבא זאב ולקח הבני מעים והחזירם כשהם נקובים, דמשום חזקת התר אין חוששים שבמקום שנקב כבר היה נקב. ואף אם יש שם הרבה נקבים שלא במקום שיניו, מסתבר שתולים את כל הנקבים בזאב. תוד"ה אמר.

טז: אי חמירא סכנתא מאיסורא-

הגמ' שואלת שלגבי סכנה כגון צפור המנקרת תאנה, או עכבר המנוקר אבטיחים, חיישינן שנקבה במקום נקב הנחש ואסור משום סכנה, ולמה בהחזירם זאב כשהם נקובים כני"ל אין חוששים שבמקום נקב נקב. ורב הונא מתרץ שחמירא סכנתא מאיסורא.

רבא שואל שאם מצינו בסכנה שחוששים שבמקום נקב נקב, ה"ה שיש לחוש לכך באיסורים, דספק איסורא נמי לחומרא.

ואין להוכיח שחמירא סכנתא מאיסורא, ממה שבאיסור מים שנשארו מגולים בלילה, אף במקום בטוח אם שתה מהם נחש חיישינן, ואילו ספק טומאה ברשות הרבים טהור. מפני שזה לימוד מיוחד מסוטה שברה"ר ספיקו טהור, וגזירת הכתוב היא, שהרי ברשות היחיד ספיקו טמא, ובכל ספק איסור אזלינן לחומרא, שמא יעבור על האיסור. בסוטה שקינא לה בעלה אל תיסתרי עם פלוני, אם נסתרה היא נאסרת לבעל עד שיבדוקה המים, וסתירה זו אינה אלא ברה"י ובהו אסר רחמנא מספיקא, אבל ברה"ר שאינה מקום סתירה מותרת. וטומאה מהתם גמרינן, דטומאה קרייה רחמנא.

כתבו התוס' (ד"ה התם) שמוסטה לומדים לטהר ברה"ר היכא דליכא חזקת טהרה, וסוטה אע"פ שלכאורה יש לה חזקת טהרה, כיון דקינא לה ונסתרה יש גולים לדבר ואתער לה חזקתה. ומ"מ ספק טומאה ברה"י טמא אפילו במקום חזקת טהרה, אע"פ שלסוטה אין חזקת טהרה, דסוטה עשאה הכתוב כודאי טמאה, ואם היינו הולכים אחרי חזקת טהרה אף שהורעה חזקתה לא היתה צריכה להיות ודאי טמאה.

וכן אין להוכיח שחמירא סכנתא מאיסורא ממה ששרץ מת שנמצא בפי חולדה המהלכת ע"ג ככרות של תרומה, ויש ספק אם השרץ נגע בתרומה, התרומה טהורה מספק אפילו ברשות היחיד. ואילו בסכנה מצינו שאסור לשתות ספק מים מגולים. דגם זה דין מיוחד שלומדים מסוטה שרק בדבר שיש בו דעת לישראל כסוטה שאפשר לשואלה אם נטמאה ספיקו טמא, משא"כ שרץ.

למסקנה הגמ' מוכיחה דחמירא סכנתא מאיסורא, מהא דצלוחית של מים היים למי חטאת, שהשאייר אותה מגולה ובא ומצא שהיא מכוסה, חוששים שאדם טמא נגע בה, ומטמאה אוכלין ומשקין, וכ"ש שהיא פסולה לקידוש, (ומייירי שהמים לא נתקדשו באפר, דאם נתקדשו ליתני פסולה, דאין ני"מ בטומאתה כיון שבלאו הכי מי חטאת מטמאים אפילו במשא. וכתבו התוס' (ד"ה טמאה) שגם הצלוחית טמאה, שאף שכל מעשה פרה בכלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה, היינו דווקא קודם שריפת הפרה, אבל אח"כ היו מקדשים בכל הכלים. עוד כתבו התוס' (ד"ה שאני) דהכא תלינן באדם טמא, וכן בפסחים (י'): גבי קרודם שאבד בבית, ואילו בנדה (ד.) גבי ככר הנתונה על גבי הדף פסוק באדם טהור. ואומר ר"ת דהיינו טעמא דהכא דפסחים משום דגזרו על סכין כלים הנמצאים, דאין ני"מ ספק אוכלים כיון שבלאו זה י"ל דבההיא דנדה שמדף טמא מונח תחתיה ור"א לככר ליפול אא"כ נגע למדף טמא, שייך לתלות באדם טהור שנטלה במתכוין שלא תטמא הככר, אבל אדם טמא למה היה נוטלה), אבל אם הניח אותה מכוסה ובא ומצאה מגולה, אינה פסולה אא"כ אינה תלויה באייר ויכולה

חולדה (או נחש לר"ג, ולרבי אליעזר ה"ה בעכבר. תוד"ה או) לשתות ממַנּוּה, דכל השרצים אינם פוסלים מי חטאת חוץ מן החולדה מפני שהיא מקיאה מהמים, וכיון שלקחה מהמים לשתות הרי נעשה במים מלאכה, וכשמקיאה הכל נפסל, (וי"מ משום דבעינן "מים חיים אל כלי" שתהא חיותם בכלי ולא ימלא כלי אחד ויערה לכלי אחד קודם קידוש. דעת התוס' (ד"ה אם) כפירוש זה, דשתיה אינה נחשבת מלאכה, וכתבו דאי מיירי אחר קידוש נקט טמאה משום כלי, ומיפסלי משום רוק שבפיהו המעורב במים, וקסברי יש בילה והואה צריכה שיעור ודלא כר' אליעזר (זבחים פ.). דאמרו יזה שתי הזיות, אי נמי פסולה בהזאה אחת (וכריב אליעזר), או שירד טל לתוכה דלאו מים חיים נינהו, מפני שדרך שרצים לגלות ולא לכסות וממילא כשמצאה מגולה יש שני צדדים לטהר, אדם טהור ושרצים, וצד אחד לטמא, אדם טמא, ותלינן בתר רובא לטהר, (אבל במצאה מכוסה דליכא למיתלי בשרצים ליכא רובא וחישישני לטמאים), אבל ספק מים מגולים אסורים, ומבואר שחמירא סכנתא מאיסורא. אי נמי טעמא דהניחה מגולה ומצאה מכוסה, מכוסה ומצאה מגולה, הא מצאה כמו שהניחה אינה לא טמאה ולא פסולה, ואילו ספק מים מגולים אסורים, ואע"ג דאיכא למימר אדם נכנס לשם שגילה אותה, או ששאר שרצים שאין בהם סכנה גילו אותה, והוו להו נחשים מיעוטא, ותלינן בנחשים ואסירי. אי נמי פשיטא ליה דהוא עצמו גילה אותה ושהה בגילוי כדי שיכול נחש לשתות מהם אמרינן לקמן דאסירי, ואע"ג דמצאה כמו שהניחה.

ג. גילוי משקין - שלשה משקין אסורים משום גילוי, מים יין וחלב. ושיעור הגילוי האוסר הוא כדי שיצא נחש מתחת אוזן הכלי שחוששים שהוא היה שם וישתה ויחזור לחורו דאם לא שהה שיעור חזרה הרי ראינו שלא היה שם נחש. וכתבו התוס' (ד"ה וישתה) דלירושלמי א"צ שיעור בכדי שיחזור, דחוששים לנחש ששמו שפיפון שהוא כחוט השערה.

המשך ענייני חזקה

השוטח בסכין שהיתה בדוקה לפני השחיטה, אבל לא בדק מיד אחרי השחיטה, ו**נמצאת פגומה**, לרב הונא אפי' שיבר עצמות עם הסכין כל היום אחרי השחיטה לפני הבדיקה, השחיטה פסולה אף שיש תלתל שנפגמה בשבירת העצמות, דחישישנן שמה נפגמה בעור ונשחטה הבהמה בסכין פגום ונמצא שהסימנים לא נשחטו אלא נקרעו, שהפגם קורע, שהרי הבהמה קודם השחיטה בחזקת איסור ואינה יוצאת מחזקתה מספק. ולרב חסדא השחיטה כשרה, דעצם ששבר בה היא ודאי סיבה לפגום את הסכין, ועור רק ספק פוגם, ואין ספק מוציא מידי ודאי. ואפי' היכא שלא שיבר בה עצם תלינן שנפגמה במפרקת לאחר השחיטה שנגע בעצם הצואר.

ולענין הלכה היכא דלא שיבר עצמות פסולה שמוא הסכין נפגמה מהעור, משום חזקת איסור של הבהמה, ולא תלינן בעצם דמפרקת -עצם הצואר, אבל בשיבר בה עצמות תלינן הפגם בהם וכשרה הבהמה.

חזקה טומאה - טמא שטבל ונמצא עליו דבר חוצץ, אפי' נתעסק באותו הדבר לאחר טבילה כל היום כולו, אינה טבילה, אא"כ יודע שלא היתה החציצה בשעת טבילה, דהעמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל. (ואין מכאן ראיה שספק מוציא מידי ודאי, דשאני הכא דלחומרא ספק איסורא מוציא מידי ודאי היתר. תוד"ה טבל. עוד כתבו התוס' (ד"ה עד) דבנדה (ס"ו:) אמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ, אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחזור לחוף ולטבול, והכא לא מחלק בזה, אמר ר"ת דהכא מיירי בנמצא בגוף והתם מיירי בנמצא בראש, דעזרא לא תיקן חפיפה אלא בראש, והא דמשמע בנדה (ס"ח.) שצריך לחפוף את כל הגוף, אין זה חובה אלא מיירי שהיתה רגילה לרחוץ בחמין כמו שנוהגים גם עכשיו לרחוץ כל הגוף בחמין. ועוד אומר ר"ת דהכא מיירי לטהרות, ובנדה איירי לבעלה, דהחמירו לטהרות יותר מלבעלה. ועוד י"ל דהכא מיירי בכהנים שאין בהן חפיפה משום שהם טובלים תמיד.)

ואין מכאן קושיה על רב חסדא שמתיר את הבהמה בנמצא הסכין פגום, ואין אומרים העמד בהמה בחזקת איסור, דטמא אע"ג דטבל לפניך הרי איתילידי בו עצמו ריעותא, אבל בשחיטה אין ריעותא בבהמה אלא בסכין, ולא אתי ריעותא דסכין ומוציא אותו מידי שחיטה ודאית, דודאי עצם פגום. (וכתבו התוס' (ד"ה סכין) דדווקא הכא אמרינן הכי, אבל במקוה שנמדד ונמצא חסר שאין ריעותא בטובל מעמידים אותו בחזקת טמא, דאיכא למימר חסר ואתאי. ועור"ל שטעמא דהכא משום דעצם ודאי פוגם, אבל שם אף שודאי טבל אימא במקוה חסר טבל אין זו טבילה. ועור"ל שבאמת אין חילוק אם הריעותא בבהמה או בסכין, וכוונת הגמרא שבסכין יש כמה ספיקות להתיר, שמה בעצם נפגמה, ואפילו בעור נפגמה שמה לא נשחטו הסימנים כנגד הפגימה, והוי כספק ספיקא, ובאמת היכא שיש ספק אם שהה או דרס פסולה אף לרב חסדא.

נשמטה הגרגרת - עוף שנשמט בו הגרגרת שזה עושה את העוף טריפה, אם זה קרה אחרי שחיטת סימן אחד דבעוף די

בסימן אחד, השחיטה כשרה, אבל אם נשמטה הגרגרת לפני השחיטה, השחיטה פסולה, ואם יש ספק בדבר, פסולה.

י: שחט כמה בהמות בזו אחר זו ונמצאת הסכין פגומה -

לרב הונא כולם פסולות. ולרב חסדא- ללישנא קמא הראשונה כשרה משום שתולים שנפגם במפרקת שלה, והשאר פסולות, וליישנא בתרא כולם כשרות, דכיון שאנו תולים לקולא, שהרי ודאי נגיעת הסכין במפרקת לא פוגמת יותר מהעור, שהרי אינו מכה בכח על המפרקת, ואפ"ה תולים לקולא, וממילא תולים שנפגם במפרקת של האחרונה.

דיני בדיקת הסכין - לרב הונא צריך בדיקה אחר כל בהמה שאם ימצא פגום יפסל הכל למפרע. ולרב חסדא צריך בדיקה כדי להכשיר את האחרונות דאם ימצא פגום יהיו כולם אסורות חוץ מהראשונה. ואמנם כיון שנפסקה לעיל ההלכה כרב הונא, צריך לבדוק את הסכין אפי' אחרי שחיטת בהמה אחת, ואם שחט בלי בדיקה כולם אסורות כולל הראשונה.

הבדיקה יכולה להיעשות ע"י השוחט, דעד אחד נאמן באיסורים, דכל יחיד ויחיד האמינותו תורה דכתיב "והבחת מבקרך ומצאנך", ושחט את בן הבקר" והכהנים אוכלים על ידו, ולא הצריכו להעמיד עדים על השחיטה, ולא הצריכה תורה עדים אלא לעונש ממון או מיתת ב"ד ולעריות דגמרינן דבר דבר מממון, ולא אמרו להראות סכין לחכם אלא משום כבודו של חכם.

מקור דין חזקה

רבי יונתן לומד דין זה שמצינו בהרבה מקומות סומכים על החזקה לאסור ולהתיר, כההוא דלעיל, מהא דכתיב "ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית", ואינו חושש שמה עד שיצא הנגע התקטן מכגרים ואין בו כשיעור וממילא אין הסגרו הסגר דכמאן דליתא דמי, והיינו משום חזקה.

וכתבו התוס' (ד"ה ודילמא) שאין לומר שהטעם משום ספק טומאה ברה"י, דבכל ענין טימא הכתוב אפילו הוי רה"ר שיש בו הרבה בני אדם ואפילו דבר שאין בו דעת לישראל. עוד כתבו התוס' שלומדים מכאן להתיר על פי חזקה אפילו במקום ריעותא, כגון סכין שנמצאת פגומה, או אחד משנים שנטמא ודאי ברה"ר שנטהרים שניהם מטעם חזקה, דגם כאן יש ריעותא גדולה, דאף כשהנגע נמצא חסר לאחר שבעה לא מטהרים למפרע כל אותם שנכנסו לבית בימי הסגר. אף הקשו התוס' מאי שנא ממקוה שנמדד ונמצא חסר שטמאים משום חזקת טמא והרי חסר לפניך כנגד חזקת המקוה, והכא נמי נטהר משום חזקת טהרה והרי הנגע חסר לפניך כנגד חזקת הנגע.

עוד כתבו התוס' (ד"ה אלא) דאין לומר דשאני הכא דאולינן לחומרא, דמדאורייתא אין לחלק, ועוד דאף לקולא מטמאים בנגעים לשרוף קדשים ולהביא קרבן אם נכנס למקדש וקא מייתי מספק חולין לעזרה, ועוד דאף לקולא מוקמינן הכא אחזקה, דאם היה נגע גדול ובסוף השבוע היה חסר ממה שהיה מטהרים, ולא חוששים דילמא אדנפיק ואתי בציר ליה שיעורא והיה כשיעור שהיה בתוך שבוע ונמצא שהנגע עומד בעינו ובעי הסגר שני, אלא משום דמוקימין ליה בשעת הסגר אחזקה.

הגמ' שואלת שמה יצא דרך אחוריו, (והוי יציאה כדאשכחן

בכהן גדול ביום הכיפורים שיוצא דרך אחוריו מקודש הקדשים לאחר הוצאת כף ומחתה, דכתיב "ויצא ועשה את עולתו " וכו', ויוצא כשפניו לקודש הקדשים. וכתבו התוס' (ד"ה הכן) דהא דאיתא בשבועות (י"ז:) שהכנס לבית המנוגע דרך אחוריו, אפילו כולו מבפנים חוץ מחוטמו טהור, דדרך ביאה אסרה תורה, יש לחלק בין כניסה ליציאה, דאורחא דמילתא ביציאה כתלמיד הנפטר מרבו), וכן אם הנגע אחורי הדלת הרי יכול לפתוח בדלת חלונות ולראות אם התקטן, (שאף שבית אפל אין פותחים חלונות כדי לראות אם יש שם נגע, דכתיב "נגע נראה לי בבית" – לי ולא לאורי, שאם המקום אפל וצריך להדליק שם את הנר אינו נגע, מ"מ היכא שאיתחזק שכבר הכיר בנגע שאחורי הדלת שהוא נגע וא"צ חלון אלא כדי להעמידו בחזקתו פותחים).

והגמ' מביאה שהברייתא לומדת מהפסוק שלכתחילה צריך לעמוד בצד המשקוף ולהסגיר, אבל בדיעבד אף אם הלך לביתו והסגיר ע"י חבל ארוך כגון שהיה ביתו סמוך לשם, או שעמד בבית והסגיר, מהני, ומבואר שהולכים אחרי חזקה.

ורב אחא בר יעקב סובר שאין משם ראיה, ד"ל שיש שורת אנשים מהנגע עד הכהן, שהם אומרים זה לזה שהנגע נשאר בעינו. וה"ה דאיכא למימר שהיה בשעת הסגר אדם ליד הנגע וראה שלא חסר, אלא רוצה לפרש בענין שגם הכהן ידע. תוד"ה דקיימי.

מקור דין רוב

י"א. רובא דאיתא קמן כגון ט' תנויות שמוכרות בשר שחוטבה ואחת מוכרת בשר נבילה ונמצא בשר בארץ, וסנהדרין ש"ב מזכים וי"א מחייבים, ילפינן מ"אחרי רבים להטות".

הקשו התוס' (ד"ה מנא) למה צריך פסוק לרוב, והרי רובא וחזקה רובא עדיף, ואנו יודעים שהולכים אפילו אחר חזקה. ותירצו ששאלת הגמרא היא לרב אחא בר יעקב שלא לומד דין חזקה מפסוק. ולמה שמפרש רבינו חיים דהא דרובא עדיף מחזקה אין זה סברא אלא לומדים זאת מפרה אדומה (דאולינן בתר רובא אף על גב דאיכא חזקה כנגד הרוב, דאוקי גברא שמוזים עליו בחזקת טמא) אתי שפיר הכא.

רובא דליתא קמן כגון קטן וקטנה שלרבנן יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה, ולא חיישינן שמה היא תימצא איילוניות, או שהוא ימצא סרים, ונמצא פוגע באשת אחיו שלא במקום מצוה, דבעי "להקים לאחיו שם" והאי לאו בר הכי הוא, (ודלא כר"מ דחייש למיעוטא), ילפינן כדלהלן.

אין ללמוד מהא דכתיב על ראש העולה "ונתח אותה לנתחיה" וילפינן אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים, שלא יחתוך ראשה לנתחים, ומבואר שאין חוששים שניקב קרום של מוח שזה אחד מי"ח טריפות, וקרבן טריפה פסול. ד"ל שעושה חתך ובודק בעודו מחובר, ולא חותך לגמרי. ומהקרבוות שדוחים שבת ליכא למילף ממה שלא חוששים שהקרבן ימצא טריפה ונמצא שחילל שבת. ד"ל שהתורה התירה אף במקום ספק, כמו שספק פיקוח נפש דוחה שבת. תוד"ה אבל.

וכן מטעם זה אין ללמוד מדכתיב "חלבו האליה תמימה", שהמקריב שלמים או חטאת מכבש ואיל, מקריבים את האליה (-מן הכליות ולמטה לצד הזנב והזנב נקרא אליה) יחד עם האימורים, ולמה לא חוששים שנפסק חוט השדרה, (דאין לומר שחותרה סמוך לזנב ששם אין פסול במה שנפסק חוט השדרה, דהא כתיב "לעומת העצה" והיינו מקום שהכליות יועצות). די"ל שעושה חתך באליה ובודק שאפילו אם נפסק חוט השדרה באותו אליה אין הבהמה נטרפת ע"ז, דלא הוי טריפה אלא כשנפסק עד 'בין הפרשות' והיינו כנגד הירכיים ששם החוט מתפצל לשלש, (אחד הולך לצד עצם ימין האליה, והשני לשמאלו, והאמצעי הולך כדרכו עד סוף הזנב), אבל משם ואילך שכבר הבהמה נסמכת על ירכה ולא על חללה לא מיקרי חוט השדרה, וחשיב "תמימה" כיון שרק פתח ולא חתך לגמרי.

ואין ללמוד מקרבן פסח שאסור הרי לשבור בו עצם דכתיב "ועצם לא תשברו בו", וא"כ א"א לבדוק אם ניקב קרום של מוח. ד"ל ששורף את העצם ע"י גחלים ובודק, (ואפילו חל ערב פסח להיות בשבת, מלאכה שאי אפשר לעשות מערב דוחה את השבת. תוד"ה דמנח), דתניא המחתך בגידים אע"פ שהם קשים כעצמות, והשורף בעצמות אין בו משום שבירת עצם.

רב ששת בריה דרב אידי לומד רובא דליתא קמן מעגלה **ערופה** דכתיב בה "הערופה" – שלימה תהווי עולמית אפילו לאחר עריפה, ואינו בודק שאינה טריפה אף שטריפה פסולה, ובעינן שתהא שלימה בשעת עריפה וממילא ילפינן שתשאר כך לעולם, משום ד"כפרה" (-"כפר לעמך ישראל") כתיב בה, כקדשים, מה קדשים אסורים בהנאה אף היא אסורה בהנאה, וה"ה דילפינן שלא תהיה טריפה, ומבואר דאולינן בתר רוב רובו בהמות אינם טריפות.

רבה בר רב שילא לומד מפרה אדומה שנשרפת כשהיא שלימה, אף שאם היא טריפה פסולה, ו"חטאת" קרייה

ר'חמנא דכתיב "למי נדה חטאת היא". והקשו התוס' (ד"ה אתיא) דכיון דפרה היא בת שתי שנים, א"כ דלמא היינו משום דאוקמיא אחזקה שאינה טרפה למ"ד טרפה אינה חיה. אמנם בזה י"ל דכיון דאיכא חזקת טמא כנגדה היינו אומרים העמד טמא על חזקתו אי לאו משום רוב. אף לקמן דליף מעדים זוממים קשה. ומכאן לומדים התוס' שכל חזקה שלא נתבררה ולא נודעה אפילו שעה אחת לא אולינן בתרה, ונ"מ למעשה שאם עשה גבינות ממכה בהמות ואח"כ נשחטה אחת ונמצאת טריפה, כולם אסורות. אמנם היכא שנמצאת הריאה סרוכה יש להתיר מנח ספק ספיקא, דשמא אינה טריפה (אם היינו בקיאים לבדוק), ושמא אח"כ נטרפה.

י"א: רב אחא בר יעקב לומד משני שעירי יום הכיפורים, שצריך שיהיו שניהם שווים, ואין חוששים שהשעיר המשתלח הוא טריפה, וטריפה פוסלת בו, דאין גורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם, ובשעת הגורל אין ידוע איזה יעלה לשם, וא"א לבדוק מפני שהיה נעשה אברים אברים עוד לפני שהיה נופל לחצי ההר וא"א לדעת מה נשבר מחיים.

רב מרי לומד ממה שמכה אביו חייב מיתה, אף שאינו ודאי אביו אלא מכח רוב בעילות אחר הבעל. ואף אם היו אביו ואמו חבושים לבדם בבית האסורים עד שהוכר העובר, הא אין אפוטרופוס לעריות. וכן י"ל שהטעם הוא משום חזקת האם שהיא צדקת. תוד"ה כגון.

רב כהנא לומד ממה שהורג נפש חייב מיתה, ואין חוששים שהרג טריפה ואינו חייב מיתה דגברא קטילא קטיל, דאף אם נבדוק

שאינו טריפה (דאף שהוא מתנוול בכך, מ"מ ראוי לעשות כן כדי לא לאבד נשמה של הרוצח שלא ימות, דבעינן "הצילו העדה"), מ"מ אמאי לא חיישינן שמא חתכו במקום נקב.

וכתבו התוס' (ד"ה וכו') שממה שהורגים רוצח ולא חוששים שהוא טריפה וטריפה שהרג פטור ליכא למילף, דשמוא אין ללמוד ממה שלא חוששים להרוג טריפה. ועוד דטעמא דטריפה שהרג פטור היינו משום דהוי עדות שאין אתה יכול להזימה, דאין להרוג את העדים כשהוזמו על הריגת טריפה, וא"כ אין הריאה אלא מנהיגת העדים וכדלהלן. אך קשה שאף אם אינו טריפה, הא הוי התראת ספק, ושמוא קסבר דשמה התראה.

עוד כתבו התוס' (ד"ה ליחוש) דאף שמצינו הורג אדם שודאי אינו טריפה, כגון שהטביעו בנרד דאפשר לבדוקו אח"כ, מ"מ קרא מיירי במכה בכלי עץ ובכלי ברזל ואבן. ודוחק להעמיד הפסוק כגון שהיה קרום של מוח מגולה וראו שהיה שלם ובא זה ונקבו והרגו. והא דאיתא במכות (י. שרבי טרפון ורבי עקיבא אילו היינו בסנהדרין לא היה אדם נהרג, ומפרש דהוו בדקו להו ואמרוי ראיחם שטריפה הרג או שלם הרג, ואת"ל שלם הרג שמא היה נקב במקום סייף, ומבואר דלא אזלינן בתר רובא, י"ל דרבי עקיבא לטעמיה דאמרו דחיישינן למיעוטא (בכורות כ: דקסבר חלב אינו פוטר בהמה בבכורה אף על גב דרוב בהמות אינן חולבות אא"כ ולדות), ואף דאפילו רבי מאיר דחייש למיעוטא מודה היכא דלא אפשר, רבי עקיבא חשיב ליה אפשר, דאיכא לאוקמי קרא שהיה קרום מוחו מגולה וניקבו וכנ"ל, ורשב"ג דפליג עלייהו ואמרו אף הם מרבים שופכי דמים בישראל, אפילו חייש למיעוטא מ"מ חשיב ליה לא אפשר, דדוחק הוא להעמיד הפסוק בכך. ועוד אומר ר"ת שאם לא שואלים את העדים על כך הורגים את הרוצח מפני שסומכים על הרוב, דסמכינן ארובא היכא דלא אפשר, היכא דשיילינן להו ואמרי דלא ידעי פטור, כמו היכא שהוזמו כשאתד אומר שהרגו בסייף והשני אומר שהרגו בארירן, ואף שכשואמרים אין אנו יודעים הוי עדות, שאני סייף וארירן שאין זה שייך כ"כ לגוף העדות, אבל נקב במקום סייף דשייך לגוף העדות טפי, אי בדקינן להו ואמרו אין אנו יודעין פטור, והיכא שאחד אומר כליו שחורים ואחד אומר כליו לבנים, דלא שייך לגוף העדות, אף היכא דמכחשי אהדדי חייב. והקשה ריב"ם דהכא ילפינן מרוצח ועידים זוממים דאזלינן בתר רובא אף בדיני נפשות, ובסנהדרין (ע"ט:) מבואר שאם נתערבו נסקלין בנשרפין ידונו בסקילה הקלה אף על גב דרוב נשרפים ניהו. ותריץ ר"ת דכיון דממ"ג הוא נהרג, לא אזלינן בתר רובא להורגו במיתה החמורה. ועו"ל דהוי קבוע וכמחצה על מחצה דמי.

רבינא לומד מחיוב מיתה בעדים זוממים שזממו לחייב מיתה, ולא חיישינן שהעידו על טריפה, והרי א"א לבדוק אדם חי, (דאם כבר נהרג אין העדים זוממים נהרגים דכתיב "כאשר זמם" ולא כאשר עשה). כתבו התוס' (ד"ה ודילמא) דאין לומר שהורגים את העידים זוממים רק אחרי שחובשים את מי שהעידו בו י"ב חודש ורואים שהוא חי, ד"ל דס"ל שטריפה חיה, ועוד שאם צריכים להמתין י"ב חודש מלהורגם, א"כ גם את מי שעליו העידו אין להרוג לפני י"ב חודש, וכיון שלא באו להורגו עד לאחר י"ב חודש אין להורגם גם אחרי י"ב חודש, דשמוא מי שהעידו בו נעשה טריפה בסוף י"ב חודש ונמצא שלא באו אלא להרוג טריפה.

רב אשי לומד ממה שבהמה מותרת באכילה ע"י השחיטה, ואין חוששים ששחט במקום נקב, דנקובת ושט במשהו, אבל גגרת ברובה, ואם חסרה כאיסר טריפה.

רב כהנא דוחה ש"ל שרק היכא דלא אפשר אזלינן בתר רוב, אבל בדאפשר צריך לבדוק, וממילא צריך לבדוק בהמה מכל י"ח טריפות שלה, וכן קטן וקטנה שאפשר להמתין עד שיגדלו ונדע שאינו טריס, שהרי אפ"י ר"מ דחייש למיעוטא מתני' ע"י שחיטה משום דלא אפשר, דאי לא תימא הכי אין אוכלים לר"מ פסח דכתיב "ואכלו את הבשר" וקדשים דכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם" מלמד שהכפרה תלויה אף בהכילה, ואפ"ה פליג ר"מ בקטן וקטנה משום דאפשר, ולדידן דואי זה הלכה למשה מסיני שסומכים על רוב אפילו היכא דאפשר, אי נמי "אחרי רבים להטות" שמשמע בין רובא דאיתיה קמן בין רובא דליתיה קמן, דמאי שנא זה מזה. ועל זה אנו סומכים שלא לבדוק כל י"ח טריפות, ונקובת בריאה בודקים משום דשכיח בה ריעותא, ואם לא בדקו ואין את הריאה מותר לאכול משום רוב, ומשום דברי רב הונא שנשחטה בחזקת היתר עומדת, ואין מפרסמים את הדבר.

כתבו התוס' (ד"ה לרבי מאיר) שמשמע כאן שאין הלכה כר"מ דחייש למיעוטא, ועיי"ש שביארו כמה סוגיות שמשמע בהם דחיישינן למיעוטא.

עוד כתבו התוס' (ד"ה פסח) שר"מ חייש למיעוטא מדרבנן, ולא מדאורייתא.

רוב מצויין אצל שחיטה מומוחין הם

י"ב. מצא תרנגולת שחוטה בשוק, כשרה, דרוב מצויים אצל שחיטה כלומר רוב השוחטים מומוחים הם, שאם לא היה מומחה לא היה שוחט.

האומר לשלוחו צא ושחוט, והלך ומצא שחוט, כשרה, דאף אם לא השליח שחט אלא אדם אחר, מ"מ רוב מצויים אצל שחיטה מומוחים הם. אבל האומר לשלוחו צא ותרומם והלך ומצא תרומ ואינו יודע מי תרם, הפירות אסורים, דלא

אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו אלא ספק עושה ספק אינו עושה, ואם אדם אחר תרם הוי תורם שלא מדעת שאין תרומתו תרומה, דשליחות דתרומה ארביי מ"גם אתם" לרבות שלוחכם, ומינה ילפינן מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם.

ראה אדם ששחט- אם ידוע שהוא בקי בהלכות שחיטה, שחיטתו כשרה, ואם אינו יודע אם הוא בקי, השחיטה כשרה משום שרוב המצויים אצל שחיטה מומחים הם, ואם הוא יודע שאינו בקי, צריך לראות את השחיטה מתחילה ועד סוף, ולא די בראית סימן אחד, דיש לחוש שבשני שהה או דרס.

אבדו גדייו ותרנגוליו והלך ומצאם שחוטים, אם מצאם בבית לכו"ע מותרים, דרוב מצויים אצל שחיטה מומוחים הם, (ואף בנגבנו מותרים, ולא אמרינן מדחשיד אנגיבה חשיד אנבילה. תוד"ה הרי'), ואם מצאם באשפה שבשוק אסורים לכו"ע דכיון שהשליכם שם ודאי נתנבלה בשחיטתה בשהייה או בדרסה, ואם מצאם באשפה שבבית (או בשוק בלא אשפה. תוד"ה כז'), לרבי יהודה אסורים, דאדם עשוי להטיל נבלתו באשפה שבבית, ולרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי כשרים, דאין אדם עשוי להטיל נבלתו באשפה שבבית משום דמסר ח ואיכא ריח רע. (בהתחלה הגמרא רוצה לומר שמחלוקת רבי יהודה ורבי חנינא היא אם רוב מצויים אצל שחיטה מומוחים הם).

שחיטה, ומעשה או מחשבה, בקטן

י"ב: שחיטת חרש שוטה וקטן- חרש שוטה וקטן אין מוסרים להם חולין לשחוט, אפ"י אם אחרים רואים אותם, שמא ילקלו את שחיטתם דהם מועדים לקלקל, ומ"מ בדיעבד אם אחרים ראו את השחיטה, השחיטה כשרה, והיינו כרבי נתן דס"ל שא"צ כוונה לשחיטה ולכן השחיטה כשרה אע"פ שחש"ו מתכוונים לחתיכה בעלמא ואין להם דעת להתכוין לשחיטה, ומכשיר אם זרק סכין כדי לנועצה בכותל ושחטה, (וחכמים פוסלים (אע"ג דחשיב מתכוין לחתיכה, ואפילו בהפיל את הסכין ושחט דלא חשיב מתכוין לחתיכה רבי נתן מכשיר, ונקט זרק לרבותא דרבנן. תוד"ה זרק), והלכה כרבי נתן), וצ"ל שהסכין הלכה והכתה בכותל ובאה וחתכה גם בחזרתה, שהרי בעינן בשחיטה מוליך ומביא, וה"ה דמהני היכא דלא חזרה בסכין שיש בו חוץ לצואר כמלוא צואר, אלא דמהדר לאוקמי אפילו בסכין כל דהו.

כתבו התוס' (ד"ה מאן) שאף שחש"ו בני כוונה ניהו כשאחרים עומדים על גבם, כמבואר בגיטין (כ"ב:י) לענין כתיבת הגט, היינו כשהגדול מזהיר אותם לכתוב לשמה, אבל כשגדול רואה אותם ואינו מלמדם לא מהני. ולגבי חליצה מבואר ביבמות (ק"ד:י) שחרש וחרשת אינם בני חליצה משום שאינם בני קרייה, אבל משום כוונה אין לפוסלם, דחליצה בבית דין הוה גדול עומד על גביו שמזהירים אותו לעשות לשמה, ואמנם בשוטה לא מהני לגבי חליצה, ורק לגבי גט מהני אף בשוטה, דבגט מוכחא מילתא טפי דעבדי לשמה כשמנוחים לכתוב שמו ושמה ושם עירו ושם עירה.

האם יש מעשה או מחשבה לקטן-

קטן יש לו מעשה ואין לו מחשבה, כדמצינו שאלון או רימון או אגוז שתינוקות חקקום (נקבו נקב קטן בצדיהם והוציאו את האוכל מתוך הנקב) כדי למדוד בהם עפר לשחוק, או שהתקינום לכף מאזניים, הרי הם מקבלים טומאה, מפני שיש להם מעשה כגון בזה שמעשיהם מוכיחים שכוונתם לעשות כלי, וגם הם אומרים כך, ויש כאן מעשה ומחשבה, אבל מחשבה אין להם, כגון שמצא קליפת אגוז כמות שהיא וחשב למדוד בה, או אפילו שמדד בה אלא שלא עשה מעשה לשם כלי, (אבל אם בן דעת חשב עליהם לשם כלי זה מקבל טומאה, דתנן כל הכלים יורדים לידי טומאתם במחשבה), וכן בשחיטת קדשים דבעי כוונה לשמה אין להם מחשבה. וכתבו התוס' (ד"ה קטן) שאף שזבחים סתמא לשמן ואינו פסול עד שיכוין שלא לשמן, סתמא דקטן גרע, כיון שאין לו דעת להבין שהם קדשים וסבר שהם חולין והוי מתעסק ופסול.

י"ג. מחשבה הניכרת מתוך המעשה לפי ראות עינינו, אבל אין אנו יודעים אם עשה את המעשה בשביל מחשבה זו, כגון שהיתה עולה בדרום והעבירה לצפון ולא אמר שהוא עושה זאת בגלל ששחיטה בדרום פסולה, ושחטה, מסתפק רבי יוחנן אם היא מועילה, שכיון שיש כאן גם מעשה יש כאן כוונה, או שאינה מועילה אלא מדרבנן משום חומרא בעלמא לעשות סייג, אבל לא אמרו חכמים דבריהם להקל ולעקור דברי תורה, (ואין הוכחה ממה שהעבירה לצפון, דשמא שלא היה לו מקום הראוי בעיניו בדרום).

לרב נחמן בר יצחק רבי יוחנן הסתפק לענין מעשה אם הוא מועיל מדאורייתא, או שאינו מועיל אלא מדרבנן, ופשט

שמעשה מועיל מדאורייתא ומחשבה לא מועילה אפי' מדרבנן, ומחשבה הניכרת מתוך המעשה מועילה רק מדרבנן ורק לחומרא.

לרש"י מעשה דקטן היינו מעשה עם דיבור, וזה מועיל בקטן, ומחשבה היינו אף דיבור בלי מעשה, וזה אינו מועיל בקטן, ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו היינו מעשה המוכיח על המחשבה בלא דיבור, ובזה מסתפק רבי יוחנן. ולתוס' (ד"ה ותיבע) אין נ"מ בדיבור, אלא מעשה הכונה שהמעשה מוכיח לגמרי על המחשבה, וכשאין הוכחה ממעשה על המחשבה חשיב מחשבה, וכשהמעשה מוכיח קצת על המחשבה חשיב מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו.

מעשה ומחשבה לענין הכשר לקבלת טומאה- המעלה פירותיו לגג כדי שתסור מהם הכנימה, וירד עליהם טל, לא הוכשרו לקבלת טומאה דלא ניחא ליה בהאי טל, אא"כ נתכוין שירד עליהם הטל, אפי' אם נתכוין לאחר ההעלאה, כל שנתכוין לפני שיגב הטל מעליהם, שאז הדבר נחשב "כי ית"ן" דומיא ד"כי יתן" דבעינן שיהא ניחא ליה. אבל אם העלום חש"ו מפני הכנימה, אע"פ שנתכוונו אח"כ שירד הטל עליהם לא הוכשרו, אא"כ היפך בהם לאחר שירד הטל עליהם, כדי שירד עליהם טל גם בצד השני, שמעשיו מוכיחים אע"פ שלא פירש, מפני שיש להם מעשה אבל אין להם מחשבה.

עוד מדיני שחיטה

מתעסק בקדשים פסול, דכתיב "ושחט את בן הבקר" - שתהא שחיטה לשם בן בקר, וזה לעיכובא דכתיב "לרצונכם תזבחוהו" לדעתכם זבוחו, - שנה עליו הכתוב לעכב, אבל אם נתכוין לשחיטה בעלמא כשר אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה. לרש"י מתעסק בקדשים הכונה שהתעסק בסכין להגביהו או לזורקו ושחט קדשים בלי כוונה לשחיטה. והתוס' (ד"ה מנין) הקשו דבכה"ג אפילו בחולין פסול לרבנן אפילו מתכוין לחתיכה כגון לנעצה כמותל כדמוכח לקמן (ל"א.) שצריך שיתכוין לחתיכת סימניו. ולכן ביארו שמתעסק בקדשים היינו שמתכוין לחתיכת סימנים ולא לשם זביחה, דבחולין כשר ובקדשים פסול. וכן השוחט קדשים וסבור שהם חולין ושחט פסול משום מתעסק.

דין שחיטת עכו"ם- לתנא דמתני' אינה שחיטה אפילו שחט כהלכה ואחרים ראו אותו, והבהמה נבילה ומטמאה במשא (ככל נבילה דכתיב "והנושא את נבלתה"). ולרבי אליעזר אף אסורה בהנאה, דס"ל שסתם מחשבת עכו"ם לעבודת כוכבים, ואפילו שחט אותה ישראל לצורך העובד כוכבים אסורה בהנאה. ולתנא דמתני' אין חוששים שמא הוא מין, משום שאין רוב העכו"ם מינים ולמיעוטא לא חיישינן, דסבר כרבי יוחנן שנכרים שבחול" אינם עובדי ע"ז, אלא מנהג אבותיהם בידיהם, ולכן גם בארץ ישראל אינם אדוקים כ"כ שיהיו מעשיהם לשם עבודת כוכבים. תוד"ה נכרים.

י"ג: דין מין- שחיטת מין שהוא אדוק בעבודת כוכבים וכל מחשבותיו לה, (ישראל והוא חמור יותר מסתם מומר לעבודת כוכבים, וכל"ש נכרי, שאף שסתם נכרי אין שחיטתו לעבודת כוכבים, מ"מ מין עכו"ם שהוא אדוק בעבודת כוכבים, יותר פשוט ששחיטתו לעבודת כוכבים ממין ישראל. תוד"ה שחיטת) תולים שהיא לעבודת כוכבים ואסורה בהנאה, ופירתו פת כותי' (וכל האוכל פת כותי' כאילו אוכל בשר חיזיר), ויינו יין נסך, וספריו –תנ"ך שכתבם ספרי קוסמין (נ-ביאי הבעל) וישרפו, מפני שכתבם לשם עבודת כוכבים, ובמין ישראל פירותיו טבלים, וי"א שבניו מומזרים (ולת"ק אינו חשוד להפקיר את אשתו), ומורידין ואין מועלין, אמנם מקבלים קרבנות ממנין נכרי ומקריבים אותם למזבח, אבל לא ממנין ישראל, דכתיב "מכם" ולא כולכם, בכם חילקתי ולא בעכו"ם, וזה מרבה מינים שהרי סתם נכרי נודר נדרים ונדבות כישראל, דכתיב "איש איש".

תקרובת עכו"ם לרבי יהודה בן בתירא מטמאה באהל, דכתיב "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים" – מה מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל. ללישנא קמא מתני' כריב"ב, וללישנא בתרא מתני' לאפוקי מריב"ב. כתבו התוס' (ד"ה תקרובת) שלענין איסור הנאה גם לרבנן מקמישם תקרובת ע"ז למת לאסורה בהנאה, דקרא מיירי באכילה, והמחלוקת היא רק לענין טומאה.

השוחט בלילה וכן סומא ששחט שחיטתו כשרה בדיעבד, אבל לכתחילה לא שמא לא ישחוט את רוב הסימנים ולא יידע, אבל אם אבוקה כנגדו יכול לשחוט לכתחילה בלילה.

מותר לשחוט בראש הגג או הספינה, ואף דאיתא להלן (מ"א.) אין שוחטין לתוך ימים ונהרות כדי שלא יאמרו שהוא שוחט לשר של ים,

ולא לתוך כלים שלא יאמרו שמה שהוא מקבל את הדם זה בשביל לזרוקו לעבודת כוכבים, מ"מ בראש הגג שוחטים ואין חוששין לשמוא יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט, או אם מקבל בכלי יודעים שעושה זאת בשביל לא לטנף את הגג, וכן כשהוא בספינה יודעים שהוא שוחט לים בשביל לא לטנף את הספינה. רש"י.
דעת התוס' (ד"ה הו) שאפילו בספינה אסור לשחוט לתוך הים, אלא כמבואר לקמן (מ"א:): שמוציא ידו חוץ לספינה ושוחט ודם שותת ויורד על דופני ספינה.

אכילת בהמה שנשחטה בשבת

י"ד: השוחט בשבת, או ביום הכיפורים שהוא חייב כרת, אע"פ שמתחייב בנפשו שחיתתו כשרה. וכתבו התוס' (ד"ה השוחט בשבת) שהשוחט בשבת במזיד, אף שמומר לחלל שבתות אסור לאכול משיחיתו כדמוכח לעיל (ה), "יל דהיינו דזוקא בפרהסיא, והכא מיירי בצניעא. אך קשה דל"מ מומר לדבר אחד הוה מומר לכל התורה כולה (בכוורות ל. וסנהדרין כ"ז), וי"ל דמשום פעם אחת לא חשיב מומר.

שיטת רב שהבהמה אסורה באכילה באותו יום אפילו אם רוצה לאכול את הבשר חי, ואמרו החברים דהיינו כרבי יהודה, (אבל לרבנן שרי באכילה אפילו בו ביום, והיינו כשעבר ומלח, אי נמי באומצא, דדם הנבלע באברים אינו אסור כל זמן שלא פירש, ולפ"ו בשר שבא לצלותו א"צ מליחה, ואפילו אם לא יצא כל הדם ע"י הצליה שרי, ואע"פ שהדם נפלט מכפנים מצד זה לצד זה, אינו אסור עד שיפרוש לחוץ. תוד"ה ונסבין).

הגמ' דנה היכן מציינו כן בדעת רבי יהודה.

רבי אבא רוצה לבאר שהכונה לרבי יהודה דהכנה, והיינו שרבי יהודה אסור לחתוך (דלועים תלושים לפני בהמה ו)נבילה לפני הכלבים אם לא היתה נבילה מערב שבת, (ולרבנן מותר), וא"כ גם כאן אסורה כיון שלא הוכנה מאתמול כשקידש היום. אביי רוצה לחלק שאין צריך הכנה אלא להתירה לבהמה, כיון שמערב שבת היתה מוכנה לאדם, אבל לאדם א"צ הכנה, (ואמנם יש לאסור משום דהוי מוקצה מחמת איסור, אא"כ הוא דבר שראוי להאכילו חי, או ביום טוב שמותר לשחוט. תוד"ה אם. עוד כתבו התוס' (ד"ה בהמה) שלאביי סתם בהמה עומדת לאכילה, ולגבי תרנגולת מבואר בביצה (ד. שהיא עומדת גם לאכילה וגם לגדל ביצים). ורבי אבא מתרץ סתם בהמה עומדת או לשחיטה או לגדל ולדות, ולכן בשבת צריכה הכנה דכיון שא"א לשוחטה בשבת הובררה שהיא עומדת לגדל ולדות, אמנם ביו"ט מותר לשחוט, כיון שהיא עומדת גם לשחיטה, וכיון שנשחטה הוברר שהיא עמדה לשחיטה.

איסור מוקצה בדלועים שנתלשו בשבת - כתבו התוס' (ד"ה מחתכין) בשם ר"ת שרבנן שמתיריים לחתוך דלועים לפני בהמה, מדברים כשנתלש מן המחובר בשבת (דומיא דנבילה שנתנבלה בשבת), ואף שדבר התלש מן המחובר בשבת אסור, שמוא יעלה ויתלוש, ומשום דהוי כגרוגרת וצמוקין (אסור אפילו לר"ש, דמדלא ליקטן מאתמול אקצינוה), הכא מיירי בספק מוכן, כגון שיש לו בהמה דהוי מוכן לבהמה אפילו במחובר, (והא דמבואר בשבת ק"כ. שעשבים שנתלשו בשבת הם מוקצה לבהמה, מיירי שהיו במקום שהבהמה לא יכול לבוא לשם. אי נמי הכא מיירי ביושב ומצפה מתי יתלשו, ובהמה נמי מיירי ביושב ומצפה שמוא ישחטנה חשו"ו ואחרים רואין אותם. ולשמוא יתלוש ליכא למיחש אלא בפירות האילן שהם קלים להשרי, ועוד דאדם מתאוה להם ושוכח, וכן במשקה חיישינן שמוא שחוט מפני שקל לסחוט, אבל בדבר דבעי מרא וחצינא לא חיישינן, ודגים שנצודו ביו"ט אינם אסורים משום שמוא יצוד, אלא משום מוקצה כגרוגרות. ועוד י"ל דמיירי בתלשו מערב שבת, וקמ"ל דשרי למטרח באוכלא או לשוייה אוכלא לרב הונא.

י"ד: הגמ' דוחה שהרי רבי יהודה סובר שאין **ברירה**, כדמצינו שאיו אמר שלרבי יהודה א"א לערב ב' עירובין בשני צידי העיר ולהתנות שאם יבוא חכם לכאן ולכאן ילך למקום שירצה, משום שאין ברירה וזמן קניית העירוב הוא בין השמשות, ורק יכול להתנות שיחול העירוב בצד שבא החכם לשם, וביאר רבי יוחנן שבזה א"צ ברירה דמיירי שכבר הגיע החכם לשם ואינו יודע לאיזה צד הגיע, שאין צריך אלא גילוי מילתא להיכן כבר הגיע החכם, דאם עדיין לא הגיע גם בזה אין ברירה, דשמוא בין השמשות לא היה בדעתו לבוא לצד זה, ונמצא שעירוב השני קנה לו לצד העיר השני, ויש לו מהעירוב אלפים אמה לכל רוח, ואסור לו ללכת לצד של החכם אפילו אמה אחת. (והחכם יכול ללכת ארבעת אלפים אמה, כדאמרינן אם ראה שחשכה והיה מכיר אילן או גדר שהוא בסוף אלפים אמה, אומר שביתתי בעיקרו, והמלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים ומועיקרו ולהלן אלפים).

אמנם ממה שמצינו שלר"מ הלוקח יין מבין הכותים (לאשמועינן שהם חשודים על התרומה, ואינם כעמי הארץ שהלוקח מהם א"צ להפריש תרומה גדולה, לפי שיוחנן כהן גדול שלח לבדוק בכל גבול ישראל וראה שהם מפרשיים רק תרומה גדולה), ואין לו כלים להפריש, או ששבת עומדת להכנס ואין לו פנאי להפריש, (משנה זו נשנית לפני שגזרו על יינם), אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש מתוך מאה לוגין הרי הם תרומה, עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד (מחלל את העשר שני, שכיון שיכול לתקנו

באמירה בעלמא לא התירו לו תמיים לשתותו ולסמוך על ברירה, משא"כ בתרומה ושאר מעשרות סומכים על ברירה, וכשפירשם אחרי שבת אומרים שהוברר הדבר שזו היא התרומה ולא שתה אלא חולין, ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרים, אין מזה ראייה שאין ברירה וממילא חוששים שהוא שתה תרומה, ד"ל שהטעם הוא שמוא יבקע הנוד והוברר שלא היה עתיד לבוא לידי הפרשה ונמצא שותה טבלים למפרע, (ולר"מ אין חוששים לזה). וכתבו התוס' (ד"ה התם) שלמסקנה טעמא דרבי יהודה דאין ברירה, ואין עיקר טעמו משום שמוא יבקע הנוד.

רב יוסף רוצה לבאר מה שאמרו בני הישיבה שרבי יהודה שאוסר בהמה שנשחטה בשבת, שהכונה למה שאוסר רבי יהודה **שרבי כלים** שנשברו בשבת, אם אינם ראויים למעין מלאכתם הראשונה (ורבנן מתירים אפילו אם הם עושים מעין מלאכה -לא מלאכה ממוש אלא כיסוי בעלמא), ומבואר שצריך הכנה לפני שבת, ולכן צריך שיוכנו למלאכה זו.

אביי דוחה ששם זה אסור מדין נולד, דמעיקרא כלי והשתא שבר כלי, אבל בבהמה שנשחטה בשבת זה אוכלא דאיפרת (נ-פרד מחבירו), דעל כרחך בהמה בחייה עומדת לאכילה, שאם היא עומדת לגדל אין שוחטים ביו"ט, ומצינו שרבי יהודה מתיר לשתות **משקים שיצאו** מפירות העומדים לאכילה שכיון שלא ניחא ליה בסחיטתם אין לחשוש שאם נתייר לו יבוא לסחוט, (ואם עומדים לשתיה אסור דכיון שנתקיימה מחשבתו חיישינן שמוא יסחוט שזה אב מלאכה, ולרבנן בכל גוונא אסור), ורב עצמו הרי סובר שאף בסלי זיתים וענבים שהצניעם לאכילה מותר לרבי יהודה, (אמנם שמואל סובר שבזיתים וענבים מודה רבי יהודה, דכיון דלסחיטה קיימי יהיב דעתיה עליהם למשקין, שכיון שרוב בני אדם שוחטים אותם, יש לחוש שגם הוא ימלך ויבוא לסחוטם, וגם בשחיטה יש לחוש לכך).

רב ששת בריה דרב אידי מבאר שרבי יהודה שאוסר בהמה שנשחטה בשבת הוא רבי יהודה שמתיר **לטלטל בשבת נר** חדש שלא הדליקו בו מעולם, ואוסר בנר ישן משום מוקצה מחמת מיאוס, ובהמה נמי היא מוקצה כשקידש היום משום אבר מן החי. והגמ' דוחה שאין ראייה מאיסור מוקצה מחמת מיאוס לאסור מוקצה מחמת איסור. (-דחיובא בעלמא הוא, דמוקצה מחמת איסור יותר חמור ממוקצה מחמת מיאוס. תוד"ה אימור). וממה שאמור רבי יהודה שמותר לטלטל נרות של מתכת כיון שאינם מאוסים, אא"כ הדליקו בו באותה שבת והיה דולק בבין השמשות, דמוקצה מחמת איסור שאסור לכבות הנר אסור גם בטלטול, וכיון שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכל היום, אין ראייה, די"ל שרק כשדחה בידיים ע"י הדלקת הנר הוי **מוקצה**, משא"כ בהמה דממילא אידחיא אימור דהדר חזיא.

ט"ו: רב אשי מבאר שרבי יהודה שאוסר בהמה שנשחטה בשבת הכונה למה שרבי יהודה סובר **שהמבשל בשבת** - אם בישל בשוגג מותר לו ולאחרים רק במוצאי שבת בכדי שיעשו, כדי שלא יהנו מהעבירה, ואף שאין איסור סקילה בשוגג, עבירה מיהא איכא, ואם בישל במזיד קנסוה שאסור לו עצמו לעולם כיון שעשה איסור, אבל לאחרים מותר, ומתני' איירי בשוגג, והא דקתני אע"פ שמתחייב בנפשו, הכונה שאע"פ שבמזיד מתחייב בנפשו, מ"מ בשוגג שחיתתו כשרה. אבל אין להעמיד את המשנה במזיד וכר"מ שאמור שבשוגג יאכל הוא עצמו בו ביום, ובמזיד דאיכא איסורא לא יאכל עד מוצאי שבת בכדי שיעשו, ואף לאחרים אסור, כדי שלא יהנו מן האיסור, דמתני' קתני גם יוה"כ, ושם הרי אסור אפי' בשוגג. וכן אין להעמיד את המשנה כרבי יוחנן הסנדלר שבשוגג מותר במוצאי שבת בכדי שיעשו רק לאחרים, אבל לו עצמו אסור דקנסו אטו מזיד כיון דהוא עבד איסורא, ובמזיד אסור עולמית לכולם ואין זה קנס, שהרי גם לאחרים אסור, אלא מקראי יליף, דממתני' משמע שהשחיטה כשרה בין לאחרים בין לו.

רב היה מורה לתלמידיו ביחיד כר"מ דס"ל שהמבשל בשבת בשוגג יאכל הוא עצמו אפילו בו ביום, (דלא קניס ר"מ כלל שוגג אטו מזיד. תוד"ה המבשל), ובמזיד לא יאכל בו ביום ומשתחשך עד בכדי שיעשו, וכן אסור לאחרים בו ביום, כדי שלא יהנה מאיסור שנעשה במזיד, אבל בדרשה לרבים בשבת היה דורש כרבי יהודה, **משום עמי הארץ**. וכתבו התוס' (ד"ה מורי) שמשמע שהלכה כר"מ, וכן סובר רבא. וברש"י (ביצה כ"ד:): כתב שעכו"ם שהביא דורון לישראל, אם יש מאותו המין במחובר אסורים עד לערב בכדי שיעשו כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט. והקשו התוס' דמבשל בשוגג מותר מיד ולא גזרו, אך י"ל דבבישול אינו נהנה כ"כ כיון דראוי לכוס, אך קשה משוחט בשבת בשוגג דיאכל

לר"מ היכא דהיה לו חולה מבעוד יום והבריא, וי"ל דבמילתא דלא שכיח לא גזרו.

עוד סובר רב שר"מ מתיר אפי' בשוחט בשוגג, (ולא רק בבישול מפני שגם לפני הבישול היה ראוי לכוס חי). עוד סובר רב שלא התיר ר"מ בשחיטה אלא כשהיה לו חולה מבעוד יום דליכא איסור מוקצה, ואפילו בשבת מותר לשחוט מפני פיקוח נפש, ומה שרבי יהודה אסור הא אפילו במזיד ליכא איסור שבת וכ"ש בשוגג היינו כשהבריא בשבת, (שאם לא הבריא מותר. והיכא שהבריא אף אם יש מוקצה לחצי שבת אין זה מוקצה, דרגילות הוא שיחזור לחוליו. תוד"ה כגון שהיה), אבל אם לא היה לו חולה בביתו אסור לבריא משום שהוקצה בין השמשות, אמנם המבשל לחולה בשבת בשר שהיה שחוט מאתמול מותר לבריא אע"פ שלא היה חולה מערב שבת, כיון שאף לפני השחיטה היה ראוי לכוס, וגם בבישול אם קצץ דלעת ובישלה אסור כיון שהוקצתה בבין השמשות. (לרש"י מיירי בקצץ מן המחובר, ולר"ת (תוד"ה כגון שקצץ) מיירי בתלוש, דאל"כ אף בלא בישול אסור. ואף שהדלעת ראויה לבהמה, ומוכן לכלבים הוי מוכן לאדם, דבר שעומד לאדם ואינו ראוי לאדם הוי מוקצה אע"פ שהוא ראוי לבהמה).

והלכתא שהשוחט לחולה מבעוד יום בשבת, מותר לבריא בלא בישול, אבל המבשל בשבת לחולה אסור לבריא, דבשחיטה א"א לכזית בשר בלא שחיטה, אבל בבישול חוששים שמוא ירבה בשבילו.

כשרות השחיטה

אין צריך לשחוט דווקא בסכין, אמנם יש אופנים שהשחיטה פסולה משום שחוששים שהשחיטה לא תיעשה כהלכתה, וכן י"א שאין שוחטים במחובר אלא דווקא בתלוש, וצריך שהשחיטה תיעשה ע"י אדם, וכדלהלן.

ט"ו: **שחיטה במגל יד** - אין לשחוט לכתחילה במגל יד שיש לו ב' פיות, אחת חלקה ואחת עם פגימות, שמוא יבוא לשחוט בצד שיש בו פגימות, אמנם בדיעבד אם שחט שחיתתו כשרה. ושמעינן מהא שכ"ש שסכין פגומה אע"פ שיש בה שיעור שאינו פגום אין לשחוט בה לכתחילה, שמוא יבוא לשחוט בחלק הפגום.

השחיטה כשרה בין אם הסכין למעלה ובהמה למטה כמו בכל השחיטות, בין אם הבהמה למעלה והסכין למטה ולא חיישינן שהצואר יכביד על הסכין ויתזז את הראש בבת אחת קודם שיוילך ויביא.

שחיטה במחובר - השוחט בצור או בקנה או בזכוכית, אם הם תלושים מותר לשחוט בהם לכתחילה, ואם הם מחוברים מתחילתם, כגון צור היוצא מכותל של מערה או קנה העולה מהקרקע (-אפילו ע"י נטיעת אדם, דזה נחשב מחובר מעיקרו. תוד"ה או), רבי פוסל אפי' בדיעבד, דבעינן שחיטה בתלוש דכתיב "ויקה את המאכלת לשחוט", ורבי חייא מכשיר אפי' לכתחילה (והפסוק בא ללמד על רזיזותו של אברהם שהביא מאכלת שמוא לא ימצא צור אפילו מחובר). ואם היו תלושים וחיברם, לתנא דמתני' והיינו רבי אין לשחוט לכתחילה אך בדיעבד שחיתתו כשרה, ולרבי חייא כשר אפי' לכתחילה, וכן הדין בשוחט במוכני (-גלגל ששם בו סכין וסיבבו ושחט), או אם נעץ סכין בכותל ושחט בה ע"י הולכת והבאת צואר הבהמה עליה. ורבא (ט"ז:): מסתפק בזה, והגמ' אומרת שהנועץ סכין בכותל ושחט בה ע"י שהולך והביא צואר הבהמה עליה, יש להכשיר אף אם בתלוש ולבסוף חיברו פסול, משום שאין מבטלים את הסכין לכותל.

ט"ז: **השוחט במוכני** שמסתובב ע"י המים והשכיב עליו סכין שחודו למעלה, ללישנא קמא שחיתתו פסולה מפני שהמים מגלגלים את הסכין ואין השחיטה מכח אדם, וכתיב "זובחת ואכלת" - מה שחייב זובח אתה אוכל, ובלישנא בתרא הגמ' מחלקת שבכח ראשון (-הגלגול שנעשה מכח המים שירדו מיד כשהוריד את מה שחסם אותם) שחיתתו כשרה, ובכח שני (-לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושניה) פסולה, וכמו שמצינו שכופת והורג ע"י בידקא דמיא, אם זה כח ראשון (-שקשרו סמוך למים, וכשעשה נקב המים באו עליו מיד) חייב, ובכח שני (-שקשרו רחוק מהמים) פטור, דגרמא בעלמא הוא. וכתבו התוס' (ד"ה אבל) דעל הכפיתה אינו חייב, דלא רבי רחמנא מצמצם אלא במקום ההתחיל הנזק כבר, כגון כשב עליו לתוך האש או לתוך המים, ואף שלמ"ד אשו משום תצוי חייב בסוף מים לבוא, כמו שחייב באש שהלכה ברוח מצויה, ואין חילוק בין מקרב האש אצל הדבר למקרב הדבר אצל האש, מ"מ הכא פטור, דבשעה שהביאו שם לא היה סוף מים לבוא אי לא היה מביאים אה"כ, ועל הבאת המים בכח שני פטור, וזה דומה לזרק חץ ותרסיס בידו וקדם בעצמו וסילק את התריס דפטור.

עוד בדין תלוש ולבסוף חיברו-

לענין עבודת כוכבים שהדין בה הוא שהמשתחוה למחובר לא אסרו, דכתיב "אלוהיהם על ההרים" ולא ההרים אלוהיהם, והמשתחוה לתלוש שחיברו אסרו כדין תלוש, כדמצינו שהמשתחוה לבית שלו אסרו, אבל המשתחוה לשל חבירו לא אסרו, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

לענין הכשר זרעים- לרבא נחלקו תנאים אם תלוש ולבסוף חיברו מכשיר זרעים, דאם החשיב את הגשמים לצורך איזה דבר, ואח"כ נפלו פירות לתוכה, הוי הכשר אע"פ שלא ידע כשהוכשרו אותן פירות ולא ניחא ליה בההוא הכשר, דתנן כל משקה שחתילתו לרצון מכשיר אע"פ שאין סופו לרצון, אמנם אם החשיבם בידידתם לצורך דבר מחובר אינו מכשיר, אוי"כ ניחא ליה בנפילת הפירות לתוכם, דבזה החשיבם לתלוש. והמחלוקת היא בתלוש ולבסוף חיברו, כדמצינו שנחלקו תנאים אם הכופה קערה על הכותל בשביל שיודח הכותל מים אלו מכשירים כמו בכופה קערה בשביל שהיא עצמה תודח אע"פ שהמים נפלו על הפירות לאחר זמן, דאחשבינהו להנך משקין להדחת קערה, דניחא ליה בהך נפילה, או שאין המים מכשירים כמו בכופה קערה בשביל שלא יתקלקל הכותל, דלא ניחא ליה בגשמים אלו ובנפילתם. והכופה קערה בשביל שיודח כותל מערה שהוא מחובר מעיקרו, לכו"ע אין המים מכשירים.

ט"ז: נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה. ואמר שמואל דהיינו כשהסכין למעלה וצואר הבהמה למטה ומוליך ומביא את צואר הבהמה, (ואפילו בכהאי גונא כשר רק בדיעבד. תוד"ה אמר), אבל אם הסכין למטה והבהמה למעלה פסול שמא ידרוס מתוך שהצואר מכביד על הסכין, (ואפילו בדיעבד פסול, אפילו אמר ברי לי שלא דרסתי, שמא ידרוס פעם אחרת. שם), אמנם בעוף שהוא קל אין חשש זה וכשר.

חמשה דברים נאמרו בקרומית של קנה והטעם בכל אלו שכאשר דוחקים את הקנה על דבר אחר יוצאים ממנו קיסמים דקים והם עלול לעשות נקב.

אין לשחוט בקרומית (-צלע) של קנה שמא הקיסמים ינקבו את הסימנים. אמנם סימונא דאגמא עשב הגדל באגמי מים ואין קיסמים נבדלים ממנו כשהוא יבש כשר לשחיטה.

אין מלים בקרומית של קנה שמא הקיסמים יעשו נקב בגיד ויעשוהו כרות שפכה.

אין מחתכים בשר בקרומית של קנה, אבל קרבי דגים מותר מפני שהם שקופים ויראה אם יצאו מהקנה קיסמים, וכן מותר לשחוט עוף מפני שהוא רך וא"צ לדחוקו בחתיכתו ולא יוצאים מהקנה קיסמים.

אין מקנחים בקרומית של קנה אפי' פי מכה, וודאי שאין לקנח בזה בבית הכסא, דכל המקנח בדבר שהאור שולטת בו שיניו (-שיני הפרק ושיני הכרסאא שבזה היא מתחברת לעצמות) נושרות.

הכל צריך שחיטה, ואפי' עוף אע"ג דלא כתיב ביה שחיטה בהדיא.

בשר תאוה ונחירה

כתיב "כי ירחיב ד' אלוקיך את גבולך ואמרת אוכלה בשר כי תאוה נפשך לאכול בשר".

רבי ישמעאל סובר שבתחילה במדבר כשהוקם המשכן נאסרו בבשר תאוה והיה מותר להם לאכול רק שלמים, ואם היו שוחטים בלא קרבן היו ענושים כרת דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" וכו'. רש"י. ולתוס' (ד"ה שבתחלה) האי קרא מיירי בקדשים ובשחוטיו חוץ, אלא די"ק מדאיצטריך קרא להתיר להם בשר תאוה, מכלל דמעיקרא היה אסור, (והיינו בדבר הראוי להקרבה, אבל חיה שאינה ראויה להקרבה מותרת), וכשנכנסו לארץ הותר להם בפסוק הנ"ל לזבח בשר לתאווהם ולאוכלו, כיון שהם רחוקים מהמשכן, וגם כשגלו נשאר ההיתר, אבל בשר נחירה שלא שחטו אלא קרעו לא הותר כלל.

י"ז. **ורבי עקיבא** סובר שקודם כניסתם לארץ הותר להם בשר נחירה דכתיב "כי ירחק זובחת" מבואר שעד אז לא נצטוו על הזביחה, וכשנכנסו נאסר להם, וכשגלו נשאר האיסור, אבל בשר תאוה לא נאסר כלל, והא דכתיב "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" בקדשים כתיב, והא דכתיב "ככל אות נפשך תאכל בשר" לא בא להתיר בשר תאוה, אלא לימדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתיאבון, וכי ירחק זובחת" בא להזהיר על השחיטה כשיכנסו לארץ. וקדשים אף לר"ע היו תמיד טעונים שחיטה, דכתיב "ושחט את בן הבקר", ונחירה אינה טעונה כיסוי הדם אע"פ שכשנצטוו

במדבר על כיסוי הדם היה מותר לנחור ולאכול, כיון שכבר נאסר לאכול בשר נחירה.

ורבי ירמיה מסתפק האם מותר לאכול בארץ ישראל בשר שנחרו אותו במדבר, ללישנא קמא היינו לאוכלו אחר שבע שנים שכבשו, דבז' שנים אלו הרי אפי' דבר טמא ככתלי דחזירי מותר, דכתיב "ובתים מלאים כל טוב". וללישנא כתיבא גם בשבע שנים אלו לא הותר להם אלא שלל של עכו"ם.

כותי וישראל מומר כשרים לשחיטה. (וע"ע בתחילת המסכת).

סכין עם פגימות

בשחיטה צריך דווקא לחתוך את הסימנים ולא לקרוע אותם, ולכן סכין עם פגימות (-חריצים) פסולה מפני שחוששים שבגלל הפגימות הסימנים נקרעו ולא נחתכו, והבהמה נטרפה, ומחמת זאת צריך לבדוק את הסכין לפני השחיטה לראות שאין בה פגימות, וכדלהלן.

מוגל קציר (-המשמש לקצירת התבואה, וכל פגימותיו נוטות לצד אחד בשיפוע), **ומגירה** (-סכין מלאה פגימות אבל אינם משופעות ויש לכל חריץ בליטות משני צידיו), פסולים לשחיטה, מפני שהם קורעים מחמת הפגימות.

י"ז: סכין פגומה שפסולה לשחיטה היינו פגומה כמגירה שפגימותיה מכוונות לעומקם, ויש לפגם ב' זווית, וכשמעבירים את הצפורן היא מתעקבת מחמתם. סכין שיש בה פגימות הרבה דינה כמגירה, אבל אם אין בה אלא פגימה אחת, אם הפגימה היא אוגרת, והיינו שיש לה עוקצים משני הצדדים, פסולה, מפני שהראשון מחליש עור ובשר והשני פוגע בסימן וקורע, אך אם היא מסוכסכת, והיינו שבצד אחד היא חלקה, לכתחילה לא ישחוט, ואם שחט שחיטתו כשרה, אך כל זה דווקא כשהפגימה היא בתחילת הסכין והולך ולא הביא, אבל בלאו הכי פסולה, כיון שהפגימה קורעת את הסימן ולא חותכת אותו. ואם חוד הסכין עולה ויורד כגון שנפגמה פגם גדול והחליק את עוקציה והנמיך שם את הסכין, שוחט בה לכתחילה. וסכין הדומה לסאסאה זקן השיבולים, והיינו שאינה חלקה אך אין בה פגימות, כשרה.

סכין צריכה בדיקה כיון שאם הסכין תקוב הבהמה טריפה, ובדיקת חכם היא מפני כבודו של חכם, ואסמכוה אקרא ד"ושחטתם בזה ואכלתם" מדקאמר בזה שמע מינה סכין בדק להם.

צורת בדיקת הסכין- בארץ ישראל בדקו כנגד השמש, ובהנהרדעא בדקו במים שמוליכה על פני המים ואם יש בה פגם נעשה חריץ במים, ורב ששת היה בודק בלשונו, ורב אחא בר יעקב היה בודק ע"י חוט השערה, ובסורא אמרו שכיון ששוחטים בשר צריך לבודקה בבשר או בריש לישנא או בבשר אצבעו, ורב פפא אמר לבדוק על הבשר (משום ושט. תוד"ה אבישרא) ועל הצפורן (משום קנה. שם), וי"א שצריך לבדוק מג' רוחות באמצע חודה ובצדדים, וי"א שא"צ כיון שאין הצדדים נוגעים בבשר כיון שבית השחיטה מירווח רווח.

שיעור הפגימה הפוסלת בסכין, וכן באיסור שבירת עצם בפסח, ובאוזן בכור שזה מום ומותר לשוחטו במדינה, ובקדשים נקבות, כגון חטאת ושלמים, שיש בהם פגימות שאינן נוהגות בכבור, והיינו אם נפגם שפת בית הרחם של נקיבה, כשיעור פגימת המזבח שהוא פסול דכתיב "זובחת עליו" – וכי עליו שוחטים, אלא "עליו" היינו בשבילו, בזמן שהוא שלם ולא חסר, ששם השיעור באבן הוא בכדי חגירת צפורן שנתעכב הצפורן בפגימה, ומה שמצינו שפגימת המזבח לרשב"י בטפח ולראב"י בכזית, היינו בפגימה בסידי. והקשו התוס' (ד"ה וכמה) איך מצאו אבנים בלא פגימה לבנות את המזבח, ולהחליק בברזל אסור משום "לא תניף עליהן ברזל", וע"י השמיר אינם נעשות חלקות בלא חגירת צפורן כמבואר בעז" (נ"ב). וי"ל שהשתמשו באבנים קטנות חלקות בלא פגימה כמו חלוקי אבנים של נחל. אך קשה דכתיב "אבן שלמה מסע נבנה", ורבי יהודה קאמר (סוטה מ"ח:) דבית המקדש נבנה ע"י שמיר.

י"ח. **שוחט שאינו מראה סכינו להכם**, אם נמצאת סכינו יפה מנדים אותו מפני כבוד הרב, ואם נמצא שסכינו פגומה מעבירים אותו מאומנותו שלא ימכור עוד בשר ומכריזים שהבשר טרף. ולרבינא אם נמצא שסכינו פגומה צריך ללכלך את הבשר בזבל כדי שלא יוכלו למוכרו אפי' לעכו"ם, ואם נמצאת

סכינו יפה מכריזים שהבשר טריפה משיום קנס, אבל יכול למוכרו לעכו"ם. ורבא בר חיינא גיידה שוחט שלא הראה סכינו לחכם והעבירו

והכריז שבשרו טריפה דס"ל שגם אם נמצאת סכינו יפה אמר רב שמעבירים אותו, ואמר למר זוטרא ורב אשי שיעיינו בענין זה מפני שילדיו הקטנים תלויים בו, וכשמצא רב אשי שהסכין כשרה הכשיר דס"ל שרק אם נמצאת סכינו פגומה מעבירים אותו, ולא נמלך ברבה בר חיינא מפני שהוא זה ששלח אותו למצוא לו זכות וא"צ לחזור ולהמלך בו.

שן תלושה שנתלשה מאדם או מבהמה (לאפוקי מחוברת לבעלי חיים) מותר לשחוט בה ואע"פ שהיא קצרה, הא קיימא לן דהיכא שהולך והביא אפילו סכין כל שהוא כשרה, אבל בשתי שיניים אסור, מפני שזה קורע כיון שיש הפרש ביניהם. צפורן תלושה מותר לשחוט בה, אבל במחוברת אסור כרבי דס"ל שאין שוחטים במחובר.

השוחט במגל קציר בדרך הליכתה, בית שמאי פוסלים מפני שזה קורע, ובית הלל מכשירים דס"ל שבדרך הליכתה אינה קורעת, מפני שראשיה כפופים מאד, (ואמרו רבי יוחנן דהיינו שאינה מטמאה כנבילה, אבל באכילה אסורה גזירה הולכה אטו הבאה), ואם החליקו את שיניה כשרה כסכין.

מקום השחיטה ודין הגרמה

לעיל (מתחילת המסכת) נתבאר מי כשר לשחוט, ודיני סכין השחיטה, ולהלן יבואר היכן המקום הכשר לשחיטה, ופסול הגרמה (-הטיה) שהוא הלכה למשה מסיני שאם הגרים (-הטה) את הסכין בזמן השחיטה למקום שאינו כשר לשחיטה, השחיטה פסולה.

השחיטה המכשירה בשר לאכילה היא שחיטת 'שני סימנים' שהם הקנה (של הנשימה) והוושט (דרכו עובר המזון מבית הבלעיה לקיבה), ובעוף מספיק לשחוט סימן אחד.

הקנה שהוא קרום שריירי חלול מוקף בטבעות רבות המקיפות את רוב הקיפו, והטבעת העליונה שבו מקיפה את כולו, ומעל הטבעת העליונה יש כעין קובע, ובקובע יש כעין חטים, ולהלן יבואר היכן המקום הכשר לשחיטה בקנה.

השוחט בתוך הטבעת הגדולה שהיא עליונה מכולם ושייר בה כל דהו לצד הראש על פני כולה, שחיטתו כשרה, אבל אם הגרים הטה את הסכין לצד הראש יוצא למעלה מן הטבעת פסולה. ולרבי יוסי ברבי יהודה די במלוא החוט על פני רובה, דברבו הוכשרה השחיטה וכשממשיך הוא מחתך בשר בעלמא, (י"מ שהמחלוקת היא בכל הטבעות, אך בתוספתא מבואר שבתוך הקנה אין חילוק בין הטבעת עצמה לבין טבעת לטבעת), ולדבריו אף בשאר הטבעות כשר אף שאין הם מקיפות אלא את רוב הקנה ולכן זה נחשב קנה שזה מקום השחיטה. ורב ושמואל פסקו הלכה כמותו רק בטבעת הגדולה ולא בשאר טבעות, דס"ל שבשאר הטבעות אין כשרה שחיטה בתוכם אלא רק בין טבעת לטבעת, שכיון שאינם מקיפים את כל הקנה אלא רצועת בשר מחתרם, הם לא נחשבים קנה מכח רוב, ורק כששחט במקום שחיטה אמרינן רובו ככולו, (ולי"מ בשאר הטבעות מודה רבי יוסי שלא מספיק רוב, דרוב הטבעת אינה רוב הקנה כיון שאין שאר הטבעות מקיפים את כל הקנה. לשון שלישי בשאר טבעות אם שחט רוב חלל הקנה והגרים מודה רבי יוסי שהשחיטה פסולה, גזירה רוב הקנה אטו רוב טבעות שאינם רוב הקנה. ונראה כלשון ראשון, ואין בזה נ"מ להלכה, דהלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס). ובמחוזא נהגו התר גם בזה, ונהרא נהרא ופשטיה. ועיין לקמן י"ט. באיזה אופן נחלקו רבנן ורבי יוסי ברבי יהודה.

י"ח: רבי חנינא בן אנטיגנוס מיקל יותר והעיד על מוגרמת שהיא כשרה אפי' אם כל השחיטה היא מעל הטבעת העליונה, דדין הגרמה שהוא הלכה למשה מסיני נאמר משיפוי קובע ולמעלה. וכן הלכה.

רבי זירא אכל בארץ ישראל בהמה שלשיתת רב ושמואל נחשבת מוגרמת והיינו שנשחטה בשאר הטבעות, ואף שההולך ממקום למקום נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם, זה שייך בתוך בבל או בתוך ארץ ישראל או מארץ ישראל לבבל, אבל מבבל לארץ ישראל לא, כיון שבני בבל כפופים לבני ארץ ישראל (לקידוש החודש ולעיבור שנה ולדיני קנסות דאין סמייה בבבל. רש"י. והתוס' ד"ה כיון כתבו שלענין איסור והתר בני ארץ ישראל עדיפי, דחכימי טפי, אבל לענין הפקעת ממון ליטול רשות לדון להיות פטור מלשלם, ראש הגולה עדיף). ולרב אשי אפי' מבבל לארץ ישראל צריך לנהוג כמנהג בבל, אא"כ אין דעתו לחזור.

ריש לקיש הכשיר אפי' בחודו של קובע (כמין קובע יש בקנה כקובע על הראש, ואין זה הבשר שנופל ע"ג הקנה לעכב את הקול, אלא זה כמו קובע, ומהאמצע הוא מתחיל להתחדד כקולמוס), ורבי יוחנן פוסל וכשר כקובע רק ממקום שחידודו מתחיל לעלות.

פגע בחיטי (-צורת חיטים המונחת על הקנה ליד הכובע) ולא נגע בהם אלא חתך סמוך להם ממש [לצד הגוף]. כשרה, ואם שייר בחיטי שפגע בחיטים עצמם ושייר מקצת לצד הראש ומקצת אצל הקנה, יש פוסלים ויש מכשירים. ולהלכה מקום השחיטה הוא משיפוי כובע ולמטה, והיינו שאם שייר בחיטי כשרה. לתוס' (ד"ה או) פגע ולא נגע הכונה ששחט למעלה ממקום החיטי לכיוון הראש, ובזה רב פפי מטרף, והגמרא מסתפקת אם גם ב'פגע ונגע' והיינו ששחט בחיטים עצמם הוא מטרף, או לא, והגמרא מוכיחה מרב פפא שבפגע ונגע כשרה.

י"ט. הגרמה בשליש מהשחיטה-

לרב הונא (בשם רב אסי) המחלוקת (לעיל י"ח). בין רבנן לרבי יוסי ברבי יהודה היא כששחט בתוך הטבעת שני שלישי, ואח"כ הגרים שליש האחרון, ונחלקו אם צריך שכל השחיטה תהיה בטבעת הגדולה והיינו במקום הראוי לשחיטה, וכ"ש למטה מהטבעת הגדולה, או שרובו ככולו וכששחט את רוב הסימן נגמרה השחיטה ומכאן ואילך הוא מחתך בבשר שחוטה, אבל אם הגרים שליש שהתחיל לשחוט למעלה מן הטבעת ואח"כ שחט שני שלישי במקום שחיטה פסול לכו"ע (והיינו לרבנן ורבי יוסי, אבל לרבי חנינא מקום שחיטה הוא עד שיפוי הכובע שמעל הטבעת הגדולה), כיון שצריך שיציאת חיותה של הבהמה תהיה רובה בשחיטה - והיינו שאותו רוב סימן שבו יוצאת חיותה של הבהמה יהיה ע"י שחיטה. ולרב חסדא המחלוקת היא בהגרים שליש ושחט שני שלישי, ונחלקו אם ההגרמה נידונת כחצי קנה פגום שאם הוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה (לקמן כ"ט), אע"פ שבשעת יציאת חיותה לא נחתך רוב הסימן ע"י שחיטה, וא"כ ה"ה בהגרמה הוי כפגימה בעלמא, וכששחט רוב אינה נפסלת, אמנם כאן לא מספיק שיוסיף כל שהו, דהגרמה אינה מצטרפת לשחיטה כיון שאינה במקום שחיטה, או שבחצי קנה פגום כשר כיון שזה במקום שחיטה, וכיון שהבהמה אינה נטרפת אלא כשנפסק רוב הקנה, היא כמי שלא נפגמה, ואע"פ שבשעת יציאת חיותה לא נחתך הכל ע"י מעשה שחיטה, מ"מ יציאת חיותה היתה ע"י מקום השחיטה, אבל כאן בהגרמה שזה אינו מקום שחיטה ולא מעשה שחיטה פסול כיון שיציאת חיותה היתה בפסול, אמנם אם שחט שני שלישי והגרים שלישי כשר לכו"ע, שהרי מספיק לשחוט רוב סימן, ורב יוסף שואל שמא מה שמספיק לשחוט רוב סימן זה רק לרבי יוסי ברבי יהודה. וללישנא בתרא רב הונא למד את המחלוקת כמו רב חסדא, ורב חסדא מקשה עליו כמו רב יוסף.

הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי, לרב הונא אליבא דרבי חנינא בן אנטיגנוס כשרה כיון שחיות הבהמה יצאה ע"י שחיטה, (ומה שרב הונא הטרף בהגרים שלישי ושחט שני שלישי היינו לרבנן ורבי יוסי. רש"י. והתוס' (ד"ה הגרים) כתבו שלעיל פסל רב הונא בשם רב אסי, וכאן הכשיר בשם רב). ולרב יהודה בשם רב טריפה דבעינן רובא בשחיטה.

ואם שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי, לרב יהודה בשם רב כשרה כיון שהרוב נשחט וס"ל שאין הדבר תלוי ביציאת חיותה וכנ"ל, ולרב הונא טריפה כיון שחיות הבהמה יצאה בהגרמה.

דיני שחיטה ומליקה

י"טז: שחיטה העשויה כמסרק שיש לו שיניים, כשרה, ולא בעינן שחיטה מפורעת –מגולה וניכרת.

השוחט במקום נקב -שהיה חצי קנה פגום בצידו החיצון, שחיטתו כשרה, דנעשה כמי ששחט עכו"ם חצי קנה וגמרו ישראל דנפקא חיותא ע"י ישראל, והחצי הראשון אינה פוסל, דפסוקת הגרגרת שיעורה ברוב. **ואם שחט ופגע בו נקב** -שהיה חצי קנה פגום בצידו הפנימי לצד המפרקת, לרב יהודה פסולה, דהוי כמו ששחט ישראל וגמרו עכו"ם דפסול כיון שהישראל לא שחט שיעור שחיטה, (ולא דמי לשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי דכשרה לרב יהודה גופיה, דהתם שלא במקום שחיטה, אבל שחט במקום נקב עדיף טפי לפי שהוא במקום שחיטה. תוד"ה שחט ופגע), ורבי יוחנן חולק על דימוי זה, דשם היה לו להישראל לשחוט רוב ולא שחט אלא נפקא חיותא ע"י עכו"ם דלא נפקא חיותא בחצי קנה, אבל כאן ששחט ופגע בנקב שחט כל מה שיכול לשחוט ומה שחצי קנה פגום אינו פוסל, והוי קנהה שלם ושחטו, ואין הבדל בין שחט במקום נקב לשחט ופגע בו נקב.

המשנה מלמדת שהמקום הכשר לשחיטה פסול למליקה, והמקום הכשר למליקה פסול לשחיטה. ואבן דין זה יובאו במשניות הבאות דינים (שאינם שייכים לשחיטה) שמה שפסול באחד כשר בתבירו

ולחיפך (תורים ובני יונה. כ"ב.). פרה ועגלה. (כ"ג.). כהנים ולוים. (כ"ד.). כלי חרס ושאר כלים. (כ"ד:). כלי עץ וכלי מתכות. (כ"ה.). שקדים מרים ומתוקים. (כ"ה:). ומשם עד סוף הפרק מיירי בדבר אחד שיש זמנים שנוהג בו דין אחד ולא השני, ויש זמנים שלהיפך (תמד לפני ואחרי החמצוה. (כ"ה:). קנס ומכר, מיאון וחליצה. (כ"ו:). תקיעה והבדלה. שם).

הצואר והצדדים של הצואר כשרים לשחיטה (לרש"י כשרים לכתחילה, והתוס' (ד"ה השוחט) כתבו דז"ל דהיינו בדעיבד, ואפילו בהחזיר הסימנים גזירה אטו לא החזיר), ופסולים למליקה דכתיב "ממול ערפו" דהיינו מאחוריו, (והיינו "ממול ערפו" מול הרואה את העורף מול הצואר, אבל העורף עצמו מאחורי הפרצוף פסול אף למליקה), שכל העורף כשר למליקה, וכל הצואר כשר לשחיטה, והעורף שחותך בשר ומפרקת עד שמגיע לסימנים כשר למליקה שזו מצות מליקה לכתחילה, ופסול לשחיטה אף בדעיבד, ואם העביר את הסימנים לאחורי העורף כשר אף לשחיטה כיון שהפסול בשחיטה מן העורף הוא בגלל שכיון ששבר את המפרקת לפני שחיטת הסימנים, הבהמה כבר נטרפה, (ורק במליקה כשר כיון ששבירת המפרקת היא חלק מהמליקה, וכמו ששחיטה רגילה כשרה אע"פ שבתחילה נקב את הושת מעט מעט עד שגומר השחיטה), אבל כשהעביר את הסימנים לעורף הם נשחטו לפני שבירת המפרקת, ובשוחט מן הצדדים כשר גם בלי העברת הסימנים, מפני שגם בלא העברת הסימנים הם נשחטים לפני שבירת המפרקת. ואמרו שמואל (כ.). שכל מקום שכשר לשחיטה, המקום שכנגדו בעורף כשר למליקה. והראש פסול לשחיטה ולמליקה. ואם התחיל בשיפוי הראש (-מקום שהראש מתחיל לשפע) והגרים עד שהגיע למטה לסימנים וגמרו רוב מליקתו שם (דאם עשה בשיפוי הראש את רוב המליקה פשיטא דפסול, דהא כתיב "ממול ערפו"). לשמואל פסול כמו בשחיטה, וכרב הונא בשם רב אסי דס"ל (י"ט). שאם הגרים שלישי ושחט שני שלישי פסול.

צורת המליקה - י"א שצריך דווקא לקחת את הסימנים לעורף ולמלוק, ואם לא העביר את הסימנים לעורף אלא חתך את השדרה, לרש"י פסולה, ולתוס' (ד"ה מסתברא) המחלוקת היא לכתחילה, אבל בדעיבד לכו"ע כשר בכל ענין). וי"א שמצוה למלוק את השדרה והמפרקת כולה עד שמגיע לסימנים, אבל אפשר גם למלוק בעורף בלי הבאת הסימנים לשם, וכן משמע ממתני'.

כ. רב כהנא אמר שבמליקה קוצץ ויורד בלא הולכה והבאה, ואמרו רבי ירמיה שכ"ש שאם הולף והביא כשר, דסכין וצואר מיעטם הכתוב, אבל מה שהכתוב לא ממעט עדיף לעשות כמו שחיטה. וי"א שמולף ומביא במליקה פסול.

שן מחוברת ו**צפורן** מחוברת פסולים בשחיטה. ושן וצפורן תלושים כשרים לשחיטה, ולגבי מליקה, בתלוש אין זה נחשב מליקה כלל, ואפילו מליקה פסולה זה לא נחשב, דליפינן שמליקה היא בעצמו של כהן מדכתיב "והקריבו הכהן אל המזבח" (וכי תעלה על דעתך שזו קרב לגבי מזבח, אלא מגיד שלא תהא מליקה אלא בעצמו של כהן). התוס' (ד"ה לא) מקשים איך שן מחוברת כשרה למליקה, והא בעינן ימין והמולק בשמאל פסול. וכתבו שבאמת שן מחוברת פסולה למליקה, אבל לא מטעם מחובר כמו בשחיטה. ועו"ל דשמאל גרע משן.

עיקור סימנים בעוף-

כתבו התוס' (ד"ה אילימא) ששיטת רש"י שבעיקור סימנים היא טריפה. והתוס' מקשים על דבריו דא"כ איזה צד יש להכשיר עיקור במליקה, שהרי מלך ונמצאת טריפה פסול לכו"ע, וכן אף להכשיר למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה. וכתבו שלדברי בה"ג שעיקור הכונה שנעקרו הסימנים ממקומם, ואם שוחט את הסימנים אינה טריפה, אתי שפיר.

רמי בר יחזקאל אמרו שאין עיקור סימנים פוסל בעוף. וכן סובר רבי ירמיה.

ואמרו רב אחא בריה דרבא דהיינו למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אלא מדברי סופרים, (ומדאורייתא נהי דלא בעי שחיטה, נחירה מיהא בעי בסימנים. תוד"ה לא), אבל למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה שנמסרה למשה בעל פה בסני, דכתיב "וזבחת כאשר ציויתך" מלמד שנצטוו משה על הלכות שחיטה בעל פה, על הושת ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה, יש עיקור סימנים בעוף.

כ. ורב אשי אמר שמסתבר לומר הפוך, דלמ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה י"ל שנמסרה הלכה שאין עיקור סימנים בעוף, ואפ"י למ"ד ששחיטת עוף כבהמה דילף בהקישא ד"זאת תורת הבהמה והעוף" זה נחשב שהזכרה שחיטת עוף בסני, דהא הקישא בסני נאמרה, י"ל שהלכה למשה מסיני בעל פה שלענין עיקור אין דינה כבהמה, אבל למ"ד ששחיטת עוף מדברי סופרים, מסתבר שדימו כל הלכות שחיטת עוף לבהמה.

ורבינא סובר שרק במליקה אין עיקור סימנים בעוף דכיון דדרסה וחלדה לא פוסלים בה גם עיקור סימנים לא פוסל בה, אבל בשחיטה יש עיקור סימנים בעוף.

וכתב רש"י שלהלכה יש עיקור סימנים בעוף.

נשברה המפרקת ורוב בשר שעל המפרקת מאחורי הצואר נפסק

עמה, לזעירי הרי היא נבילה, ואף אם היא עדיין מפרכסת היא מטמאה מיד, ואין יכול לשוחטה ולטהרה מידי נבילה. ורבא מקשה דא"כ כל מליקה היא אחר שנעשית נבילה, דהניחא אם היא טריפה יש לה חיות והמליקה מועילה כיון שזה מעשה אחד של מליקה וזה דרך הכשירה, אבל אם היא נחשבת מתה מזה יעזור שימלוק אח"כ את הסימנים. והגמ' אומרת שצריך לחתוך את השדרה והמפרקת בלי רוב הבשר של המפרקת, דרק אחרי מפרקת ורוב בשר הרי היא מתה, וכן איתא בברייתא שבמליקת חטאת העוף חותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר, וכשמגיע לקנה או לוושט חותך סימן אחד או רובו (דבחטאת כתיב "ולא יבדיל" הלך סגי בסימן אחד, דעוף הכשרו בסימן אחד) ורוב בשר עמו לאחר מליקת הסימן, ובעולה דבעיא הבדלה חותך שני סימנים לרבנן, ולרבי אלעזר ברבי שמעון רוב שנים, וללישנא בתרא לראבר"ש בעינן לכתחילה שיחתוך רוב הנראה לעיניים, דומין לשנים, או רוב שנים ואפילו רוב מצומצם.

במליקת שני סימנים בעוף אין להקשות מה מועיל הסימן השני והרי כבר אחרי סימן אחד הרי היא נבילה, ד"ל שצריך את השני כדי לקיים מצוות הבדלה, אמנם את העור א"צ לחתוך כיון שדבר שאינו בשחיטה אינו בהבדלה, ולכן מיעוט סימנים שישנו בשחיטה דלכתחילה שוחט שניהם, אע"פ שאינו מעכב, ישנו בהבדלה ולכן לרבנן דפליגי על רבי אליעזר ברבי שמעון צריך לשחוט את כל הסימנים.

מלך עוף קדשים **בסכין הרי היא נבילה** והאוכלה מטמאה בגדים שהוא לבוש בהם בשעה שהנבילה בבית הבליעה, (ולא בגדים שלבש קודם, או בגדים שלבש אח"כ כשהיא במעויו, דאינה מטמאה במגע. עיין ברש"י שמביא את הילפותא לדין זה), אפילו אם נחלוק על זעירי ונאמרו שאם נשברה מפרקת ורוב בשר עמה אינה אלא טריפה וטריפה ששחטה אינה מטמאה (ואף שבמוקדשים מטמאה ומיירי בעוף קדשים, טומאה זו היא מדרבנן ונאמרה רק בבהמה), דמליקה בסכין אינה שחיטה כלל. לרב הונא אינו שחיטה מפני שהוא מוחלד (-שאין העצם מתפשטת לכאן ולכאן אחרי החיתוך כדרך שאר בית השחיטה כשחותכים אותו אלא העצם עומדת במקומה, וכשהסכין חותך תחת העצם היא חלדה. רש"י. ולתוס' (ד"ה מפני) חשיב חלדה לפי שחותך מלמטה למעלה, ונ"מ שגם בחותך בסכין רחבה היא חלדה, משא"כ לפי רש"י), ולרבא אינו שחיטה מפני שהוא דורס ממש ושאינו מולף ומביא, ולרב הונא מולף ומביא במליקה כשר והדין שמלך בסכין מטמאה כנבילה נאמרו גם במולף ומביא. ולרבא אינו חלדה כיון שהסכין מגולה ורק בית השחיטה מכוסה.

מתי נחשב מיתה אע"פ שמפרכס

כ"א. אדם שנשברה מפרקתו ורוב בשר עמה מטמא באהל אפילו אם הוא מפרכס, אמנם עלי הכהן דקרי ליה מת נשברה מפרקתו בלא רוב בשר, ומת בגלל הזקנה, כדכתיב "ותשבר מפרקתו וימותו כי זקו האיש וכבד".

אדם שנקרע כדג מטמא באהל אפילו במפרכס, והיינו דווקא בנקרע מגבו.

בהמה שנחתכה כגיסטרא לרוחבה, או את כל הצואר או בגבה מהשדרה עד החלל (כל דבר החלוק לשנים נקרא גיסטרא), נעשית נבילה.

ניטל הירך ממקום חיבורו בבוקא דאטמא. וניטל גם כל הבשר ונראה מקום החתך כעין חלל כשהיא רבוצה (-דרך הבהמה לרבוץ על ירכה והירך מתכסה בבריצתה, ואם נראית חסרונה כשהיא רבוצה-) נעשית נבילה ומטמאה אפילו בחייה, אבל בניטל העצם עם קצת הבשר הפנימי ונשאר הבשר העליון והעור עד חצי או שליש הירך וחופה את המכה, אינה אלא טריפה.

הותזו ראשיהם (לרש"י מיירי בשמונה שרצים, ולתוס' (ד"ה הותזו ראשיהן) מיירי בבהמה חיה ועוף) טמאים, דכיון שעשויים כגיסטרא אע"פ שלא הובדלו לגמרי הרי הם כמתים, אע"פ שהם מפרכסים, דאינו אלא כזנב הלטאה שנחתך מהלטאה לגמרי שמפרכסת ואין זה חיות. לריש לקיש היינו בהותזו ממש (לזעירי כ:) סגי במפרקת ורוב בשר. תוד"ה הותזו ממש), ולרבי אסי טמאים אף אם הובדל הראש כמו בהבדלת עולת העוף לרבי אלעזר ברבי שמעון שדי שיחתוך שם רוב שניים.

דיני חטאת העוף ועולת העוף

בקרֵבן עולה ויורד עשיר מביא חטאת בהמה, ודל מביא שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, והתורה מפרטת את דיני החטאת – "והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלך את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל" וכו', והתורה מסיימת "ואת השני יעשה עולה כמשפט", והיינו שדין העולה כמשפט קרבן אחר, ולהלן יבואר כמו איזה קרבן.

כתיב "ואת השני יעשה עולה כמשפט".

לת"ק אין לומר שהכונה כמשפט חטאת העוף שאינה טעונה הבדלה במליקתה דכתיב בה "ולא יבדיל", דהא כתיב בעולת העוף של נדבה "והקריבו" (לרשי"י לומדים מדכתיב בלשון יחיד, ולתוס' (ד"ה כשהוא) לומדים מדסומך ו"למלך" שחלوه מליקת עולת העוף ממליקת חטאת העוף לענין הבדלה) לחלק בין חטאת העוף לעולת העוף (להצריך הבדלה בעולת העוף. שם), אלא הכונה כמשפט חטאת בהמה, והיינו שאינה באה אלא מן החולין ולא ממועות מעשר שני, (דכתיב התם "פר החטאת אשר לו" משלו ולא משל ציבור ולא משל מעשר), וקריבה ביום דבחטאת בפר יוה"כ כתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם", (-כדי נסבה, דכולהו נפקי מ"ביום צוותיו"), וביד ימין (דס"ל שלא מספיק לכתוב כהונה כדי ללמוד שצריך ימין, אלא צריך לכתוב גם אצבע), וכתב רש"י שאף שדינים אלו שייכים גם בחטאת העוף, כיון שדינים אלו לא כתובים בחטאת העוף להדיא אלא נלמדים ממוקם אחר בהיקש, בקדשים אין לומדים למד מלמד (מושא"כ בכל התורה). והתוס' (ד"ה כמשפט) מוסיפים שאף שלכאורה דין בא מן החולין בחטאת נלמד מפרו של אהרן, ואין למדים למד מלמד, צ"ל דהא דכתיב בפרו של אהרן "אשר לו" זה יתור (דכיון שפרו של אהרן נשרף ידעינן שאינו בא אלא מן החולין, כעולות שאינם נאכלים, דמועשר טעון אכילה ועולה אינה נאכלת), וא"כ יש פסוק שכל החטאות באות דווקא מן החולין. ואמנם אף שבהמה צריך לשחוט רוב שני סימנים, כיון דכתיב בעולת נדבה "ומלך את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו" וכיון שא"א למצות את הדם לאחר ההקטרה בהכרח בא הכתוב ללמד שמולקו כדרך הקטרתו והיינו שצריך שיהיה הראש לעצמו והגוף לעצמו ע"י חיתוך שני סימנים (אפילו אם זה נשאר מחובר בעור, דעור שאין מצוה לשחוטו אינו מעכב בהבדלה), כמו שהם נפרדים בהקטרה.

כ"א: ולרבי ישמעאל הכונה כמשפט חטאת העוף דסליק מיניה, והיינו שמולק עולת העוף ממוול עורף כמו בחטאת העוף דכתיב ביה "ממול ערפו", ומ'והקריבו" לומדים שאף שחטאת העוף בסימן אחד ואינו מבדיל (ואין מצוה אפילו לכתחילה לשחוט את הסימן השני דכתיב "ולא יבדיל" וכל מה שחתך יותר מהכשרו זה הבדלה, והסימן הראשון כיון שלכתחילה מצוה לשחוט כלו זה לא נחשב הבדלה. רש"י. ולתוס' (ד"ה ואינו) לכתחילה צריך לשחוט בעוף שני סימנים, ומ"מ שייך בו הבדלה כיון שבדיעבד יד בסימן אחד, אבל מיעוט הסימן הראשון לא נחשב הבדלה, כיון שצריך לשחוט רוב אותו הסימן), כאן צריך להבדיל בשני סימנים, וילף מ"ומלך והקטיר" כמו לת"ק, (ולתוס' (ד"ה ת"ל) לרבי ישמעאל מסברא הוקשו לענין המליקה ממול עורף), ומן החולין ובידו הימנית לומד רבי ישמעאל בעולת חובה מהקישא ד"ואת התורה לעולה ולמנחה" וכו', ומשמע ליה בין עולת בהמה בין עולת העוף, ות"ק לומד מיהיקש זה רק קרבנות בהמה, דומיא דשלמים ואשם. רש"י. ולתוס' (ד"ה מה) א"א ללמוד חולין מ"וואת התורה", כיון דאיכא קרבנות נדבה דלא אתו מחולין.

כ"ב. ולרבי אלעזר ברבי שמעון "כמשפט" הכונה כמשפט חטאת העוף שכשראש אחוז בגוף הוא מזה, ומ'והקריבו" לומדים שלא מספיק סימן אחד ומ"מ צריך אחיזת ראש בגוף במיעוט סימנים. (משמע שאין להבדיל בעולת העוף יותר משני סימנים, והא דמבואר בזבחים (ס"ה): שלאבר"ש ניתן להבדיל אפילו בחטאת העוף, היינו דווקא לרבי שמעון בן אליקים בדעת ראבר"ש, אבל לשאר האמוראים שם י"ל דס"ל שאין להבדיל. תוד"ה ואינו), וממול עורף לומד ראבר"ש (ורבנן) ממליקת חטאת העוף בבמה מצינו.

גיל העופות הכשרים להקרבה

תורים כשרים להקרבה דווקא כשהם גדולים, ובני יונה כשרים דווקא כשהם קטנים, דכיון דכתיב "בני יונה" דמשמע קטנים, ולא אישתמיט קרא באחד המקומות שמביא קנים (כגון נדבה ושבעות העדות ויולדת זב חבה ומצורע) לכתוב מן בני התורים או מן היונה, (ובלא זה אף ש"בני" משמע קטנים לא היינו אומרים שזה לעיכובא), ואין לומר שתורים היינו בין גדולים בין קטנים, דכמו שבני יונה זה דווקא קטנים כך תורים זה דווקא גדולים. נמצא שהכשר בתורים פסול בבני יונה, והכשר בבני יונה פסול בתורין.

כ"ב: בני יונה ביום שנולדו הם מאוסים והם כשרים רק משיעלעלו, והוא מלשון "ואפרוחיו יעלעלו דם" -שיהא דם

מצוי בבשרם, והיינו משעה שאם תישמט לו כנף יצא משם דם, ומשעה שיצהיבו – שיתחילו להצהיב הם פסולים, והתורים כשרים משיזהיבו שיהיו כנפיהם גדולים ואדומים ומזהיבים כזהב, והזמן האמצעי של תחילת הציהוב (-שמתחילים להביא נוצה יפה צהובה סביב לציאר) פסול בין בתורים ובין בבני יונה דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא הגיעו, דכתיב "והקריב מן התורים או מן בני היונה".

האומר הרי עלי עולה מן התורים או מן בני היונה -מאיזה מהם שארצה, והביא תורים ובני יונה שהם בתחילת הציהוב, הגמ' מסתפקת אם ישעור זה הוא ספק גדולים ספק קטנים, ויצא ידי חובה ממה נפשך, או שזה זמן בפני עצמו שיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו ולא יצא. וכתבו התוס' (ד"ה והביא) שכיון שממה נפשך אחד פסול אסור להקריב שניהם, והספק הוא כגון אם עבר כהן והקריב, אי נמי כיון שהביאו ליד הכהן יצא ידי נדרו כיון דמ"מ אחד מהם ראוי להקרבה. וי"מ דמיירי בבמה, דמשמע בירושלמי שכל העופות כשרין בבמה ואפילו תרנגולים ואפילו חיה, ולא מיעט אלא טמאים, ודעת התוס' שהירושלמי מיירי דווקא בבמה לבני נח, אבל בשאר במות איכא למ"ד דאין שום עוף קרב בבמה ואפילו תורים ובני יונה.

ולפי הצד שזמן תחילת הציהוב הוא ספק, אין ממעטים מ"מון" תחילת הציהוב, דלא איצטריך קרא למעוטי ספיא דמי איכא ספיא קמיה קודשא בריך הוא. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה איצטריך) שדווקא ספק שיכול להתברר וקמי שמיא גליא, ובכל המקרים הדין שוה כגון בכוי ובפלגס, לא אתא קרא למעוטי, אבל ספק שאינו יכול להתברר, כגון בקפץ אחד מן המנויים לתוכם או בספק אם הבהרת קדמה לשיער לבן או איפכא, ולפעמים הוא כך ולפעמים אינו כך, לא אתא קרא למעוטי כיון דכלפי שמיא גליא.

כ"ג. אלא ממעטים נרבע (-רובע לא שייך בעופות, דאין עוף רובע) ונעבד, דהו"א דכיון שפסול נרבע ונעבד נלמד מדכתיב לגבי קרבנות "כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם" דבין השחתה בין מום פוסלים בהם, (והשחתה היינו דבר ערוה כדכתיב בדור המבול שקלקלו בערוה דכתיב "ויקחו להם נשים" וכו' שהיו נוקקים לנשי רעיהן ולכל בהמה והיה "כי השחית כל בשר", וכן השחתה זה עבודת כוכבים דכתיב "פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל"), א"כ י"ל שאין ערוה ועבודת כוכבים פוסלים אלא במקום שמום פוסל, משא"כ עופות שאין תמות וזכרות פוסל בהם דלא כתיב "תמים" ולא זכר אלא בבהמה, הלכך מומים קטנים כגון דוקין שבעין לא פוסלים בהם (ורק מומים גדולים כגון מחוסר אבר פוסלים מושם "הקריבהו נא לפחתך"), קמ"ל.

ובדומה לזה יש להסתפק לענין פלגס והיינו חודש ראשון של שנה שניה, שלפניה הוא כבש ואחריה הוא איל, דהנה האומר הרי עלי עולת בהמה מן האיל או מן הכבש והביא פלגס, לרבי יוחנן שסובר שפלגס הוא בריה בפני עצמו (ואיצטריך קרא לרבות שאם הקריבו מביא עליו נסכי איל שני עשרונים סולת ושלישית ההין יין, דכתיב בנסכי איל "או" לרבות את הפלגס, אמנם לת"ק אינו עולה לו לזבחו כיון שהוא בריה), פשיטא שגם בזה אינו עולה לו לזבחו אם היה מחויב רק איל או רק כבש, אמנם אליבא דבר פדא דס"ל שמביא נסכי איל ומתנה שאם הוא כבש יהיה המותר לנדבה, יש להסתפק אם יוצא ידי חובה ממה נפשך דאין צד שהוא בריה, או שגם לדבריו הוא גם ספק בריה בפני עצמו, ויתנה שאם הוא בריה יהיה הכל לנדבה, תיקו. וכתבו התוס' (ד"ה דאמר) שאף שבמנחה של כבש בלילתו רכה שלש לוגין לעשרון ושל איל בלילתו עבה ב' לוגין לעשרון, ואינו יכול לערבם כיון שאם ריבה שמנה או מיעט שמנה פסול, מ"מ יכול להביאם בכלים נפרדים, ואף שמנחת נדבה נקמצת ומנחת נסכים כולה כליל, המתנדב מנחת נסכים כולה כליל, וא"כ יכול להתנות.

כ"ג: **ובדומה לזה יש להסתפק לענין שיאור**, דהנה לחמי תודה הם שלושים מצות ועשר חמץ, ואם הביא שיאור דר"מ שהכסיפו פניו ואפילו אין שם סדק שחייב עליו בפסח מלקות, (ואם נסדק אפילו כקרני חגבים מיקרי סידוק וחיוב כרת), לדעת רבי יהודה דס"ל שבהכסיפו פניו אפילו שאור לא מיקרי (ורק בכקרני חגבים מיקרי שאור, וגם בזה לרבי יהודה אינו חייב מלקות), יצא ידי חובת מצה כיון שזה מצה מעלייתא, (אמנם מדרבנן אסור ונותנו לפני כלבו. תוד"ה א), ולר"מ יצא ידי חובת חמץ שהרי בפסח לוקה משום חמץ, ואם הביא שיאור דרבי יהודה כקרני חגבים, לר"מ זה חמץ, ולרבי יהודה יש להסתפק אם זה מצב בפני עצמו שיצא מכלל מצה ולכלל חמץ לא בא, או שזה ספק מצה ספק חמץ. ואמנם האומר הרי עלי תודה ולחמה, אף לצד שזה ספק הרי הוא צריך להביא שיעור שיוצא בו ללא ספק, וה"ה באומר הרי עלי עשר חלות לפטור תודתו של פלוני שאינו חייב להביא את כל הארבעים חלות, ג"כ צריך להביא חלות

שהיו ודאי פוטרים תודתו של פלוני, והספק הוא היכא שאמר שיביא עשר חלות לתודתו של פלוני, דאם זה ספק יוצא ממה נפשך ויפדו ויפלו דמיהם לנדבה לתודה אחרת, ואם זה מצב בפני עצמו לא יוצא ידי חובה, תיקו.

שחיטה ועריפה

כ"ד. **פרה אדומה אינה כשרה אלא בשחיטה ולא בעריפה**, דכתיב בעגלה ערופה "הערופה" אותה בעריפה ואין אחרת בעריפה. אבל אין ללמוד פסול עריפה מדכתיב "ושחט" וכתיב "חוקה", דאף היכא דכתיב "חוקה" שייך ללמוד ק"ו, וכדמצינו לענין שעירי יוה"כ שאם קרא שם לשעיר החטאת אינו נקבע ע"ז לחטאת ללא הגורל, ולא לומדים דין זה מדכתיב "חוקה" אלא מדכתיב "ועשה חטאת", כיון שהיינו לומדים ק"ו שאם קרבנות אחרים כגון קניי זבים ויולדות שאחד לחטאת ואחד לעולה שאינם נקבעים ע"י גורל, ונקבעים ע"י קריאת שם דכתיב "מוצא שפתין תשמור", כ"ש ששעיר החטאת יקבע ע"י קריאת שם, וממילא אף הכא אף ששייך ללמוד ק"ו מעגלה ערופה שאין שחיטה מועילה בה ועריפה מועילה, כ"ש שפרה אדומה ששחיטה מועילה בה שתועיל בה עריפה, קמ"ל "הערופה".

עגלה ערופה אינה כשרה אלא בעריפה ולא בשחיטה, ולא לומדים ק"ו מפרה אדומה, דכתיב "וערפו" שנה עליו הכתוב לעכב שתהא בעריפה ולא בשחיטה.

כשרות הכהנים והלויים לעבודה

עבודת הכהנים בבית המקדש (ובמשכן) היתה בעיקר הקרבת הקרבנות, והלויים היו משווררים בפה בשעת הקרבת הקרבנות. מלבד זה הכהנים והלויים היו מצווים על שמירת המקדש, הכהנים מבפנים והלויים מבחוץ, ובזמן שישראל היו במדבר היו הלויים מופקדים גם על פירוק המשכן ונשיאתו במסעות והקמתו בזמן תנייתם. ולהלן יבואר באיזה גיל היו הכהנים והלויים כשרים לעבודה.

כהן כשר לעבודה משיביא ב' שערות עד שיזקין וירתתו ידיו, ומומים פוסלים בו, ואין לומדים ק"ו מלויים ששנים יפסלו בו, דכתיב "זאת אשר ללויים" ולא אשר לכהנים. ולרבי (כ"ד:): כהן כשר לעבודה מגיל עשרים, דכתיב "והעמידו את הלויים מבן עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית ד' ", (והכונה לכהנים, דבכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים). ולת"ק לנצח שאני דדווקא לעבודות כבודת הצריכות ניצוח בעינן בן כ'. ולרבי אלעזר כהן כשר לעבודה משיביא ב' שערות, אבל הכהנים לא היו מניחים לו לעבוד עד שיהא בן כ'. לל"ק היינו שיטת רבי, ואין כוונת רבי לפוסלו אפי' מדרבנן, ולל"ב היינו שיטת רבנן, וס"ל שבדיעבד עבודתו כשרה, אך לרבי פסול מדרבנן.

לויים אינם כשרים לעבודה אלא מגיל ל' עד נ', דכתיב "ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה", אבל מום אינו פוסל בלויים, ואין לומדים ק"ו מכהנים, דכתיב "זאת אשר ללויים", זאת ללויים ואין אחר פוסל בלויים.

במשכן שילה ובבית המקדש שאין עבודת הלויים אלא שוערים ומשווררים אין שנים פוסלים בלויים, דכתיב "לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא" אין הפסול אלא בזמן שהעבודה בכתף, ומ"מ נפסלים בקול, דכתיב "ולמחצרים ולמשווררים להשמיע קול אחד".

מגיל כ"ה שנים הלויים נכנסים ללמוד את העבודה, דכתיב "מבן חמש ועשרים", ומגיל ל' נכנסים לעבודה, דכתיב "מבן שלושים", מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו חמש שנים שלומד ושוכה ששוב אינו רואה. ולרבי יוסי מספיק ג' שנים שאינו רואה סימן יפה במשנתו, דכתיב "ולגדלם ג' שנים" "וללמדם ספר ולשון כשדים". ונחלקו אם שאני לשון כשדים דקליל, או דשאני הלכות עבודה דתקיפין.

כ"ד: בעל קרי שטבל ולא הטיל מים לפני הטבילה, לת"ק נטמא בהטלת מים שמא נשאר בפי האמה צחצוח קרי ויוצא עם מים רגלים, ולרבי יוסי בחולה ובזקן טמא, אולם בילד ובבריא טהור דמעיקרא נפיק כוליה, וילד היינו כל שעומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו או נועל מנעלו.

מי שנתמלא זקנו ראוי להיות שליח ציבור כמון לתקוע בשופר ולנדות ולמנות פרנס, ולירד לפני התיבה, ולישא כפיו. וכתבו התוס' (ד"ה נתמלא זקנו) דכבר כשהביא ב' שערות יכול לירד לפני התיבה, אבל יעשות שליח ציבור קבוע או להתפלל בתעניות ובמעמדות אינו נעשה עד שיתמלא זקנו. ולענין נשיאות כפים קטן נושא את כפיו עם הגדולים, (ואפילו קטן ממש, ודלא כרש"י שפירש דמיירי כשהביא ב' שערות), אבל בפני עצמו אינו נושא את כפיו עד שיביא ב' שערות.

טומאת כלים מגבם ומאזורים

כלי חרס נטמא מאזירו, ולא מגובו אפילו אם הטומאה נגעה בגבו, (ואפילו אם נגע שרץ ביד שבו גבו טהור, אמנם אם נטמא מתוכו נטמא גבו ומטמא אחרים. תוד"ה וגבו), דכתיב "וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו", ואע"פ שלא נגע נטמא, כמו שהוא מטמא מתוכו בלי מגע, שהרי התורה העידה שכלי חרס מטמא אפי' אם הוא מלא חרדל שהכלי אינו נוגע בכלו אלא במה שסמוך לדפנות, והאמצעיים נטמאים מהאזיר, ואין לומר שזה מטמא את זה, שהרי אין כביצה בכל אחד, ועוד דאין אוכל מטמא אוכל, ועוד דא"כ זה שני זה שלישי והשלישי לא יעשה רביעי לטמא את האמצעיים. רש"י. ולר"ת (תוד"ה התורה) שאין אוכל מקבל טומאה מדאזורימא פחות מכביצה, חרדל לאו דווקא, אלא כלומר ואפילו מלא ביצים, ונקט חרדל משום ומדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא.

כ"ה, ואין לומדים שכלי חרס יטמא מגבו ק"ו משאר כלים, דכתיב "וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא", ואיירי בכלי חרס שטומאתו קודמת לפתחו -שהטומאה באה עליו דרך פתחו, ואינו נטמא אם יש עליו צמיד פתיל אע"פ שהוא באהל המת, ומבואר שאינו נטמא מגבו.

שאר כלים נטמאים מגבם, ולא מאזורים כל זמן שלא נגעה בהם הטומאה, דכתיב ב"פ תוכו, ודרשינן גם מדכתיב תוכו ולא תוך, חד לגופיה, חד ללמד שנטמא בלי נגיעה, חד ללמד שרק כלי חרס נטמא מתוכו, וחד ללמד שתוך תוכו אינו נטמא אם פי הכלי הפנימי למעלה מפי הכלי החיצוני, ואפ"י כלי שטף והיינו כל כלי שאינו כלי חרס מציל. ואין לומר ששאר הכלים יקבלו טומאה מתוכם ודווקא בנגיעה, אבל מגבם לא ק"ו מכלי חרס, דכתיב בכלי חרס "אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא" ומשמע ששאר הכלים נטמאים אף אם יש עליהם צמיד פתיל.

זמן קבלת טומאה בכלי עץ ומתכות

איזה כלי עץ מקבלים טומאה - גולמי כלי עץ והיינו שנגמרה חקיקתם והם ראויים לתשמישם אבל לא נגמרה כל מלאכתם, אלא עתיד לשוף (-לשפשו בדבר המחליק ומצחצחו) או לשבץ (-לתקוע מסמרים ומשבצות לנוי) או לגרר (בכלי החחליק) או לכרכב (-לחקו בו חקיקות עגולות לנוי) או להטיח בקונס (-לשפשו ולהחליק בעור דג הנקרא טונס), מקבלים טומאה, וכן אם הם מחוסרים כן (-בסיס לישב עליו) או אוגן (-שפה לפיו) או אוזן בית יד, מקבלים טומאה, אבל פשוטי כלי עץ אינם מקבלים טומאה דאיתקש עץ לשק דבעינן מיטלטל מלא וריקו, ואפ"י חק קפיצא בקבא שחקק ג' לוגין בכלי שבדעתו לחוק בו קב אינו מקבל טומאה א"פ שהוא ראוי למלאכה, שכיון שבדעתו להשלימו לא היו גמר מלאכה.

כ"ה: איזה כלי מתכות מקבלים טומאה - גולמי כלי מתכות והיינו שעתידי לשוף או לשבץ (במשבצות זהב לנוי) או לגרר או לכרכר (בציורים) או להקיש בקורנס (לפשט קמטיז), או שהם מחוסרים כן או אוגן או אוזן, אינם מקבלים טומאה, אבל אם הם מחוסרים כיסוי מקבלים טומאה דאין הכיסוי חלק ממלאכת הכלי והכלי נאה גם בלי הכיסוי, וכן פשוטי כלי מתכות מקבלים טומאה.

החילוק בין כלי עץ לכלי מתכות - לרבי יוחנן משום שכלי מתכות עשויים לכבוד ורק אחרי גמור מלאכה ראויים לכבוד, לרב נחמן משום שכלי מתכות דמיהם יקרים. ונ"מ בכלי עצם שדמיהם יקרים אך אינם עשויים לכבוד.

כלי עצם מקבלים טומאה דכתיב "וכל מעשה עיזים תתחטאו" להביא דבר הבא מהעיזים מן הקרניים או מן הסלפיים, ושאר בהמה וחיה לומדים מ"וכל מעשה", ו"עיזים" בא למעט עופות.

זמן חיוב מעשר בשקדים - שקדים מהמים חייבים במעשר כשהם קטנים ולא כשהם גדולים, כיון שדרך לאוכלם כשהם קטנים לפני שיהיו מרים, ושקדים המתוקים חייבים במעשר כשהם גדולים שנגמרו פריים, ולא כשהם קטנים שאין דרך אכילתם כן. ורבי ישמעאל אמר בשם אביו רבי יוסי שזה וזה פטורים (זה רש"י הכונה שקטנים פטורים בין מרים בין מתוקים, ולתוס' ד"ה זה וזה) הכונה שמרים פטורים בין גדולים מפני שהם מרים ביותר, בין קטנים מפני שלא נגמרו), וכן הורה רבי חנינא בציפורי, וי"א שאין משום שזה וזה חייבים (לרש"י היינו כשהם גדולים בין מרים בין מתוקים, ולתוס' הכונה למרים, גדולים חייבים מפני שנגמרו, וקטנים לפי שהם טובים יותר), והואיל ויכול למתקן ע"י האור.

חיוב קלבון ומעשר בהמה באחים - אחים שהם שותפים, אם הם חייבים בקלבון והיינו כשחלקו ולבסוף נשתתפו, שאם נתנו יחד שקל צריכים להביא שתי קלבנות כיון שהיה להם להביא בנפרד, הם פטורים ממעשר בהמה הדשותפות פוטרת ממעשר בהמה, ואם הם חייבים במעשר בהמה אם לא חלקו מעולם, פטורים מן הקלבון.

האם תמד דינו כמים

תמד (-מים הנתונים בחרצנים, וכשהם מחמיצים ותוססים זה נעשה יין. רש"י. ולתוס' ד"ה התמד) הכונה למים הניתנים בשמורים), אם עדיין לא החמיץ הרי הוא כמים ולכן אינו ניקח בכסף מעשר ופוסל את המקוה, מפני שרק יין ניקח בכסף מעשר, ורק מים פוסלים את המקוה אם נפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובים לפני שהומשכו לתוכו ארבעים סאה, (דמקה שלם אינו נפסל בשום ענין. תוד"ה ופוסל), ומשהחמיץ ניקח בכסף מעשר ופוסל את המקוה.

כ"ו. רב נחמן מבאר שמתני' כרבי יהודה שסובר דהמתמד ומצא מים במידה שנתן שם ולא יותר חייב במעשר, דהכל נחשב פרי, ולרבנן פטור כיון שלא נוסף בו כלום, ואע"פ שיש בו טעם יין אינו כלום, ואם מצא יותר לכז"ע חייבים לעשר, שהרי יש כאן יין), ונחלקו בהחמיץ (והיינו בעתיד להחמיץ, ואע"פ שעדיין לא החמיץ, דחשיב לרבי יהודה כודא יין, שהרי הוא ניקח בכסף מעשר, ואפילו יש בו ג' לוגין מים מלבד יין אינו פוסל את המקוה, שהרי המים נחשבים כפרי להיות ניקחים בכסף מעשר, ואין לומר דניקחין משום דהוו כקנמן שניקח אגב היין, דלא דמי, דעל ידי הקנמן היין משתמר, אבל מים שבתמד אין ניקחים בכסף מעשר אלא משום דחשיב כיון לפי שיש בהם טעם, כמו יין מווג. תוד"ה בשהחמיץ), אבל בלא החמיץ אף לרבי יהודה פטור דאינו נחשב פרי, ורב נחמן לא מעמיד שנחלקו בלא החמיץ ומתני' כרבנן, דבלא החמיץ ומצא רק כדי מידתו ודאי רבי יהודה לא מחייב. וכתבו התוס' (ד"ה המתמד) דברמו תלתא ואתא ארבעה לבז"ע חייב אפילו לא החמיץ. עוד כתבו התוס' שאף שכל איסור שבתורה אוסר בנותן טעם, יין במים אפילו בפחות משישים ואפילו רמא תלתא ואתא תלתא ופלגא לא חשיב טעם גמור לרבנן כבשאר איסורין, דהכא לא הוי אלא קיהוא בעלמא.

עוד אמר רב נחמן שתמד שלקחו בכסף מעשר ואח"כ החמיץ, קנה מעשר ואפשר להשתמש במעות מחוץ לירושלים מפני שנתחללו על התמד, דאיגלאי מילתא למפרע שזה פרי שכבר נגנס בהם כח החרצנים אלא שעדיין לא נגמר, שאם לא היה מים בחרצנים לעולם לא היה מחמיץ.

לרבה מתני' מיירי דווקא ששייר מהתמד בכוס וראה שלא החמיץ, דאל"כ יש לחוש שהיה מחמיץ והיכא שאינו לפנינו יש ללכת אחר הרוב, שהרי רוב התמד מחמיץ, ואמאי אינו ניקח בכסף מעשר. רש"י. ולתוס' (ד"ה דלמא) אין שאלת הגמרא מסכף מעשר, דבדין הוא דאין ניקחים מספק, ושאלת הגמרא היא למה המקוה נפסל, דספק מים שאובים אין פוסלים את המקוה.

ולרבא (אפילו שייר ממנו בכוס והחמיץ הוא נחשב מים לפסול את המקוה כל זמן שלא החמיץ. תוד"ה רבא), מתני' כרבי יוחנן בן נורי דס"ל שדבר שיש לו מראה מים דינו כמים, כדס"ל שג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכם קורטוב יין ומראיהם כמראה יין אין פוסלים מקוה, אבל אם נפל לתוכם קורטוב חלב שאינו משנה את מראה המקוה ומראיהם כמראה מים פוסלים מקוה, (ואף דשאני הכא שעתידי להיות במים טעם יין, משא"כ חלב, מ"מ אם החלב עצמו משלים לג' לוגין, התמד פוסל את המקוה אע"פ שסופו להחמיץ כיון שעדיין טעמו ומראהו מים. תוס' שם), וממילא כאן שהטעם והמראה של מים הולכים אחר המראה, (ואף שריו"ח בן נורי לא הזכיר אלא מראה, מ"מ צריך שלא יהיה בו טעם יין, ורבא נקט טעמא וחזותא משום דפשיטא שיין לבן שדומה למים אינו פוסל מקוה אפילו במוזג בג' לוגין מים. תוד"ה וטעמא), ולרבנן בשני המקרים אינם פוסלים, ורב נחמן סובר כרבנן שאף במראה מים אינו פוסל, דבעינן תרתני - שיעורא וחזותא, ולענין מעשר לא בעי תרתני, דאפירא קפיד רחמנא. ובאופן אחר מבאר רש"י שרבנן לא קפדי אחזותא כלל, ורק בפחות מג' לוגין אינם פוסלים, אבל בג' לוגין פוסלים אפילו מראיהם כמראה יין, וריו"ח בן נורי מכשיר אפילו בג' לוגין אם מראיהם כמראה יין, ובמראה מים פוסל אפילו אם אין ג' לוגין שלמים של מים.

שיטת רבי אלעזר שמחולקת רבי יהודה וחכמים היא בתמד שלא החמיץ, ורבי יהודה מחייב להפריש מיניה וביה, אבל לא יפריש על התמד ממקום אחר (אא"כ החמיץ) שמא יבוא להפריש מן החיוב על הפטור או מן הפטור על החיוב, דשמא אחז יחמיץ ואחד לא יחמיץ, והמפריש מן הפטור על החיוב אוכל טבל, דאין שם מעשר חל על מעשרותיו כיון שאינו ראוי לכך, והטבל נשאר באיסורו, והמפריש מן החיוב על הפטור מאכיל טבל לכהן, דאין שם תרומה חלה עליו כיון שהוא מפריש על הפטור, ונמצא שנתן לכהן טבל, וטבל במיתה אף לכהן.

כ"ז: תמד שנטמא יכול להשיקו במים עד שלא החמיץ כיון שזה מים בעלמא ומים נהטרים בהשקה אם נותנם בכלי ומשקעם במי המקוה עד שהמים שבכלי שוקים למי המקוה, ומי שהם בטלים למקוה, אבל אין במים אינם בטלים, ורק שים ואדם יש להם טהרה במקוה. (וכתבו התוס' ד"ה"ה התמד) שלרד נחמן שבסופו להחמיץ חשיב פירא, הכונה כאן להיכא שאין סופו להחמיץ, כגון ששייר ממנו בכוס ולא החמיץ). ואמר רבא שאם תימדו במים טמאים אף שלא החמיץ לא הועילה לו השקה. ורב גביהו מבי כתיל הקשה על רבא, שבמים טמאים לא

מועילה השקה מפני שהיין צף למעלה שהרי הוא קל מן המים, ואין כאן השקה למים, וא"כ אף בטהורים שנטמאו אין כאן השקה, אלא בהכרח שהמים והיין מעורבים, וא"כ אף בנטמאו מעיקרא תועיל השקה. וכתבו התוס' (ד"ה הכא) דאף דאייתא בזבחים (ע"ה:) שיין וחלב לחין אין חוצצים בטבילת אדם כיון שהמים עוברים אל גוף האדם דרך היין, זה שיין רק כשהם על אדם או כלי, אבל בדרך השקה לא.

קנס ומכר בקטנה ונערה - לתנא דמתני' והיינו ר"מ, בקטנה מבת יום אחד עד שתביא ב' שערות יש לה מכר, ואין קנס חמישים כסף לביאה באונס ומפתה, ומשתביא ב' שערות עד שתיבגר יש קנס ואין מכר, אבל לרבנן יש קנס מבת ג' שנים ויום אחד שהיא ראויה לביאה עד שתיבגר ו' חודשים אחרי שהביאה ב' שערות, ונמצא שבקטנה יש גם מכר וגם קנס.

מיאון וחליצה בקטנה ובנערה - לתנא דמתני' והיינו ר"מ אין מיאון ביתומא שקידשוה אמה או אחיה שיכולה למאן ולצאת בלא גט אלא עד שתביא ב' שערות, ואין חליצה אלא משתביא ב' שערות, ולרבי יהודה אף נערה יכולה למאן עד שירבה השחור על הלבן והיינו שיהיה ב' שערות שזוכות ונראה כמו שרבה השחור.

תקיעה והבדלה בין שני ימים קדושים - בערב שבת ויום טוב תוקעים להבטיל את העם מן המלאכה, ובין השמשות תוקעים להבדיל בין קודש לחול, ובמוצאי שבת ויום טוב מבדילים בתפילה ועל הכוס, וביו"ט שחל בערב שבת תוקעים אע"פ שגם היום היה יו"ט ואסורה בו מלאכה, כדי להבדיל ממלאכת אוכל נפש, אבל לא מבדילים מפני שהנכנס חמור מן היוצא, לרב יהודה היו מריעין מתוך התקיעה שהרי אין הקדושה הנכנסת חמורה כ"כ מהקדושה היוצאת, ולרב אסי היו תוקעים ומריעים בנשימה אחת ומ"מ מפסיקים ביניהם. ויו"ט שחל במוצאי שבת מבדילים כיון שהיוצא חמור מן הנכנס, ולא תוקעים, ואומרים בחתימה (ולרב ששת בריה דרב אידי אף בפתיחה, ואין הלכה כדבריו), המבדיל בין קודש לקודש, ולרבי דוסא אומרים המבדיל בין קודש חמור לקודש הקל, ואין הלכה כדבריו.

יו"ט שחל באמצע השבוע אומר המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. והטעם כדי למנות סדר הבדלות האמורות בתורה.

השוחט

כ"ז. כמה מהסימנים צריך לשחוט - השוחט סימן אחד בעוף או שניים בבהמה שחיתתו כשרה, ורוב סימן דינו כסימן שלם, אבל חצי אחד (או חצי מכל אחד. תוד"ה חצי) בעוף או אחד וחצי בבהמה לא מהני. ומשמע ממתני' שהנ"ל אינו לכתחילה, ללישנא קמא היינו ששחיתת סימן אחד בעוף אינה לכתחילה דלכתחילה הצריכו רבנן שני סימנים שמא לא ישחוט רובו של אחד, וללישנא בתרא שחיתת רוב סימן אינה לכתחילה.

לרבי יהודה בעוף צריך לשחוט את הורידים -חוטי הצואר שמהם מקלח הדם. וכתבו התוס' (ד"ה השוחט) שמבואר לקמן (כ"ח:) שדין זה נאמר דווקא בעוף, כיון שצולחו כלו כאחד, ודווקא לכתחילה, אבל אם צלאו ולא נחתכו הורידים שרי, והלכה כרבי יהודה.

מנלן שהשחיטה היא מן הצואר

רב כהנא לומד מדכתיב "ושחט את בן הבקר" **ממקום שהוא שח** (כ-כופף), **חטהו** (-הכשירוה לאכילה וטהרהו, ל"א הוציא את דמו ונקוהו) וחטהו הוא לשון נקיין (ולפירוש הראשון גורסין שזה לשון הכשרה) דכתיב "וחטא את הבית" וכן כתיב "תחטאני באזוב ואתהר". ואין לומר שהשחיטה היא בזנב, דבעינן מקום שזוקף ושח, והזנב תמיד הוא שח.

רב יימר לומד ששחיטה מן הצואר מ"וזבחת" **ממקום שזב** הדם **חטהו**, וחתהו הוא לשון שבירה וחייתו דכתיב "אל תירא ואל תחת". ואין לומר שהשחיטה מחוטמו, דבעינן שהדם יזוב ע"י חתויו ולא מעצמו.

דבי רבי ישמעאל לומדים ששחיטה מן הצואר מדכתיב "ושחט" אל תיקרי ושחט אלא וסחט, **ממקום שסח חטהו**.

הגמ' שואלת על רב כהנא דנימא שהשחיטה היא באוזן שהוא כופפה כשהוא רוצה, ואף דקרא בקדשים כתיב ובקדשים בעינן דם הנפש, י"ל שיקרע עד שיגיע לדם הנפש. ועל רב יימר הגמ' שואלת דנימא שהשחיטה היא מליבו שאם תוקעים בו סכין זב ממנו הרבה דם. ועל תנא דבי רבי ישמעאל הגמ' שואלת דנימא שישחוט בלשון שהוא מסייע להוצאת הקול, והיינו מקום שסח. ואף דבעינן דם הנפש י"ל שיקרע עד שיגיע לדם הנפש. אלא

בהכרח שמה שהשחיטה היא בצואר זה **הלכה למשה מסיני**, (כדיני שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור), וקרא היינו דלא לשוייה גיסטרא לחתוך כל המפרקת לשנים, דחטהו משמע רק להוציא את דמו. ל"א שלא ידרס, שאף שהלכות שחיטה הם הלכה למשה מסיני, יש מהם שנכתבו כגון דרסה דמפקינן לקמן מ"ושחט" אין ושחט אלא לשון ומשך (שיכול למשוך את ידיו, ולא יתיז את הראש בבת אחת) וכי גמירי הלכתא אשארא. וכתבו התוס' (ד"ה ותו) שלרב כהנא שחיטה מן הצואר זה הלכה למשה מסיני, והלימוד ממקום שהוא שח חטהו לומדים שכל הצואר כשר לשחיטה.

רבי חייא לומד שהשחיטה מן הצואר כדלהלן: כתיב "והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה" והיינו שהנתחים הם אלו שהם בכלל מצות הפשטה, וא"כ הראש שאינו בכלל הפשטה לפי שכבר הותז בשחיטה, שכיין שנחתכו הסימנים זה נחשב הותז מפני שכל חיותו תלויה בהם, אינו בכלל "וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים" ולכן הוצרך הפסוק להמשיך ולומר "את הראש ואת הפדר" לומר שגם הראש צריך עריכה, ומזה שהוצרך הכתוב לרבות את הראש מבואר שהשחיטה מן הצואר, וכנ"ל שכיין שהראש הותז אינו בכלל נתחים. (ומ"הפדר" לומדים שיחפה עם הפדר את בית השחיטה שהוא מלוכלך בדם, משום כבוד של מעלה. ומ"ואת ראשו ואת פדרו וערך" לומדים שהראש והפדר קודמים לשאר הנתחים).

כ"ז: ובברייתא איתא שלומדים מדכתיב אחרי דיני טומאת נבילה "וזאת תורת הבהמה והעוף" להשוות בהמה לעוף, והיינו לענין שעוף דינו בשחיטה כמו בהמה, (שהרי טומאת מגע ומשא אינה אלא בבהמה ולא בעוף, וטומאת בית הבליעה היא רק בעוף ולא בבהמה. ובזבחים (ס"ט): לומדים מזה גם שגם בעוף דבר שמכשירה לאכילה מטהר טריפתה מטומאתה. תוד"ה באיזו), ומ"זאת" שזה לשון מיעוט לומדים **שבעוף א"צ שחיטת רוב שני סימנים**. ורבי אליעזר אומר שלומדים מזה **שכמו שהכשר עוף הוא במליקת הצואר, אף בהמה שחיטתה מן הצואר, אך לא ישחוט ממול עורף** דכתיב "ומלק את ראשו ממול ערפו" ראשו של זה ממול עורף ולא ראשו של אחר, ומ"זאת" לומד רבי אליעזר עבם הבהמה אינה כשרה בסימן אחד.

שחיטת עוף

ישנם כמה חילוקים בין שחיטת עוף לשחיטת בהמה: א' י"א שחיוב שחיטת עוף אינו מדאורייתא. ב' בעוף מספיק לשחוט סימן אחד. ג' עוף של קרבן נמלק בצפורן ולא נשחט. ד' לרבי יהודה צריך לחתוך בעוף את הורידים משום איסור דם. וכדלהלן.

בר קפרא לומד דין שחיטה בעוף מדכתיב "זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים" **שעוף הוא ממוצע בין בהמה לדגים**, והיינו בשחיטת סימן אחד. **ודגים אינם בני שחיטה** דכתיב "הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם" – צאן ובקר בשחיטה ודגים באסיפה, ואף דכתיב "ויאספו את השלון", כיון דלא כתיב התם לשון שחיטה זה לא בא לאפוקי שחיטה.

בהמה צריכה שחיטת שני סימנים לפי שנבראה מן היבשה ולכן יש לה חיות בריאה וחזקה, דגים שנבראו ממים א"צ שחיטה כלל, ועופות שנבראו מרקק (שהרי יש להם קשקשת ברגליהם כדגים, ואף דכתיב להדיא "שרצו המים שרץ נפש חיה ועוף" מייית ראה שכיון שבריאת המים ניכרת בהם ראוי לדמותם לדגים לענין שחיטה. תוד"ה (תדע) צריכים סימן אחד. וי"א שעופות נבראו ממים, ולדבריו הא דכתיב "ויצר ד' אלוקים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם", הכונה שגם העופות הובא ג"כ לאדם כדי לקרוא לו שם, אבל הם נבראו ממים ולא מן היבשה.

שיטת רב יהודה שאין שחיטה לעוף מן התורה וגם לא מתורה שבעל פה הלכה למשה מסיני, אלא מדברי סופרים, דכתיב "אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו", ומבואר שעוף סגי ליה בשפיכה, ואין דין נבילה בעוף אלא כשמתה מואילה או שהרגה במכה שלא ע"י סימנים, אבל נחירה או עיקור סימנים כשר בעוף, וטריפה מודה רב יהודה שיש לעוף, אמנם חיה טעונה שחיטה לפי שהוקשה לפסולי המוקדשין, ואף שגם עוף הוקש לבהמה, מ"מ מסתברא ד"ושפך" קאי אעוף דסליק מיניה.

ניסוי הדם בנחירה- לדברי רב יהודה הא דתנא שהנוחר (והמעקר מדעת, והשוחט ונתנבלה בידו שלא מדעת) פטור מכיסוי הדם דכתיב "אשר יאכל", איירי בחיה, אבל עוף אף בנוחר טעון כיסוי, דנחירתו זו היא שחיטתו. ובבהמה אף השוחט והוא צריך לאותו הדם לצביעת עורות חייב לכסות, כיצד יעשה נוחרו או עוקרו.

כ"ח. עוף שנמלק בסכין למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה הוא מטמא בגדים אבית הבליעה דהוי נבילה לפי שאין מליקה אלא

בצפורן, ולמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אינו מטמא, כיון שחיתוך הסימנים מטהרו מידי נבילה כמו שטריפה שנושחטה אינה מטמאה.

מחלוקת תנאים אם יש שחיטה לעוף מן התורה- הגמ' מביאה שרבי אליעזר הקפר ברבי (-גדול בדורו) סובר שלומדים שחיטה בחיה מדכתיב "אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו" ללמד שהם טעונים שחיטה כפסולי המוקדשין, אבל עוף אינו חייב שחיטה מן התורה. אבל רבי סובר שנצטוה משה בסיני על שחיטת הקנה והוושט, ועל שחיטת רוב סימן בעוף ורוב שני סימנים בבהמה, דכתיב "וזבחת כאשר ציויתך" והיינו על פה, דהיכן ציוויה בכתב.

נשמטה הגרגרת לפני או אחרי שחיטת העוף- שחט את הוושט ואח"כ נשמטה הגרגרת שחיטתו כשרה, נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט את הושט שחיטתו פסולה, שחט את הוושט וא"כ נמצאה הגרגרת שמוטה ואינו יודע אם נשמטה לפני השחיטה או אחריה, זה היה מעשה ואמרו חכמים כל ספק בשחיטה פסולה.

שחט שני חצאי סימנים פסול בין בעוף בין בבהמה דלא עביד מידי, דזיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא.

שחט חצי סימן ושהה כדי שחיטה אחרת וגמר את השחיטה, שחיטתו כשרה דחצי גגרת לא הוי תחילת שחיטה. וכן אם היה חצי סימן פגום והוסיף כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה.

איזה סימן כשר לשחיטה בעוף-

לרב נחמן יכול לשחוט בעוף או קנה או וושט, דהא תני סימן אחד, בסתמא. ולרב אדא בר אהבה צריך לשחוט דווקא וושט, דאחד היינו המיוחד שחיות הבהמה תלויה בו, שהרי בושט אם ניקב במשוהו הוי טריפה, ובקנה אינו טריפה עד דמיפק רובא.

הגמ' מוכיחה מברייתא שבמליקה מועיל מליקת הקנה, (ורוב בשר עימו ובעולת העוף צריך לחתוך את שני הסימנים), והגמ' אומרת שלרב אדא בר אהבה י"ל שדווקא במליקה שחותך שדרה ומפרקת בלא רוב בשר לפני חיתוך הסימן (אבל אם חתך רוב רוחב הבשר עם המפרקת לפני הסימנים היא כבר מתה ולא מועיל בה מליקה) מועיל לחתוך את הקנה דאזיל ליה חיותיה בכל דהו, אבל בשחיטה רגילה י"ל שצריך לשחוט דווקא את הוושט.

כ"ח:

הגמ' מוכיחה שאפשר לשחוט או את הקנה או את הוושט, ממעשה שהיה אווז שצוארו קרוע ומלוכלך בדם והיה צריך לבודקו שנא נפסק הקנה או ניקב הושט (אבל משום ספק דרוסה ע"י חתול שאוסר א"צ לבדוק, דתלין בכלב או בקנה שאינם אוסרים כדלקמן נ"ג. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה תאא) שאף אם תולים בקנה צריך בדיקה, אך נ"מ שאם היו תולים בחתול היה צריך בדיקה כנגד כל החלל אע"ג דליכא ריעותא אלא כנגד הסימנים. אי נמי לענין ספק דרוסה אפילו לא האדימו הסימין אלא משוהו הוי טריפה. וריב"א מפרש שהבדיקה היא משום ספק דרוסה ולא משום שמא נפסק הקנה או ניקב הושט), וא"א לבודקו אחר השחיטה מעל ומתחת בית השחיטה, שמא שחט במקום נקב, וא"א לבדוק לפני שחיטה, דאין בדיקה לוושט מבחוץ דנקב משוה בושט נכנסת בו טיפת דם ואינו ניכר מפני שהוא אדום אלא מבפנים שיש שם קרום לבן וטיפת דם ניכרת בו, ואמר רב יוסף בנו של רבא לרבא שישחטו רק את הקנה שאפשר לבודקו מבחוץ לפי שאינו נטרף אלא ברוב, ואח"כ ישחטו את הקנה והשחיטה כשרה בסימן אחד, ואח"כ יעקרו את כל הוושט ויהפכוהו ויבדקו את הוושט מבפנים, והסכים עימו רבא.

חיתוך הורידים בעוף- א"צ לשחוט את הורידים לרבי יהודה אלא בעוף, כיון שצולים אותו כאחד ובלי החיתוך לא יצא כל דמו, משא"כ בהמה שמנתחים אותה לנתחים. ומבואר מדין זה שחיתוך הורידים הוא כדי שיצא הדם, ולפי זה א"צ דווקא שחיטה אלא מספיק נקיבה, ואין בזה פסול שהיה ודרסה, וטענו חכמים לרבי יהודה למה צריך לנקבם דווקא בשעת שחיטה, ורבי יהודה סובר דדווקא בשעת שחיטה יוצא הדם כיון שהוא חם, אבל אח"כ הדם לא יוצא.

אי מחצה כרוב

שחיטת חצי סימן- להוה אמינא שיטת רב שמדאורייתא מספיק לשחוט חצי סימן, דמחצה כרוב, דהכי אמר רחמנא למשה כשמתו לו הלכות שחיטה בעל פה לא תשייר רובא, ומדרבנן מחצה פסול שמא ישחט פחות ממחצה אבל מדאורייתא כשר, ונ"מ שאינו מטמא בנבילה. ולרב כהנא מחצה אינו כרוב, דאמר רחמנא שחוט רובא.

ולענין נתיצת תנור, דאיתא בברייתא שאם חילק את התנור לשני חלקים שוים שניהם טמאים, דא"א לצמצם שיהיו בדיק באותו גודל, אלא ודאי אחד גדול יותר, וכיון שלא ידוע מי גדול יותר שניהם

נשארים בטומאתם. לרב שמחצה כרוב קשה דלכא"ו גם אם אפשר לצמצם הרי מחצה כרוב ויהיו טמאים, (ואף דאי אגמריה רחמנא למשה לא תשייר רובא הרי אין כאן רוב וטהורים, הדבר תלוי בחשיבות, ולכן למחצה שחיטה יש חשיבות רוב להכשר שחיטה, וה"ה הכא יש למחצה חשיבות רוב והוא טמא. תוד"ה זיל). וצ"ל שתרי רובי בחד מנא ליכא דאם אחד הוא רוב השני הוא מיעוט, אבל לענין שחיטה לא הוזכר רוב אלא בחתיכה, וככאנו אומרים שיש רוב חתוך המחצה שאינו חתוך לא מכחיש זאת, דאותו מחצה לא נדון כשלים.

מדברי התוס' בענין א"א לצמצם- א' אפילו ר' יוסי הלגלי דאמר (בכורות י"ז). שאפשר לצמצם, מודה הוא בכלי חרס הואיל ויש בו גומות. ב' להלכה בידי אדם אפשר לצמצם, ובידי שמים א"א לצמצם, והיכא שלא כיון לצמצם (ורק גט לדי' אמות ששניהם הגיעו לשם יחד, דמסתמא לא כיוונו לבוא בבת אחת), הוי כבידי שמים. וה"ר שמעון היה מפרש דאמוראי דהכא מצו סברי כרבנן דא"א לצמצם אפילו בידי אדם, ופליגי כשדומה לנו דהוי מחצה על מחצה, ומאן דשרי משום דאימא דשחט רובא ואפילו הם שוים רחמנא אמר לא תשייר רובא, ומאן דאסר משום דאימא נשאר רובא קיים ואפילו הם שוים רחמנא אמר שחוט רובא, ומכח זה מתירים אפילו בספק דאורייתא, כשהיתר מצוי יותר מן האיסור. תוד"ה לפי.

כ"ט.

שחיטה אחרת שזה שיעור פסול שהיה, ואח"כ גמר, שחיטתו כשרה, היינו דווקא בעוף, דממה נפשך אי מחצה כרוב הרי יצא ידי שחיטה לפני ששהה, ואם אינו כרוב לא עשה כלום לעשתה טריפה, אבל בבהמה אינה כשרה.

הגמ' מוכיחה שמחצה אינו כרוב ממה שמצינו שאם היה חצי קנה פגום יכול לסיים את השחיטה, ואי נימא שמחצה כרוב הרי זה טריפה. רבא רצה לומר דשאני טריפה דבעינן רוב הנראה לעיניים כלומר רוב גמור שהוא ניכר, ואביי דוחה שאם בטריפה שפעמים די במשהו כגון נקובת הושט והריאה והדקין בעינן בה במקום שצריך רוב כגון בקנה ובחוט השדרה רוב הנראה לעיניים, כ"ש בשחיטה דבעינן רוב רוב דאפילו אם מחצה כרוב ההכשר הוא בגלל שזה כרוב, דבעינן רוב הנראה לעיניים. וכתבו התוס' שכאן מבואר שמחצה אינו כרוב, וקשה דבעירובין (ט"ז): פוסקים כרב פפא שפרין כעומד מותר, ושמא יש לחלק דבאיסור וטומאה מחצה אינו כרוב, משא"כ לענין מחיצות.

ולכן הגמ' מבארת שה**מחלוקת היא לענין הקרבת הפסח כשחצי ישראל טמאים**, שלרב מחצה כרוב, דכתיב "איש כי יהיה טמא" איש נדחה ואין ציבור נדחין אלא טהורים עושים לעצמם בטהרה, וטמאים עושים לעצמם בטומאה ואינם נדחים לפסח שני כיחידים, ומחצה למרות שאינם כרוב מ"מ נפקי מכלל יחידים, ולרב כהנא מחצה אינו כרוב ונדחים הטמאים לפסח שני.

למה שנה התנא פעמיים שמועיל רוב סימן

איתא במתני' שרוב סימן כמוהו, עוד איתא שרוב אחד מועיל בעוף ורוב שניים בבהמה.

הגמ' מבארת שצריך לומר דין זה ב' פעמים, לומר שרוב סימן מועיל בין בחולין בין בקדשים, ולא אמרינן שבקדשים לא מועיל רוב מפני שלדם הוא צריך לזיקה, ולא אמרינן שבחולין מספיק מחצה מפני שאינו צריך לדם.

לרב כהנא הרישא בחולין, מדלא קתני המולק, ואף שגם בסיפא תני שחיטתו כשרה, איידי דסליק מבהמה תני שחיטתו כשרה.

לרב שימי בר אשי הרישא בחולין שהרי בקדשים איכא עולת העוף דבעינן שני סימנים, ואף שגם בסיפא תני 'רוב אחד בעוף', הכונה לרוב כל אחד ואחד, והא דלא תני רוב שנים, משום שבחטאת העוף מספיק רוב סימן אחד.

לרב פפא רישא בחולין, שהרי רבי יהודה מצריך לשחוט את הורידים ורבנן חולקים, והרי בקדשים כיון שלדם הוא צריך, גם לרבנן צריך לשחוט את הורידים.

לרב אשי הסיפא בקדשים דהא תני להלן שהשוחט שני ראשים כאחד שחיטתו כשרה, ומשמע שזה בדיעבד, וזה שייך בקדשים שלומדים מ"תזבחהו" שלא יהיה אחד שוחט שני זבחים (ומ"תזבח" לומדים שאין שניים שוחטים זבח אחד), אבל בחולין אפי' לכתחילה אפשר לשחוט שני בהמות יחד.

לריש לקיש סיפא בקדשים, משום שנאמר בסדר עבודת יום הכיפורים שמביאים לכהן גדול את התמיד, קרצו בשחיטת רוב ב' סימנים ואחר ממרק (גומר. תוד"ה ומירק) את השחיטה בשבילו כדי שיוכל לקבל את הדם, דכל עבודות יום הכיפורים אינם כשרות אלא בו, והו"א שמריקה מעכבת (מדרבנן, שאם היתה מעכבת מדאורייתא, הרי כל עבודות יום הכיפורים אינם כשרות אלא בכהן גדול, ואף שיש מ"ד ששחיטת פר כהן גדול בזר, וגם מ"ד שפוסל, תמיד כשר בזר, מ"מ מדרבנן פסול. (תוד"ה אם). וה"ה דהוי"מ למיפרך שאם המירוק מעכב הוא שחיטה בשנים, ואין שנים שוחטים זבח אחד אפילו זה אחר זה. שם), לכך שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה לומר שמריקה אינה

מעכבת, ורק לכתחילה מצווה למרק משום דם, וי"מ משום "ברוב עם הדרת מלך", ואינו נראה דאי"כ יעשו כך בכל עבודות יוה"כ, והכתוב הקפיד שהם היו בכהן גדול וגירש את רוב עם.

אי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף

כ"ט: לריש לקיש אינה לשחיטה אלא לבסוף -אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה, ולרבי יוחנן ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף -הכל קרוי שחיטה.

לרבא המחלוקת היא היכא ששחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים, שלמ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף חייב, ולמ"ד אינה אלא לבסוף פטור. אבל אם עכו"ם שחט סימן אחד וישראל סימן אחד פסולה לכו"ע אף למ"ד שאינה לשחיטה אלא לבסוף דלא מיקרי שחיטת עכו"ם אלא כקוץ כעלמא, דנעשתה הבהמה טריפה ע"י עכו"ם ואין כאן שחיטת ישראל. וכן בעולת העוף שנעשית למעלה מחוט הסיקרא ומולקים בה שני סימנים, וחסאת העוף נעשית למטה מחוץ הסיקרא ומולקים בה סימן אחד, אם מזלקו סימן אחד למטה מחוט הסיקרא וסימן אחד למעלה פסול לכו"ע אע"פ שהכשר עולה הוא רק בסימן השני, דעשה בה מעשה שיש בו חשיבות שהרי הוא כשר בחטאת העוף (ולכן גם לענין עולה למרות שצריך ב' סימנים הוא נחשב לפסול), למטה במקום פסולה.

לרב יוסף אם שחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים (לרש"י מיירי בעולת העוף. והקשו התוס' ד"ה כגון) דבזה לכו"ע חייב, דשחיטת עוף בסימן אחד, ולכן ביארו דמיירי בבהמת קדשים, ולרב יוסף לאו דווקא פסול, אלא גם חייב), לרבא למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף חייב, ולמ"ד אינה אלא לבסוף פטור, ורבה בר שימי אמר שרב יוסף אמר שבזה לכו"ע פסול, משום שעשה בה מעשה שהוא מספיק להכשיר בפנים במליקת חטאת העוף, בחוץ. השוחט עוף קדשים בחוץ חייב, אבל המולק פטור. והמחלוקת היא כששחט מיעוט סימנים בחוץ וגמרו בפנים, שלמ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף חייב משום שחוטו חוץ, ולמ"ד אינה אלא לבסוף פטור.

אף למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, **אם בסוף נתקלקלה השחיטה איגלאי מילתא למפרע** דלא הוי שחיטה כלל. ולכן בשחיטת פרה אדומה אם אירע פסול בשחיטתה (כגון שנתגבלה. רש"י. ולר"ת תוד"ה אירע) מיירי שעסק באותו הזמן במלאכה אחרת), גם אלו שעסקו בה לפני הפסול אינם מטמאים בגדים, אבל אם אירע בה פסול בהזאה שהיה מזה ממנה ז' פעמים כנגד פתחו של היכל, אלו שעסקו בה לפני הפסול מטמאים בגדים דמתעסק בפרה הוא וכבר נעשית שחיטתה בהכשר. (העוסק בפרה ובמלאכה אחרת כגון ששחט וחתך עימה דלעת, נפסלה הפרה). ואם נשחטה ע"י שני אנשים, לרבי אלעזר ברבי שמעון אין שניים שוחטים זבח אחד דכתיב "תזבחהו" (והיינו לכתחילה, אבל בדיעבד כשר. תוד"ה תרי), ומ"תזבחהו" לומדים שלא יהא אחד שוחט שני זבחים), ולחכמים שניים שוחטים זבח אחד, ואי ליכא לשחיטה אלא לבסוף רק השני נטמא, וגם לרבי אלעזר ברבי שמעון אם אדם אחד שחט והחליף בגדים באמצע, הבגד הראשון לא נטמא, דליכא לשחיטה אלא לבסוף.

ל. השוחט את הפסח במועד על החמץ כגון שאבד בי"ד והקריב אחר תחתיו ונמצא הראשון במועד, אם שחטו לשם פסח פטור כיון שהוא פסול, דאינו ראוי לשם פסח שלא בזמנו, ואם שחטו שלא לשמו (-לשם שלמים) חייב דפסח לאחר זמנו קרב שלמים, וזה שנזבח לשם שלמים הוא כשר, וכל הזבחים ששחטם בפסח על החמץ לוקה עליהם משום "לא תשחט על חמץ", ואם שחטו בסתמא, אם פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה פטור, ואם לא בעי עקירה ויש בזה מחלוקת בפסחים ע": חייב, אבל אם היו הבעלים בפסח ראשון טמאי מתים שהם נדחים לפסח שני ואותו קרבן ראוי להקרב בפסח שני, בהא בעי עקירה, אבל סתמא לשמו, ורק בשחטו שלא לשמו נעשה שלמים וחייב. ואף למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף, אין לומר שכבר בתחילה נדחה הקרבן מפסח שני, שכיון ששחט בו מעט אינו יכול להשהותו לפסח שני, ונמצא ששחט שלמים שהרי קרבן שאינו ראוי לפסח הוא עומד לשלמים, דכיון שהוא ראוי קודם גמר שחיטה להמכר ולצאת לחולין, דאין לך מום קבוע גדול מזה, והמועות הם דמי פסח, וכיון שהוא ראוי לדמי פסח הוא לא נדחה מפסח, (והיינו שמיד אחרי הפדיון יציאנו לחוץ ויגמור שחיטתו, דאסור לשחוט חולין בעורה, ואם ימתין אינה ראויה אלא ככלבים ואין פודים את הקדשים להאכילם לכלבים. תוד"ה מודמו), ואף דשבטיל לפדות קדשים בעינן העמדה והערכה כדכתיב "והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך אותה הכהן" זו אינה יכולה לעמוד על רגליה, בהמה ששחט בה שני סימנים או רובם ועדיין היא מפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה, כדמצינו (לקמן ק"ז:): שהשוחט בהמה לעכו"ם והיא מפרכסת, מטמאה סומאת אוכלין ולא טומאת נבילה. תוד"ה והתנן.

השוחט בשניים ושלשה מקומות, (שחתך בכמה מקומות. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה השוחט) דמיירי שיש רוב סימן שחוט במקום אחד (דאל"כ פסול) ומי"מ לשמואל פסולה מפני שע"י שחתך בעוד מקומות בית השחיטה לא מירווח רווח. ובשאלתות דרב אחאי מפרש שחתך באותה טבעת מכמה צדדים, (ואיתא התם שאפילו חתך מיעוט הקנה למעלה לצד העור וחזר ושחט מיעוטו למטה לצד אחר, חשיב זה שלא כנגד זה דכשרה, כיון דבין הכל יש רוב). ורבינו חננאל פירש ב' או ג' מקומות כגון רוב הקנה למעלה רוב הוושט למטה, ולפירושו לא משכחת שלשה מקומות) לרב שחיטתו כשרה, ולשמואל וריש לקיש שחיטתו פסולה, דבעינן שחיטה מפורעת (-מגולה וניכרת, דהיינו במקום אחד), דכתיב "חץ שחוט לשונם" (-שחיטה דומיא דחץ שאינו חותך בב' מקומות), וליכא. ולפי שמואל וריש לקיש הא דתני ששניים שאוחזים בסכין ושוחטים אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה שחיטתו כשרה, לא מיירי בב' סכינים אחד למעלה לצד הראש ואחד למטה לצד החזרה, אלא מיירי בסכין אחד בשני בני אדם ואחד למעלה ואחד למטה הכונה שהם מחזיקים את הסכין באלכסון, והא דמסיים שאין חוששים שמא יטרפו על זה זה (דמשמע דמיירי בשני סכינים שאז כל אחד סומך על השני שישחוט כראוי ויתכן ששניהם לא חתכו רוב סימנים לרש"י כל אחד לא שחט רוב, ולשאלתות שניהם יחד לא שחטו רוב. תוד"ה דלמא), היינו שמא ידרוסו זה על זה שכיון שזה מושך לכאן וזה לכאן ושניהם דוחקים את הסכין על הצואר, יש לחוש שיתזו את הראש בבת אחת.

ל: שחט את הוושט למטה ובתה חלה בקנה למעלה או איפכא, מבואר בברייתא ששחיטתו כשרה, ולשמואל וריש לקיש צ"ל ששחט כקולמוס -באלכסון, שכל השחיטה באותו מקום, שזה שחיטה מפורעת כיון שהתחיל בקנה למעלה וחתך ושיפע כלפי מטה, במקום שנגמרה שחיטת קנה התחילה שחיטת הוושט, וכן מלמטה למעלה.

רב יצחק בר שמואל בר מרתא נהג למעשה כדעת רב.

פסול חלדה

הלכה למשה מסיני שהסכין צריכה להיות גלויה בזמן השחיטה, אבל אם הסכין מכוסה בזמן השחיטה (-חלדה) השחיטה פסולה. ולהלן יבוארו כמה אופנים של פסול חלדה.

החליד את הסכין בין הסימנים וחתך את הסימן התחתון כהלכתו אלא שהחליד, והוציא את הסכין וחתך את העליון כדרכו, רב אומר שכשרה, והגמרא שואלת דכבר תנא במתני' שאם החליד את הסכין תחת הסימן השני אחרי ששחט את הראשון, לרבי ישבב הרי היא נבילה ומטמאה, ולר"ע הרי היא טריפה, והגמרא מתרצת שרב מחדש שאפי' אם שחיטת הסימן השני היתה מלמעלה למטה כדרך שחיטה פסולה כיון שהחליד תחת הסימן השני.

תחב את הסכין תחת העור, לרב יהודה שיטת רב שכשרה, ובבי רב אמרו שאינם יודעים, ויש להסתפק לדבריהם מה הדין אם תחב את הסכין תחת מטלית הכרוכה מסביב לצואר או צמר מסובך, תיקון. וכל תיקו דאיסורא לחומרא.

החליד במיעוט סימנים לאחר ששחט את הרוב בהכשר, מאי, האם יש להכשיר כיון שהרוב נשחט בהכשר, או דילמא כולה חדא שחיטה היא ואית בה חלדה, (ובמיעוט קמא פשיטא לן דנבילה ודאי). תיקו, ואולנין לחומרא. רש"י.

עוד כתב רש"י דה"ה לגבי **הגרמה** (לעיל י"ט) בין בשחט שליש והגרים שליש ושחט שליש, בין בהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש, בין בשחט שני שליש והגרים שליש, הוי ספק, ועבדינן לחומרא. וכן מבואר בבה"ג דהיכא ששהה בסימנין בין בתחילה ובין בסוף אסור, דכיון דלא אפשרי לן עבדינן לחומרא. ו**ריב"ם** (תוד"ה החליד) כתב שבהגרמה מבואר (י"ט) שהלכה כרבי יוסי בר יהודה שבמכשיר ברוב, האם בתחב הסכין במיעוט ושחט ברוב שליש והגרים שליש, ולא דמיא להכא, דהתם שלא במקום שחיטה הוא והוי כאילו שוחט ברגלה אחר שחיטת הסימן, וכן אם לאחר שחיטת הרוב עקר המיעוט שחיטתו כשרה, כיון דהוי שלא כדרך שחיטה. ושיטת רבינו תם שבהחליד במיעוט בתרא כשר, דתניא בתוספתא שחט רוב הגרגרת בעוף אפילו אם גמרו לזנוח מרובה שחיטתו כשרה, והנדון כאן הוא במיעוט קמא (ובעל לרב יהודה שימכשירי תחת העור, האם בתחב הסכין במיעוט ושחט סימן ורעה שלמטה כדרכו הויא חלוד טפי, ואפילו לאמרי בי רב מסתפקים בתחת תחת העור, היינו משום שהעור אינו חלק מהשחיטה, וממילא כיון שהוא שלם הוי חלדה, אבל סימן שהוא חלק מהשחיטה ואפילו הכי מספיק לשחוט רוב, מחשביבם שהמיעוט נחתך ולא הוי חלדה. אי נמי מיבעיא ליה בתחב הסכין תחת מיעוט קמא ופסקו מלמטה למעלה ואח"כ שחט הרוב), וכן את הספק (לקמן ל"ב.) בשהה במיעוט סימנים מפרש ר"ת דמיירי במיעוט קמא, אבל במיעוט בתרא פשיטא שכשר. וכתבו התוס' שלר"ת את"ל דכשר אף במיעוט קמא, **שהיה לא פוסלת בעוף** מן התורה אלא מדרבנן, כיון שהכשרו בסימן אחד, ובקנה לא שייך שהיה בעוף אפילו מדרבנן, דשהה במיעוט קמא כשרה כמו במצא חצי קנה פגום. והתוס' מקשים על דבריו שבתוספתא מבואר ששייך שהיה במיעוט סימנים קמא. ו**ה"א אושעיא מפרש** החליד במיעוט סימנים - שלאחר ששחט רוב האחד החליד תחת המיעוט שנשאר ושחט סימן שני, ואת הספק בשהה במיעוט סימנים (ב"ב) מפרש דקאי אשחוט בסכין רעה, דקאמר התם אפילו הוליך והביא כל היום כולו כשר, והספק הוא בשחט רובו של אחד והוליך והביא כל היום כולו במיעוטו, דדילמא את דמכשיר בסכין רעה אפילו הוליך והביא כל היום כולו היינו במותעסק לחתוך הסימן, אבל כאן שכבר חתך

רובו הרי הוא כאילו נחתך כולו וכשמוליך ומביא כל היום כולו באותו מיעוטא הוי כאילו מוליך ביד וברגל ויש כאן שהיה ופסולה.

השוחט ב' ראשים כאחד שחיטתו כשרה.

שנים שאוחזים בסכין ושוחטים בהמה אחת, אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה שחיטתם כשרה. (עיין לעיל ל.).

פסול דרסה

התיו את הראש בבת אחת שחתך ע"י שדחק את הסכין בכח והיינו דרסה, שחיטתו פסולה. ואם שחט כדרכו במשיכה ובהבאת הסכין לפני שהספיק להוליך, או בהולכה לפני שהספיק להביא הותז הראש, אם יש בסכין עוד מלוא צואר חוץ מהצואר עצמו, שחיטתו כשרה, דבסכין כזה אפשר לשחוט במשיכה בלא דרסה, משא"כ בפחות משיעור זה, ואם שחט ב' ראשים צריך שיהיה בסכין שיעור ג' צוארים. ואם הוליך והביא, אפי' כל שהוא, ואפי' באיזמל (- תער דק וקטן מאד) שאין לו קרניים, כשר, אבל אם יש קרניים יש לחוש שיחלידו או ינקבו. וכתבו התוס' (ד"ה חוץ) במסקנתם שנראה שא"צ להוליך את כל המלא צואר שחוץ לצואר, ולא הוצרך שיעור זה אלא כדי שישחוט בריוח, ופעמים שהסכין חרוץ ושוחט הרוב בלא הולכת כמלא צואר.

מקור פסול דרסה - לשמואל לומדים פסול דרסה מ"חץ שחוט לשונם מרמזה דיבר" דבעינן בשחיטה משיכה כמו בחץ. ולתנא דבי רבי ישמעאל לומדים "זהב שחוט" והיינו זהב רך שמושכים אותו ועושים ממנו חוטים, ש"ושחט" היינו ומשך, ואי נימא שהכונה זהב שנטוה כחוט, אפשר ללמוד מהפסוק הראשון.

ל"א. רבי יונה זרק חץ בדוק מפגימה ושחט עוף כשהוא עף. וצ"ל שראו שלא היתה חלדה ע"י שנכרתו נוצות הצואר, שאם היה החץ מחליד היה פיו השני יוצא בין הנוצות ולא היה חותכם, וזימן רבי יונה את כל העפר שהיה בבקעה וכתשו או שהיה כבר תיחוח וזימנו בפה לכך, שהרי השוחט צריך שיתן עפר תיחוח למטה ועפר למעלה, דכתיב "וכסהו בעפר" ולא וכסהו עפר.

מחט פסולה לשחיטה כיון שהיא נוקבת וקורעת ולא חותכת, שהרי היא חדה. ומחטא דאושכפי (-מרצע של רצענים שצדדיו מחודדים וחותכים חודי התפר) הגמ' מסתפקת אם היא כשרה לשחיטה.

שחיטה וטבילה בלא כוונה בחולין ובקדשים

השחיטה צריכה להיעשות ע"י אדם, ויש מחלוקת אם צריך בזה כוונה או לא, וכדלהלן, וכן יבואר האם צריך כוונה בטבילת אדם וכלים, ובהכשר פירות לקבלת טומאה.

סכין שנפלה ושחטה אע"פ ששחטה כדין פסולה, דכתיב "וזבחת ואכלת" – מה שאתה זובח אתה אוכל. ואם האדם **הפיל אותה**, לרבי נתן כשרה אע"פ שלא נתכוין לשחיטה אלא להפלת הסכין, וכמו שהזורק סכין כדי לנועצה בכותל והלכה ושחטה כדין כשרה, ולחכמים פסולה מפני שצריך כוונה. והלכה כרבי נתן. וכן שחיטת חש"ו מועילה אם אחרים רואים אותם, וקמ"ל שזריקה מועילה אע"פ שאין שום כוונה לחתוך, ושחיטת חש"ו מועילה אע"פ שאין כוונת בן דעת.

נדה שטבלה מאונס לרב הרי היא טהורה לביתה, אבל היא אסורה לאכול בתרומה, (וה"ה במעשר שני, ונקט תרומה לפי שנוהגת בזמן הזה. תוד"ה ואסורה), ולרבי יוחנן אף לביתה אינה טהורה. רב נחמן מבאר שמה שלרב לבעלה זה מועיל, אע"פ שהאיסור חמור יותר שהוא בכרת, דטמא שאכל תרומה במיתה בידי שמים, וכרת חמור ממיתה שימיו נכרתים וזרעו נכרת, הטעם הוא משום שלחולין (בעלה) א"צ כוונה. והגמרא (ל"א:;) מבארת שנדה שנאנסה וטבלה היינו בנפלה מן הגשר לרבי נתן, או לרבנן וירדה להקר ולא לטבול ונפלה כולה לאמת המים, אבל אם אנסה אותה חברתה מהני כוונת חברתה ואוכלת אפי' בתרומה, וכדמצינו שחרשת שוטת וסומא מועילה להם כוונת חברתן ואוכלות בתרומה.

הגמ' רוצה להוכיח שלחולין א"צ כוונה ממה שגל **שנתלש** מן היים **ויש בו מ' סאה ונפל על האדם** והכלים הרי הם טהורים, ומשמע שכמו שכלים אין להם כוונה שהרי אין להם דעת, ה"ה אדם מהני בלי כוונה. והגמ' דוחה ש"יל שאיירי ביושב ומצפה אימתי יתלש הגל ויפול, ובעינן כוונה בכלים שיכוין להם אדם דומיא דאדם, והחיידוש הוא שלא גוזרים אטו חרדלית של מי גשמים (-זרם גשמים המקלח מן החר בכח שאין טובלים בו כיון שאין כאן מ' סאה במקום אחד, דניצוק וקטפרס (-מדרון) אינם חיבור. רש"י. והתוס' ד"ה גזירה) כתבו שאפילו אם יש כמה סאים באותו מדרון אסור לטבול בו, דמקוה אינו מטהר בווחים אלא באשבון) או אטו **כיפין**, דתנן **מטבילים בראשין** (-בראש הגל שנתלש מן היים והלך למרחוק ונפל לארץ, דהוי טבילה במחובר לקרקע), ואין מטבילים **ככיפין** (באמצע הגל כשהוא עשוי ככיפה) מפני שאין מטבילים באויר.

ל"א: **פירות שנפלו לתוך אמת המים** והכניס ידיו הטמאות להוציאם, נטהרו הידים, והפירות לֹא הוכשרו לקבלת טומאה דלא אחשבה להך נפילה. ואם התכוון שידוחו ידיו אף הפירות הוכשרו לקבל טומאה מפני שהחשיב את נפילת הפירות לצורך הדחת הידים בהגבתם, ומשקה שסופו לרצון מכשירי אע"פ שאין תחילתו לרצון, (וכתבו התוס' ד"ה פירות) שהכשר הפירות לקבלת טומאה הוא רק אחרי שהוצאון מן המים), ומבואר שלחולין א"צ כוונה.

ולפי זה הטובל לחולין מותר לחולין אע"פ שלא הוחזק – שלא נתכוין לכך בשעת טבילה, ומ"מ אף שהוחזק לחולין אסור למעשר. וכן איתא להדיא בברייתא. **ורבי יוחנן** הסובר שגדה גם לבעלה צריכה כוונה, סובר כרבי יונתן בר יוסף שסובר שלומדים מ"וכובס שנית וטהר" שגם הטבילה השניה (הראשונה היא לפני ההסגר של נגעי בגדים, והשניה לאחר ההסגר) צריכה דעת ולא שיפול במים מאיליו, כמו הראשונה דכתיב 'וצוה הכהן וכבסו', אבל א"צ דעת כהן, דכתיב "וטהר" מכל מקום.

ומ"מ בשחיטה אפי' רבי יונתן בר יוסף מודה שא"צ כוונה בחולין, דמדגלי רחמנא שמתעסק בקדשים ששחט קדשים שלא בכונה פסול דכתיב "לרצונכם תזבחו" – לדעתכם זבוחו, מבואר שבחולין א"צ כוונה, ולכן רבי יוחנן דס"ל הלכה כסתם משנה סובר שאם הפיל סכין ושחטה כשרה כסתם מתני' שהיא כרבי נתן, (ולרבנן פסולה אע"פ שא"צ כוונה לזביחה, דבעינן כוונה לחתיכה, (והיינו שא"צ כוונה להתירה בזביחה זו, אלא לחתיכת סימנים. תוד"ה נהי), ורבי נתן ניצח את רבנן במה שטען שלא כתוב וחתכת אלא וזבחת, ואי נימא דבעינן כוונה לחתיכה, ניבעי נמי כוונה לזביחה).

ל"ב, **פרה אדומה ששחט יחד איתה בהמה אחרת** -חולין שנתכוין לשוחטה, פסולה הפרה מחמת המלאכה האחרת, ובהמת החולין כשרה, אבל אם נשחטה בהמה אחרת עימה בלי כוונה, לרבי נתן שמכשיר שחיטת חולין בלי כוונה הבהמה כשרה אבל הפרה פסולה (דאף בהמת חולין בכלל הדרשה "ושחט אותה" ולא אותה ואת חברתה, ואע"פ שהבהמה נשחטה שלא בכונה ולא הסיח דעתו להתעסק במלאכה אחרת, כיון ששחיטתה כשרה נפסלה שחיטת הפרה), ולרבנן הבהמה פסולה וממילא הפרה כשרה, וא"א לפוסלה משום מלאכה כיון שזה שלא בכונה ולא הסיח דעתו משחיטת הפרה, ואם חתך דלעת עימה פסולה לכו"ע, ואם נחתכה דלעת עימה כשרה לכו"ע דמלאכה הפוסלת היינו בכונה, דשלא בכונה לא מיקרי עוסק במלאכה.

פסול שהיה

השוחט ושהה באמצע שחיטתו, הלכה למשה מסיני ששחיטתו פסולה, ולהלן יבואר מהו שיעור שהיה הפוסל, ועוד מדיני שהיה.

אם שהה באמצע השחיטה מחמת נפילת הסכין או הבגדים, או שהתעייף מחמת השחזת סכין קודם השחיטה ושהה באמצע השחיטה ובא חבירו וגמרו את השחיטה, השחיטה פסולה.

שיעור שהיה-

לת"ק שיעור השהיה הפוסל הוא כזי שחיטת בהמה אחרת והיינו שחיטה שלימה ולא רק גמר שחיטה.

לרב חנינא השיעור הוא בכדי הטלת בהמה שעומדת כאן ומחוסרת הטלה לארץ ושחיטתה (ולא דנים בכדי שיביא בהמה, דא"כ נתת דברין לשיעורין). ולרבי יוסי בר חנינא השיעור הוא בכדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט, דקה לדקה וגסה לגסה.

לר"ש אף בשהה כזי בדיקת שוחט זה אם הוא חכם (בסכין הראויה לאותה בהמה, והיינו חוץ לצואר כמלוא צואר. תוד"ה כזי) פסולה.

שהה בשחיטת עוף כזי שחיטת בהמה פסולה, ואם שהה בעוף כזי שחיטת עוף אחר, לרב פסולה, ולשמואל ורבי יוחנן כשרה. לרש"י הלכה כרב, ולר"ח (תודה ושמואל) הלכה כשמואל ורבי יוחנן, ובה"ג סובר כרש"י.

השוחט בסכין רעה שאיו חידודה חותך יפה, אפי' מולין ומביא כל היום כולו השחיטה כשרה כיון שחותך כל הזמן בלא שהיה.

ספיקות בדין שהיה - א' האם שהיות מצטרפות לשיעור שהיה. ב' האם שהיה במיעוט סימנים אחרי ששחט את הרוב פוסלת כיון שהכל נחשב שחיטה, או שכיון שכבר שחט רוב היא כבר הוכשרה. ת"קו. ואולינן לחומרא, ושהיה במיעוט קמא, בקנה אינו כלום ואין זה שהיה, ובושט שנקב משהו פוסל מיטרפא ממנו נפשך, דכיון דשהה אזיל ליה מעשה קמא והוה ליה נקב בעלמא, ונראה שהשוחט רוב סימנין והשליך מיזו והעוף שוהה למות, אסור לחזור ולחתוך המיעוט בתורת שחיטה, דמוטב שיכה על הצואר בסכין או ימתין עד שימות.

טומאת נבילה כשיש פסול בשחיטה או בדבר אחר

נבילה, והיינו בהמה שמתה מאליה, מלבד איסורה באכילה הרי היא מטמאה במגע ובמשא, אבל טריפה (פרק שלישי מבואר מה מטרףי את הבהמה) אם נשחטה, אף שהיא אסורה באכילה אינה מטמאה במגע ובמשא. ולהלן יבואר איזה פסול בשחיטה נותן לבהמה דין נבילה, ומתי היא טריפה.

דין שחיטה שהיא פסולה בסימן אחד - שחט את הוושט ופסק את הקנה (והיינו עיקרו, ומיירי בבהמה), או שפסק את הקנה ואח"כ שחט את הוושט, או ששחט סימן אחד והמתין עד שהבהמה מתה, או ששחט את הסימן השני בחלדה, בכל אלו לרבי ישבב הרי היא נבילה, כיון שהפסול הוא בשחיטה ולא בדבר אחר, ור"ע סבר שהיא טריפה, וחזר ר"ע והודה לרבי ישבב. וכתבו התוס' ד"ה ורמיניה) שאף שהיא נבילה לא פקע ממנה איסור טריפות ולוקה אף משום טריפה.

ל"ב: **עשאה גיסטרא** או בהמה שניטל הירך שלה ונעשה שם חלל, הרי היא נבילה, ובמקרים אלו אף מחיים –מפרכסת הרי היא נבילה.

פסוקת הגרגרת אף אם שחטה אח"כ שלא במקום החתך הרי היא נבילה, דפסוקת הגרגרת כמונחת בסל.

שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה אמר ריש לקיש שהבהמה כשרה.

רבא אמר שזה דווקא בנקב בריאה, ומשום שחיי הריאה תלויים בקנה, אבל אם נעשה נקב בבני מעיים שאין חיותם תלויה בקנה אלא בושט, נעשית טריפה.

רבי זירא טען שמאחר שנולדו בה סימני טריפה, אין חילוק בין הריאה לבני מעיים.

הגמ' רוצה להוכיח שרבי זירא חזר בו (והודה שהטעם בריאה הוא משום דכמנח בדיקולא דמי, אבל בבני מעיים שהושט קיים נעשית טריפה. רש"י. ולתוס' ד"ה והדר) כוננת הגמרא שרבי זירא חזר בו מהספק דלהלן, ולדבריהם הספק דלהלן הוא בין בשחט הקנה תחילה ובין בשחט הושט תחילה, ומכך שהסתפק לענין נבילה מבואר שפשוט שהיא טריפה, דיט טריפות לחצי חיות, ומטענתו לרבא מבואר שחזר בו והוא סובר שאין טריפות לחצי חיות), דבעי רבי זירא היכא שניקבו בני מעיים בין סימן ראשון (ה-קנה. ולתוס' ה"ה ביוושט וכו') לשני, אם מועילה השחיטה לטהרו מידי נבילה שכיון שהסימן הראשון נשחט גם כדי לטהרה מידי נבילה הוא מצטרף לסימן השני, או לא כיון שהסימן הראשון בא גם להתירה באכילה והסימן השני לא בא להתירה באכילה שהרי נטרפה, וכיון שאינם שוים אינם מצטרפים. והגמ' מדמה ספק זה למה שאילפא הסתפק היכא שהוציא עובר ידו בין סימן ראשון לשני אם מועילה השחיטה של אמו לטהרו מידי נבילה ואינו אלא טריפה שאינה מטמאה, מפני שהסימן השני מצטרף לסימן הראשון, ומבואר שלענין אכילת הבהמה פשיטא שאסורה.

ל"ג.

רבא, וליה לא סבירא ליה. לרש"י הכונה שהספק הוא לפי רבא, ולתוס' הכונה שלא חזר בו מהספק וקושיותו על רבא היתה שלרובא שמתיר בריאה א"כ אין טריפות לחצי חיות, וא"כ שיתיר גם בבני מעיים, אבל רבי זירא עצמו סובר שיש טריפות לחצי חיות.

האם ישראל ונכרי מותרים באכילת ריאה - רב אחא בר יעקב אמר שמבואר מדברי ר"ל שלישראל מותר לאכול את הריאה, כיון שהשחיטה מתירה, אבל לנכרי אסור, דהריאה מתחילת השחיטה היא כמונחת בסל, והרי זה כאבר מן החי, דבעכו"ם ההיתר אכילה אינו תלוי בשחיטה, ואינה יוצאה מידי אבר מן החי עד שתמות, אבל לישראל יצאה מידי אבר מן החי ע"י שחיטתה. ואין להקשות איך יתכן שיהיה מותר לישראל ואסור לעכו"ם, כיון שיש טעם לחילוק זה.

אמנם בברייתא מבואר שגם עכו"ם מותר בריאה, (משמע שהטעם משום דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור, והקשו התוס' ד"ה אחד) שבסנהדרין (ג"ט). איתא שיפת תואר אסורה לעכו"ם ומותרת לישראל, דמשני שאני עכו"ם דלאו בני כיבוש נינהו, וה"נ שאני עכו"ם דלאו בני שחיטה נינהו. ואין להקשות מהדין של עכו"ם ששבת או שעסק בתורה חייב מיתה, דבישראל שרי, דשאני התם שלישראל זה מצוה (ולכן אפילו בשבת בשני עכו"ם חייב וישראל פטור). והא דבן נח נהרג על העוברים וישראל לא, מ"מ אין זה מותר לישראל. ולר"מ (ק"ב). דס"ל שאבר תן החי נוהג בישראל רק בבהמה טהורה, ובנכרי זה נוהג גם בטמאה ובחיות ועופות טהורים, מ"מ גם ישראל אסור כמד שזה לא שוחט. וריש לקיש דאמר הצי שיעור מותר מן התורה, דלמא ליה ליה ההוא כללא), דאיתא בברייתא שמותר לחתוך אחרי השחיטה לפני שמתה הבהמה כזית בשר מבית השחיטה שאינו מחוסר הפשט ויכול לחתוכו לפני יציאת הנפש ולמולחו ולהדичו ה**יטב** מפני שעדיין הדם נבהל לצאת ולא יצא, (וצריך להדחיו גם לפני המליחה, או דמיירי בבא לצלותו, ואף שבבא לצלותו א"צ גם מליחה, בנחתך קודם שתצא נפשה צריך מליחה גם לצלי. תוד"ה מולחו), ולאוכלו אחרי שתמות, אבל קודם שתמות אסור לאכול דכתיב "לא תאכלו על הדם", וגם עכו"ם מותרים בזה.

טומאת שלישי ורביעי בחולין שנעשו על טהרת קודש או תרומה

מאכל אינו מקבל טומאה אא"כ הוכשר לקבלת טומאה ע"י שבא עליו משקה, דכתיב "וכן יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע וּנְפֵל וּנְפַל מִנְבֵּלָתָם עָלָיו טִמְאָה הוּא לָכֶם". ולהלן יבואר האם בהמה שנשחטה מוכשרת לקבלת טומאה.

חכמים גזרו טמאה על 'סתם ידים' ואמרו שדינם כשני לטומאה, אם נגע בהם בידים מטואבות, והיינו ללא נטילת ידים. שני לטומאה מטמאו רק תרומה וקדשים ולא חולין.

משנתינו דנה האם מותר לאכול בהמה חיה ועוף שנשחטה ולא יצא ממנה דם בידים מטואבות, וכיון שלא מדובר בקדשים (שהרי אין חיה בקדשים), ולא בתרומה (שאינה נוהגת אלא בגידולי קרקע), הגמרא מבארת באיזה אופן ידים שהם שניות אוסרות או לא אוסרות את הבשר באכילה.

מבואר במתני' שבעלי חיים שנשחטו ולא יצא מהם דם כשרים. לת"ק נאכלים בידים מטואבות והיינו שאף שגזרו חכמים שסתם ידים יהיו שניות הם נאכלים בלא נטילת ידים, (ואף שהבשר צריך הדחה בגלל הדם, מיירי בבא לצלותו שא"צ הדחה, אי נמי בבא לבשלו ומיירי שהודח במי פירות. תוד"ה ונאלקין), משום שלא הוכשרו בדם, ולר"ש השחיטה עצמה מכשירה, דמיגו שהשחיטה מתירה את הבשר מאיסור אבר מן החי, היא נותנת לו שם אוכל לגבי טומאה.

כתבו התוס' ד"ה השוחט) שמבואר מהסוגיא שדם חיה ועוף מכשירים לקבלת טומאה. והקשו התוס' דבגמרא דריש דדם קדשים אינו מכשיר מדכתיב "על הארץ תשפכנו כמים" שרק דם הנשפך כמים מכשיר, ולקמן פ"ד.) אמרינן דלא אמרינן שדם בהמה טעון כיסוי, דכתיב "על הארץ תשפכנו כמים" מה מים לא בעי כסוי אף האי נמי לא בעי כסוי, ומבואר שדם חיה ועוף שחייבים בכיסוי אינו בכלל "תשפכנו כמים", וא"כ אמאי הוא מכשיר. ותירצו התוס' שכל דם הנשפך על הארץ, והיינו שאין מקבלים אותו בכלי, כגון דם חיה ועוף, הוקש למים בין לענין הכשר בין לענין פטור כיסוי, אלא דלענין כיסוי גלי רחמנא דדם חיה ועוף בעי כיסוי, אבל מכל מקום הוקש למים לענין הכשר כיון שהוא נשפך על הארץ.

עוד כתבו התוס' ד"ה דם) דאיתא בפסחים (כ"ב), ששיירי דם קדשים מתערב באמה ויוצא לנחל קדרון ונמכר לגננים לזבל ומותר בהנאה, דאמר קרא "על הארץ תשפכנו כמים" מה מים מותרין בהנאה אף דם מותר בהנאה, וקשה דהכא מבואר שדם קדשים לא הוקש למים. ותירצו התוס' דמ"מ כיון שדם חולין שרי בהנאה, אם כן איסור אכילה דכתיב גבי דם הכונה יוצא לאכילה ממש.

הגמ' שואלת שהרי אין שני עושה שלישי בחולין, ואמאי אם יצא מהם דם אין נאכלים בידים מטואבות. ומתני' הא מיירי בחולין, דהא תנא במתני' חיה, ואין חיה שהיא קדשים, ועוד דבקדשים אם לא יצא דם לא הוכשר הקרבן שהרי הזריקה מתירה את הבשר לאכילה, דכתיב "ודם זבחיך ישפך" ואח"כ "והבשר תאכל". ועוד שהרי גם אם יצא דם מ"מ דם קדשים אינו מכשיר, דכתיב "על הארץ תשפכנו כמים" לומר שדם שאינו נשפך כמים אינו מכשיר אם נפל על הזרעים. ועוד דקדשים אף בלא הכשר דם ליתכשרי בחיבת הקודש, דכתיב "והבשר" לרבות עצים ולבונה שאע"פ שאינם אוכל חיבת הקודש מחשיבה אותן אוכל.

ל"ג: **רב נחמן מבאר דמיירי בחולין שנלקחו מכסף מעשר**, ואטמועינן ששני עושה בהם שלישי דלא כר"מ אלא כרבנן דס"ל שכל דבר הטעון ביאת מים מזדרבנן שמדאורייתא הוא טהור ורבנן גזרו עליו טומאה כגון הידים והכלים שנטמאו במשקין והבא ראשו ורובו במים שאובין וכל הגזירות בסוגיית י"ח דבר בתחילת מסכת שבת, כולם גזרו עליהם טומאת שני לטומאה, וממילא אסור באכילת מעשר (ומטמא את הקודש שנעשה שלישי ועושה רביעי, ופוסל את התרומה דשליש בתרומה אינו עושה רביעי, אבל בחולין מותר. ולר"מ אף במעשר מותר).

רב שימי בר אשי דוחה שגם רבנן לא אסרו מעשר אלא באכילה ולא בנגיעה, (וחולין מותרים אפי' בנגיעה), והמשנה אוסרת בסתמא אף היכא שהטמא מאכיל אדם אחר.

רב פפא מבאר דמיירי בידים שהם ראשון לטומאה וכרשב"א דס"ל שהיידים נעשות תחילות לתרומה או לחולין במקום שדינם להיות ראשון לטומאה כגון שהונסכו לבית המנוגע, ושניות לתרומה לעשותה שלישי ולפוסלה אבל לא לחולין, (ולת"ק אין ידים תחילות לחולין ואינם אלא שניות, ורק לענין תרומה וקדשים הם ראשון, ושאר ידים אפילו לתרומה הם שני), ומיירי בהכניסי ידיו כשנטלם וטיהרם מטומאת סתם ידים לבית המנוגע, שלר"ע ידיו תחילות (דביאה במקצת לא שמה ביאה, דאי שמה ביאה כל גופו טמא ובעי טבילה, ואפילו לריש לקיש דס"ל שטמא שהכניס ידו לפניו לוקה משום דביאה במקצת שמה ביאה, היינו דווקא במקדש שהוקשה ביאה לנגיעה. תוד"ה דכולי), וגזרו שידייו יהיו כגופו אטו ביאת כל גופו דאם נכנס כל גופו הוי ראשון מדאורייתא, ולרבנן ידיו שניות, דגזרו שידייו יהיו שניות כידים דעלמא ונ"מ שאפילו אם נטלם והכניסם מיד ולא נגעו בשום דבר הוו שניות מחמת ביאה).

ואין להעמיד מתני' כר"ע (דרוב סתם מתני' זה אליבא דר"ע, דסתם משנה ר"מ וסתם ספרא רבי יהודה וכולוהו אליבא דר"ע) דס"ל שהיידים הם תחילות, די"ל שרק לתרומה וקדשים הם תחילות אבל

לחולין הם שניות, ולכן מעמידים כרבי שמעון בן אלעזר שאמר להדיא שגם לחולין הם תחילות, ואף שר"ע סובר ששני עושה שלישי בחולין, דכתיב לגבי שרץ שנפל לאויר תנור שהוא ראשון והתנור מטמא מה שבתוכו שיהיה שני, "כל אשר בתוכו יטמא" – לטמא אחרים, שככר שני (דסתם תנור יש בתוכו ככרות) עושה שלישי בחולין דקרא משמע בין בחולין בין בתרומה, וממילא כשיצא דם והוכשר הבשר הידים שהם שניות פוסלות אותו, "ל שרק בטומאה דאורייתא כגון שרץ יש שלישי ולא בטומאה דרבנן כגון טומאת ידים. וכתבו התוס' (ד"ה הני) שרב אסי (סוטה ל.) חולק וסובר שאין חילוק בין טומאה דאורייתא לטומאה דרבנן.

רב אלעזר מבאר דמתני' מיירי בחולין שנעשו על טהרת הקודש, כגון אדם הרגיל לאכול קדשים ורוצה להיות רגיל במשמירת הטהרת ושומר אף חולין מכל הטומאות הפוסלות בקודש, ואשמעינן דשני עביד בהו שלישי, ודלא כרבי יהושע דס"ל שחולין שנעשו על טהרת הקודש אין בהם שלישי דבטלה דעתו ואינו יכול להתפס על חולין טהרת הקודש. דהנה שיטת רבי אליעזר שהאוכל שיעור חצי פרס (והיינו שתי ביצים שזהו שיעור אוכלין טמאים לפסול את הגויה) של אוכל ראשון או שני או שלישי לטומאה, הרי הוא טמא באותה רמת טומאה שאכל, אבל אדם שנגע באוכל טמא אינו נטמא, דאין אדם וכלים נטמאים אלא מאב הטומאה, אבל שיטת רבי יהושע שהאוכל ראשון או שני לטומאה נעשה שני, והאוכל שלישי נעשה שני לקודש ואין שני לתרומה והיינו שאינו פוסל תרומה בנגיעתו, אבל אסור לו לאכול תרומה כיון שהוא שלישי, דמודה רבי יהושע שלענין איסור אכילה האוכל אוכל שלישי נעשה שלישי, ולהלן תבאר מחלוקתם.

ל"ד. ואף שלרבי יהושע חולין שנעשו על טהרת תרומה דינם כתרומה ויש בהם שלישי, אבל בעל טהרת הקודש לא דבטלה דעתו, (ודלא כרבי אליעזר דס"ל שגם בעל טהרת הקודש יש שלישי), מתני' לא איירי בנעשו על טהרת תרומה, דקתני בשר חולין ואין בשר בתרומה, דבפירות כיון שיש פירות תרומה אדם מתפס פירות חולין בטהרת תרומה כדי שלא יטמא בטעות תרומה, אבל בבשר אין חשש זה, ואף שגם בקדשים אין חויה, מ"מ בשר בבשר מיחלף ולכן גם בבשר חיה הוא אוכל בטהרת הקודש, אבל בשר בפירי לא מיחלף.

אמנם שיטת עולא שלרבי יהושע גם חולין שנעשו על טהרת הקודש יש בהם שלישי, (וכונתו ש**אפילו** חולין שנעשו על טהרת תרומה יש בהם שלישי, וכ"ש בטהרת הקודש), וא"כ י"ל דמתני' איירי בחולין שנעשו על טהרת הקודש.

וכדמצינו שטען רבי אליעזר שמכך שבנבלת עוף טהור האוכל אותה מטמא בגדים אף שהיא עצמה לא מטמאה, רואים שטומאת האדם האוכל חמורה מטומאת הדבר הנאכל עצמו, וא"כ אין נאמר שדרגת טומאת האדם האוכל חמורה פחות מדרגת טומאת הדבר הנאכל. וענה לו רבי יהושע שאין ללמוד מנבלת עוף טהור מפני שהיא חידוש שאינה מטמאה בגלוי אלא כשהיא בבית הסתרים מטמאה אפילו את בגדיו, ואילו שאר הטומאות מטמאות רק בגלוי ולא בבית הסתרים, ואדרבה יש ללמוד שהמאכל חמור ממי שאכלו, ממה שמאכל נטמא מכביצה והאוכלו אינו נטמא אא"כ אכל חצי פרס שזה שתי ביצים. (והיינו בגזירת פסול גויה, אמנם ב"ח דבר גזרו שאדם האוכל כביצה יטמא. תוד"ה ואוכל). וענה רבי אליעזר שאין ללמוד חומרת טומאה משיעורי הטומאה, דשיעורי טומאה אינם תלים בחומרא וקולא, ועוד טען רבי אליעזר לדברין שאתה לומד טומאה משיעורים לעשות מאכל חמור מן האוכל, הניחא אוכל ראשון נעשה שני, אבל למה האוכל שני נעשה שני. וענה רבי יהושע שמצמינו ששני עושה שני ע"י משקין דכל הפוסל את התרומה והיינו שני, מטמא משקים להיות תחילה, ונמצא ששני שנגע באוכל שיש עליו

משקין נעשו המשקין תחילה והאוכל נהיה שני, וא"כ כ"ש שהאוכל שני יהיה שני. וענה לו רבי אליעזר דא"כ שהשני יעשה ראשון, דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה (חוץ מטבול יום שנקלשה טומאתו ואף שהוא פוסל תרומה אינו עושה משקה ראשון), ורבי יהושע לא לומד ממשקה, דחומרתו היא מפני שהוא עלול לקבל טומאה, והוא לומד רק מהאוכל, ועוד טען רבי אליעזר למה האוכל שלישי נעשה שני. וענה לו רבי יהושע שבאמת רק בחולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שני, כיון שהיא טומאה אצל הקודש, דבגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש, ומבואר ששמירת תרומה לא נחשבת שמירה לקודש.

ל"ד: שיטת רבי ינאי שהאוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקודש נעשה גופו שני לקודש. ונמצא שיש מחלוקת אם גם בחולין שנעשו על טהרת הקודש נעשה שני או לא.

שיטת עולא שהאוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שלישי ונפסל גופו מלאכול תרומה, ומה שאמר רבי יהושע שהאוכל לא נעשה כנאכל היינו שמותר לו לגעת בתרומה, אבל לאוכלה אסור.

רב המנונא הקשה מהא דאיתא במתני' שראשון לחולין טמא ומטמא, והשני פוסל תרומה, ואינו מטמא דשלישי בתרומה אינו עושה רביעי, והשלישי של חולין נאכל בניזד הדמיע והיינו תבשיל שמעורב בו תרומה, ואי נימא שהוא אסור בתרומה איך מותר לאכול דבר שפוסלו מאכילת תרומה ולאכול עמו תרומה.

ל"ה. עולא תירץ דשאני נזיד הדמיע שלא אכפת לנו שיאכל תבלין תרומה בפסול הגוף, כיון שאין בו כזית תרומה בכדי אכילת פרס, דחיוב אוכל תרומה בטומאת הגוף אינה אלא בכזית, ואין שום אכילה מצטרפת לשיעור איסורה אם שהה מתחלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכזי אכילת פרס, כפי שלומדים משיעור טומאה בנכנס לבית המנוגע. וכתבו התוס' (ד"ה הנח) שאין כונת הגמרא שבסתם נזיד אין כזית בכדי אכלת פרס, אלא שכאן מדובר שאין כזית בכדי אכילת פרס.

והקשה רש"י איך נותנים לו לאכול דבר שפוסל את גופו מלאכול בתרומה, והרי הוא מזהר מלפסול את גופו, וכדאיתא ביומא (פ), דכתיב "אל תטמאו בהם ונטמתם בהם", ואפילו למ"ד דרבנן איסורא מיהא איכא. ולכן פירש רש"י שהמשנה מדברת בסתם חולין, אלא שכיון שניזד הדמיע זה חולין שהתערב בו תרומה, יש לעשותו על טהרת תרומה כדי שלא לטמא את התרומה שבתוכו, ורב המנונא שואל איך מותר לו לאכול והרי שלישי זה פוסל אותו לתרומה. ותירץ עולא שכיון שאין בו כזית בכדי אכילת פרס אין מקפידים לעשותו על טהרת תרומה, וממילא זה חולין רגילים שאין בהם שלישי.

ור"ה (תוד"ה והשלישי) מפרש כפירושו השני של רש"י דמיירי בחולין, אך כתב שכשנטמא הנוזד עדיין לא היה התבלין תרומה מעורב בו, אך הוא נעשה על טהרת תרומה כיון שבדעתו לערב בו תרומה.

והתוס' (שם) מבארים כפירושו הראשון של רש"י דמיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה. וכתבו התוס' שאף שחצי שיעור אסור מן התורה מותר לאכול כשאין כזית בכדי אכילת פרס, דכיון דפסול הגוף דרבנן לא החמירו. ומה שכתב רש"י שאסור לאדם לטמא את גופו, דעת התוס' שאין בזה איסור, וכדאיתא ברי"ה (ט"ז): שמוותר לכהנים לגעת בשרץ ונבילה.

שיטת רבי יונתן שהאוכל שלישי של תרומה אסור באכילת תרומה אך מותר בנגיעה, והיינו כדעולא, אלא שעולא מדבר בשלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה, ורבי יונתן מדבר בתרומה עצמה. וקמ"ל שאפילו בתרומה עצמה מותר בנגיעה, ועולא קמ"ל שאפילו בחולין אסור באכילה.

שיטת רב יצחק בר שמואל בר מרתא שהאוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקודש, מותר לאכול קודש (כמו שאינו עושה רביעי, וה"ה שאינו עושה רביעי אם נגע בקודש. והנ"מ בזה שהוא שלישי הוא לענין שבחלות תודה ורקיקי נזיר אין שוחטים עליהם את הזבח, ואין מקדשים את המנחות בכלי, כיון שאינם ראוים לקדושת הגוף. תוד"ה

האוכל), מפני שרק קודש עצמו המקודש -שגופו קדוש כגון בשר קרבן וחלות תודה ומנחות שקידשו בכלי, עושה רביעי בקודש, דרק בזה החמירו חכמים, (ומה שלומדים זאת מק"ו זה אסמכתא בעלמא. רש"י. והתוס' ד"ה אין) כתבו שזה מדאורייתא), אבל שלישי של קודש המקודש בקדושת פה, וכ"ש שלישי של חולין, לא. ואף שלרבי יהושע האוכל שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שני לקודש, שאני תרומה שמה שנעשה על טהרת תרומה הוא כטומאה לגבי קודש ולכן האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נעשה שני לקודש, וכדמצינו שבגדי עם הארץ הרי הם כמדרס הזב שמתמא אדם

לפרושין -אוכלי חולין בטהרה, (והיינו שמא תשב עליהם אשתו נדה, דעם הארץ אינו עושה מדרס ולא מטמא בהיסט. ואף שלענין צינורא שלו עשאוהו כזב שמעיינותיו טמאים, לענין מדרס והיסט לא עשאוהו כזב, דאין גזרין גזירות על הציבור אלא אי"כ רוב הציבור יכולים לעמוד בהם, ובצינורא שלו אפשר להזהר, אבל חומרא יתירה כגון משכב ומושב בהיסט לא רצו חכמים להחמיר. תוד"ה שמא), ובגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה, ובגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש. ורבא סובר שבמדרסות יש לחוש שתשב (ש-ישבה) עליהם אשתו נדה, ואע"פ שאוכלי תרומה נזהרים בזה, לגבי קודש לא היא שמירה כיון שזה טומאה מצויה, משא"כ בפירות שאין טומאתם מצויה אין לחוש ושמירתם נחשבת שמירה גם לקודש לגבי מה שהוא שמר, דאל"כ תרומה טהורה ג"כ תטמא קודש. אבל לרבי יצחק אף פירות שנעשו על טהרת תרומה הם טמאים לגבי קודש.

ל"ה: ואף שעם הארץ נאמן לומר על חבית של תרומה ששמר אותה בטהרה מפני שהפריש לתוכה רביעית קודש, (והכחו יאכלנה ע"י בירה, שיאמר רביעית שאני עתיד להפריש יאה קודש. תוד"ה ואם). ולא אומרים שהתרומה מטמאה את הקודש, היינו מפני שכשהתרומה והקודש בחיבורים -ששניהם תמיד בכלי אחד, מתוך שנאמן על הקודש נאמן גם על התרומה.

אמנם מצינו מחלוקת תנאים בחולין שנעשו על טהרת הקודש, שיש תנא שסובר ששלישי של חולין שנעשו על טהרת הקודש דינם כקודש, ומטמאים משקה קודש ופוסלים אוכלי קודש. ולר"א בר צדוק דינם כתרומה ואין בהם רביעי, ולת"ק דר"א בר צדוק דינם כחולין, ואין להם אפי' שלישי.

הכשר לקבלת טומאה

מתי דם מכשיר לקבלת טומאה-

רבי שמעון במתני' סובר שבעלי חיים שנשחטו, השחיטה מכשירה אותם לקבל טומאה דהשחיטה משויא ליה אוכלא. רב אסי סובר שכוונת ר"ש שדווקא השחיטה מכשירה, אבל הדם אינו מכשיר מפני שדם שחיטה לא נחשב משקה, ונ"מ שאם הוא נפל על זרעים לא הוכשרו. עוד סובר ר"ש שדם המת של בהמה שמתה מאיליה, וכן דם מגפתו -דם מכת בהמה, אינו מכשיר, אמנם דם חללים של בהמה שנהרגה מכשיר, דכתיב "ודם חללים ישתה" (אמנם דם קילוח (שבתחילה הדם שותת טיפה אחת או שתיים, ואח"כ מקלה, ואח"כ משחיר, ורק משעה שמשחיר הוא דם הנפש והוא מכשיר, אבל קודם לכן אינו מכשיר), אבל דם שחיטה אף דכתיב ביה "על הארץ תשפכנו כמים", הפסוק בא להתיר דם פסולי המוקדשין לאחר שנפדו בהנאה כמים המתירים בהנאה, אף שפסולי המוקדשין אסורים בגיזה ובעבודה דכתיב "תובח" ולא גיזה, "בשר" ולא חלב.

דעת התוס' (ד"ה דם) שכוונת ר"ש לדם אדם שמת, אבל דם בהמה אף לחכמים אינו מכשיר, ו"דם חללים" שייך רק באדם ולא בבהמה, וכן דם מגפתו הכונה לדם מכת אדם.

מבצע סיכומי סוגיות

מערכת 'תמצית' יוצאת בתוכנית חדשה של כתיבת סיכומים ע"י כלל הלומדים ושליחתם למערכת.

מתווה סיכום מיוחד המועיל מאד לבהירות וזכרון. שיעורי הסברה ופרטים בטל: 02-3131-465 ש'לוחה 7.

הנרשמים (בנדרים פלוס קופת תמצית) לשליחת הסיכומים, זכאים לשמיעה טלפונית של קורס 'אומנות הסיכום' - כדרך להתענג בידיעת התורה, במחיר מוזל (80 ₪ במקום 500 ל'אברכים, 401 ₪ במקום 300 ל'בחרים).

הגרות מיוחדות לכותבי הסיכומים.

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי /

משנה ברורה / הפץ חיים / אהבת חסד

ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי

עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- **בטלפון 0737-289-669**

- **במייל 7692282@gmail.com**

- **בנדרים פלוס קופת לדעת.**

הגרות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, וזכויות נוספות.

קו עדכונים ושיעורים - 02-3131-465

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית

החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה

ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה) / ועמוד היומי

- **בנקודות ההפצה**

- **במייל 7692282@gmail.com**

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

פרטים כלליים על תוכנית הסיכומים

מערכת סיכומי 'תמצית' יוצאת בזה לתוכנית מיוחדת, בה כל אחד יכול לסכם את תלמודו בצורה קלה וברורה, ולהגיע לבהירות בסוגיות ולזכור סוגיות רבות בעל פה. ולהלן יובאו פרטי המבצע המיוחד, ונקודות חשובות המלמדות כיצד לסכם סוגיא בצורה טובה ותועלתית.

רעיון סיכום עשרה נקודות בכל סוגיא

מלבד צורת הסיכום הרגילה וכו"ל, ישנו רעיון בו ניתן להעצים בצורה משמעותית את איכות הסיכום והתועלת לזכרון והבנת הסוגיא, ע"י הפיכת הסוגיא לתמונה בה ניתן לקלוט בבת אחת כעשרה פרטים עיקריים מהסוגיא, כפי המתווה שנמצא בצד השני של הדף, וכדלהלן.

תפיסה צילומית - ישנם שתי צורות של תפיסה וזכרון, וההבדל ביניהם גדול מאד, הצורה הראשונה היא קליטת מספר נתונים בזה אחר זה, הצורה השנייה היא קליטת מספר נתונים בבת אחת! ניתן להמשיך זאת לקריאת רשימה בה אנו עוברים על הפרטים בזה אחר זה, לעומת מבט על תמונה שניתן במבט אחד לקלוט הרבה פרטים מהתמונה.

הנסיון מוכיח שניתן להגיע למצב בו הסוגיא נהפכת לתמונה בה אנו יכולים לראות בבת אחת את כל עיקרי הסוגיא. ע"י רמת תפיסה כזו המוגבלת בדרך כלל 3-4 דברים זוכרים את הסוגיא בצורה טובה הרבה יותר, להרבה יותר זמן, וניתן לחזור על עיקריה בצורה קלה ומהירה.

חלוקת הסוגיא לעשרה נקודות - הדרך המוצעת לסיכום כזה הוא, לחלק את עיקרי הסוגיא לשלש קטגוריות, כאשר כל אחת מהקטגוריות כוללת 2-4 פרטים עיקריים, וכן לתת הקדמה לסוגיא, וע"ז ניתן לקלוט בבת אחת 9 דברים המחולקים לשלש, בתוספת הקדמה.

תוספת של יותר מעשר נקודות, בדרך כלל אינה מועילה אלא להיפך. אם נשווה 2 לומדים אחד מנסה לזכור עשרות נקודות בסוגיא, והשני מתמקד בעשר נקודות מרכזיות בלבד, מסתבר שהסיכוי של הראשון לזכור אפילו 5 נקודות, קטן יותר מהסיכוי של השני לזכור אפילו עשרים נקודות, משני סיבות: א' תפשת מרובה לא תפשת. ב' כאשר הנקודות המרכזיות ברורות נזכרים דרכם בעוד פרטים רבים, הרבה יותר מאשר אם מלכתחילה ניסינו לזכור את כל אותם פרטים.

מתאים לכל אחד ולכל צורת לימוד - הקו הכללי של סיכום עשרת הנקודות שיהיו לכל נפש ולכל צורת לימוד, אולם תוכן עשרת הנקודות משתנה בין לימוד בעיון ללימוד בבקיאות, בין לימוד גמרא ללימוד הלכה, ובנוסף כל לומד עשוי להתמקד בנקודות אחרות ובסדר אחר ובכמות אחרת של חומר לימודי, וככל שהלומד מחליט בעצמו על הנקודות והסדר, תועלת הסיכום מרובה יותר. הלומד יכול לצייר את עצמו בעוד כמה שנים, כאשר לפי הנסיון שלו עד כה הוא לא יזכור את רוב הסוגיא, אלו 10 נקודות הוא כן היה רוצה לזכור מהסוגיא, ואתם לסכם.

ההקדמה לסוגיא - כל סוגיא בנויה על ידיעות מוקדמות אשר הסוגיא מרחיבה נקודה (או כמה נקודות) מתוך אותם ידיעות, כתיבת הקדמה זו מחברת את הלומד לסוגיא בצורה חזקה יותר, עושה סדר בראש לאיזה ענין כללי שייכת הסוגיא, ומהווה חזרה מחודשת גם על הידיעות המוקדמות. כמו כן ניתן לכתוב בהקדמה מהו הקו הכללי של הסוגיא, ואלו נקודות מבוארות בה.

מתי לסכם - מומלץ בסוף כל סדר לימוד לכתוב 2-3 נקודות עיקריות שיצאו מהסוגיא, ובסיום לימוד הסוגיא לעשות סדר בדברים, ולתפוס בעיקר את הכללים והנקודות העיקריות, ולחלקם ל3 קטגוריות שבכל אחת יש 2-4 נקודות. לאחר מכן חשוב לשנן היטב את עשרת הנקודות עד שמגיעים למצב שניתן לאומרם בעל פה בצורה מהירה וקלה.

הרווח בסיכום - מי שמסכם את תלמודו בצורה טובה, אינו צריך להשקיע הרבה זמן בחזרות ארוכות, הסוגיות נשארות רעננות וחיות לאורך זמן, ורק פעם בהרבה זמן צריך לחזור בפנים, וכיון שהכל ברור גם החזרה בפנים נעשית בצורה מהירה יותר וחוויתית יותר, וע"ז מגיעים בצורה מהירה וקלה יותר לידיעת התורה בסייעתא דשמיא.

דמיין לעצמך, היום - קיץ ה'תשפ"ו, בעוד חצי שנה, בזמן חורף ה'תשפ"ז, יהיו לך בראש כעשרים סוגיות, סוגיא לשבוע בסך הכל, ותוכל לחזור על כולם בדרך לבית המדרש וכדומה, עשר סוגיות בהלון ועשר בחזור. **לא שווה להשקיע?**

כללי התוכנית - א' התוכנית מיועדת לכלל הלומדים - אברכים ובחורים וקובעי עיתים לתורה, ולכל נושא תורני- עיון בקיאות הלכה וכו'. ב' בזמן כתיבת הסיכום אפשר לעיין בגמרא, אך אין להעזר בסיכומים שכתבו אחרים אלא כדי לקבל כיוון איך מסכמים, ולא במהלך הכתיבה. ג' דף סיכום זה הינו דף לדוגמה, ניתן לכתוב על דף רגיל, וכן לסכם בכל צורה שהיא. ד' מומלץ לצלם ולשמור את העותק המקורי לצורך חזרה וכדומה. ה' יש לכתוב את הסיכומים בכתב קריא וברור. ו' הסיכומים צריכים להיות על סוגיא שלימודה הסתיים, והסיכום צריך להיות חדש ולא ממה שנכתב בעבר.

שליחת הסיכומים - השולחים את הסיכומים למערכת תמצית (פרטים על נקודות המסירה בקו תמצית 02-3131-465 שלוחה 7, וכן למייל 7692282@gmail.com, או ל'תמצית' רחוב רבי עקיבא 30 דירה 6 מודיעין עילית) יכנסו להגרלה בה 3 מהמסכמים יזכו במלגה בסך 1000 ₪, כאשר זוכה אחד יוגרל מתוך כלל המסכמים הזוכה השני יוגרל מתוך הסיכומים האיכותיים ביותר, והזוכה השלישי יוגרל מתוך אלו שסיכמו הכי הרבה סוגיות (מוגבל ל2 סוגיות בשבוע). בנוסף מי שזוכה באחד המלגות יודע להגיד את הסיכום בעל פה, יזכה 500 ₪ נוספים. כל סיכום נוסף מכניס את הכותב פעם נוספת להגרלה.

שיעור הסברה מיוחד אודות כתיבת סיכומים - ניתן לשמוע בטלפון שיעור מיוחד עם מידע בסיסי חשוב ומעניין על חשיבות הסיכום, צורת הסיכום, והסבר מפורט על תוכנית הסיכום המיוחדת של 10 נקודות מרכזיות בכל סוגיא (כדלהלן). שמיעת השיעור בקו הנ"ל.

קורס אומנות הסיכום כדרך להתענג בדיעת התורה - מלבד עצם כתיבת הסיכומים והגשתם ניתן להרשם לשמיעת הקורס המלא 'אומנות הסיכום', סדרת שיעורים בהם נלמד כיצד להפוך את הסיכום לאומנות וחוויה, וע"ז לקבל ידיעה ברורה בתוך שנה בעשרות סוגיות! ובתוך 5 שנים במאות סוגיות!!! ההרשמה בנדרים פלוס קופת 'סיכומי תמצית'.

המחיר המלא של הקורס הוא 500 ₪, אולם לנרשמים עד מוצאי שבת קודש פרשת בהעלותך, שבוע אחרי 'קבלת התורה' בחג השבועות, ומתכננים לכתוב סיכומים עבור המבצע, המחיר הוא 80 ₪ בלבד לאברכים, 40 ₪ לבחורים. אח"כ המחיר יעלה.

תועלת הסיכומים - ידיעה ברורה בסוגיא נותנת סיפוק אדיר, מגבירה את המוטיבציה וההנאה מהלימוד, ומהווה מקפצה אדירה לכח החידוש וההעמקה, הדרך לחידושי תורה עוברת דרך הבהירות בסוגיא, וככל שהסוגיא ברורה יותר ניתן יותר להעמיק ולחדש בה. וככל שיש לנו ביד יותר סוגיות מסוכמות וברורות, הרווח הוא לא רק לזכרון הלימוד, אלא גם כח החידוש וההעמקה גדל.

2 סוגי סיכומים עיקריים - א' קיצור - הלומד מסכם את הסוגיא בשפה שלו, לפי סדר הסוגיא, בצורה קצרה וברורה, (ישנם כאלו שהסיכום יוצא להם אף יותר ארוך מהסוגיא עצמה). התועלת בסיכום זה הוא חזרה מהירה וברורה על הסוגיא, בלשון קצרה ובשפה ברורה. ב' סדר מחודש - הלומד, לאחר סיום הסוגיא והבנתה, מסדר את הסוגיא מחדש, לפי נושאים, ומסכם אותה לפי הסדר שיצא לו. הרווח בצורת סיכום זו הוא גדול, מפני שבאופן זה הלומד מחובר יותר בחיבור אישי לסוגיא.

קל לסכם! - יכולת הסיכום היא יכולת נרכשת, ועיקר הקושי הוא בסוגיות הראשונות, ואח"כ הסיכומים נעשים קלים מהירים איכותיים ותועלתיים הרבה יותר.

לדעת חכמה

פסקות המוגזגות ששחתה. מה הדיון?
א' כשרה.
ב' פסולה.
ג' אם שחט במקום החתן פסולה, ואם שחט במקום אחר כשרה.

מה מותר לעשות אחרי שחיתת הבהמה לפני שמתה?
א' לחתוך כזית בשר מהבהמה ולאכול אחר שתמות.
ב' לחתוך כזית בשר מביט השחיטה ולמולחו ולהדחיו ולאכול מיד.
ג' לחתוך כזית בשר מביט השחיטה ולמולחו ולהדחיו ולאכול אחרי שתמות.

מה הדיון דם פסולי המוקדשים (גמרא ורש"י)?
א' מותר אם נפדו.
ב' מותר אע"פ שלא נפדו.
ג' אסור אע"פ שנפדו.

מה הכונה שלא בא בפי בשר פגול?
א' שלא אכל מבימה שחורה בה תפס.
ב' שלא אכל מבימה שלא הורגו מתנותיה.
ג' ב' ביאורים בגמרא.

שאלה מדברי התוס'

בשר שנא לנשלו בקוריה. מה צריך לעשות בו בנשלו שיצא הדם?
א' רק מליחה.
ב' מליחה והדחה.
ג' הדחה מליחה והדחה.

לע"ב ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אי"ת א"ת ר"ל

ניתן לעשות את המבחנים:
בט"ו: 0737-289-669
בגמדות 'דרים פלוס' (לדעת)
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

מטרת המבחנים פתוחה מיום שיש בבוקר עד יום שני בלילה
הגרות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
ועוד 8 זוכים ביוכי 100 ש"ח ב"פר נוף"

מבחן שבועי בדף היומי

סכין שנפלה ושחתה, האם השחיטה כשרה?
א' כשרה.
ב' פסולה.
ג' מחלוקת.

פירות שנפלו לאמת המים והכניס דיו להוציאם, האם הפירות הוכשרו לקבלת טומאה?
א' כן.
ב' לא.

השחט בסכין רעה בלא שהיות, האם שחטו כשרה או פסולה?
א' כשרה.
ב' פסולה.
ג' ספק בגמרא.

המכניס דיו לבית המנוגע מהי הטומאה של דיו?
א' ראשון לטומאה.
ב' שני לטומאה.
ג' מחלוקת.

באיזה שיעור אוכל מנאכל אכל אחר?
א' חז"ב.
ב' כביצה.
ג' חצי פרס.

מה הדיו בשני של חולין שנגע בהרומה?
א' פוסל אותה והיא לא מטמאה.
ב' פוסל אותה והיא מטמאה.
ג' אינו פוסל אותה.

מה המנה 'קודש מקודש'?
א' רק בשר קדש ומנחת שקידשו בכלי.
ב' גם קדושת פה.
ג' גם קדושת בליק הבית.

מה מסתפק ריש לקיש בגרדי של מנחות?
א' אם הוא מוכשר לקבלת טומאה.
ב' אם מניח בו ראשון ושני.
ג' שתי התשובות נכונות.

מה הדיו ללילה לבני עמיב לנת?
א' לא הוכשרו לקבלת טומאה.
ב' הוכשרו לקבלת טומאה.
ג' לא נפסקו הלכה.

למה צריך מקור להטיר בהמה מטוננת ע"י שחיטה?
א' כדי שלא ילמד מלוחות הדיח אשר תאכלו 'לאסרה'.
ב' כדי שלא יאמר שדינה כשרה.
ג' כדי שלא יגזור לאסור אטו מותר לפני שנשחטה.

לע"ב ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אי"ת א"ת ר"ל

ניתן לעשות את המבחנים:
בט"ו: 0737-289-669
בגמדות 'דרים פלוס' (לדעת)
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

מטרת המבחנים פתוחה מיום שיש בבוקר עד יום שני בלילה
הגרות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
ועוד 8 זוכים ביוכי 100 ש"ח ב"פר נוף"

לדעת חכמה

עד מתי אדם יכול לומר את בתו?
א' עד שהביא ב' שערות.
ב' עד בגרות.
ג' מחלוקת.

מדוע לכתחילה לא מספיק לשחוט בעוף רק סימן אחד (רש"י)?
א' מפני שעיקר יציאת הנשמה היא בשני סימנים.
ב' שצא לא יצטוו רובו של אחד.
ג' שצא ידחוס.

מה הדיו בשוחט את הפסח מונע על החמין בטמא?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

מה הדיו בשוחט שני ראשים וחד?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

מה הדיו בשוחט את הפסח מונע על החמין בטמא?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

מה הדיו בשוחט שני ראשים וחד?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

מה הדיו בשוחט שני ראשים וחד?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

מה הדיו בשוחט שני ראשים וחד?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

מה הדיו בשוחט שני ראשים וחד?
א' חי"ב.
ב' פסור.
ג' מחלוקת.

שאלה מדברי התוס'

לע"ב ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אי"ת א"ת ר"ל

ניתן לעשות את המבחנים:
בט"ו: 0737-289-669
בגמדות 'דרים פלוס' (לדעת)
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

מטרת המבחנים פתוחה מיום שיש בבוקר עד יום שני בלילה
הגרות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
ועוד 8 זוכים ביוכי 100 ש"ח ב"פר נוף"

מבחן שבועי בדף היומי

מאיזה גיל לזנים נטרים לעבוד?
א' עשרים.
ב' עשרים וחמש.
ג' שלושים.

האם כלי חרס נטמא או מטמא מוחבו גלי נגע?
א' כן.
ב' נטמא בניגעה ונטמא בלי נגיעה.
ג' נטמא בלי נגיעה ונטמא בניגעה.

האם פשוטי כלי עץ או פשוטי כלי מותכות מקבלים טומאה?
א' כן.
ב' לא.
ג' במתכת כן ובעץ לא.

האם כלי עצם מקבלים טומאה?
א' לא.
ב' כן, ואפילו בעצם עץ.
ג' כן, ודוקא עצם של בהמה וזיה אבל של עופות לא.

מה הדיו לרב רחמן בתמוך שלקחו בכסף מעשר לפני או אחרי שהחמין?
א' קנה מעשר.
ב' לא קנה מעשר.
ג' לפני שהחמין לא קנה מעשר, ולאחר שהחמין קנה מעשר.

למי"ץ אין שחיטה לעוף מן התורה. מה הדיו בחיה?
א' גם לחיה אין שחיטה מן התורה.
ב' יש לה שחיטה מן התורה.
ג' ספק בגמרא.

עוף שנמלק בסכין, האם הוא מטמא בבית הבלועה נבולת עוף?
א' כן.
ב' לא.
ג' מחלוקת.

מה צריך לעשות בנרידי עוף לפני רבי יהודה?
א' דוקא לשוחט.
ב' אפילו לנמקם, ודוקא בשעת שחיטה.
ג' אפילו שלא בשעת שחיטה.

במה נחלקו למסקנה רב רוב כהנא אם מוחצה כרוב?
א' בשחיטת חצי סימן.
ב' בניתוח תנו.
ג' כשחצי ישראיל טמאים בפסח אם עשויים בטומאה או פסח שני.

באיזה אופן אלו שהתעסקו בפיה לפני שאיזה בה פסול מטמאים בגידים?
א' כשאיזה בה פסול בהזאה.
ב' גם כשאיזה בה פסול בשחיטה.
ג' בכל אופן אינם מטמאים בגידים.

לע"ב ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אי"ת א"ת ר"ל

ניתן לעשות את המבחנים:
בט"ו: 0737-289-669
בגמדות 'דרים פלוס' (לדעת)
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במח"ב: 7692282@gmail.com
במח"ב: 0799-414-144

מטרת המבחנים פתוחה מיום שיש בבוקר עד יום שני בלילה
הגרות בכל שבוע:
פרס ראשון על 500 ש"ח במזומן,
ועוד 8 זוכים ביוכי 100 ש"ח ב"פר נוף"